

”Juodaan, katsotaan bändejä, heitetään läppää ja nautitaan”
– Ruisrockiin usein osallistuneiden ystäväporukoiden festivaalirituaalit

Aurora Millasnoore
Pro gradu -tutkielma
Uskontotiede
Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Huhtikuu 2021

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

MILLASNOORE, AURORA: ”Juodaan, katsotaan bändejä, heitetään läppää ja nautitaan” – Ruisrockiin usein osallistuneiden ystäväporukoiden festivaalirituaalit

Pro gradu -tutkielma. 97 sivua, 2 liitesivua.

Uskontotiede

Huhtikuu 2021

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee Ruisrockiin useasti osallistuneiden ystäväporukoiden yhteisiä festivaalirituaaleja sekä niiden jakautumista kronologiselle janelle festivaalia edeltävään aikaan, festivaaliviikonloppuun ja festivaalin jälkeiseen aikaan. Tarkastelen aihetta viiden säännöllisesti Ruisrockissa vierailleen ystäväporukan ryhmähaastatteluista koostuvan tutkimusaineiston pohjalta. Tutkimushaastattelujen metodina käytin ryhmähaastatteluna toteutettua puolistrukturoitua teemahaastattelua. Kaikki haastattelut toteutettiin kesäkuussa 2020.

Tutkimukseni teoreettinen viitekehys rakentuu populaarifestivaalien ja rituaalien tutkimuskenttien teorioista. Käsitän Ruisrockin populaarimusiikin festivaaliksi, jolla nykyajan kontekstissa voi olla sen kävijöille hyvinkin suuri, traditionaalisiin festivaaleihin rinnastuva merkitys. Rituaalisuutta tarkastelen tutkielmassani toistuvana, mutta muutokselle ja kehitykselle avoimena toimintana, joka ei muodosta muusta ihmistoiminnasta luonnollisesti ja selkeästi eroavaa toiminnan kategoriaa. Ymmärrän rituaalit joustaviksi, strategisiksi sekä aika- ja paikkasidonnaisiksi muuhun toimintaan limittyviksi tavoiksi toimia.

Analysoin aineistoani muodostamani laadullisen teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysini rakentuu Ronald Grimesin rituaalien elementtiteorian ja Catherine Bellin rituaalien kaltaisen toiminnan piirteiden pohjalta. Analyysini perusteella Ruisrockiin osallistumiseen liittyy joukko rituaaleja, jotka koostuvat rituaalisen toiminnan, toimijoiden ja ryhmien, paikkojen, aikojen, objektien sekä äänien ja kielien elementeistä. Näistä elementeistä voidaan löytää piirteitä etenkin traditionaalisuudesta, performatiivisuudesta, sakraaleista symboleista ja sääntöjen noudattamisesta.

Analyysissä löydetty Ruisrockiin osallistumiseen liittyvät rituaalit voidaan karkeasti jakaa festivaalia edeltäviin, sen aikaisiin ja sen jälkeisiin rituaaleihin. Vaiheiden rajat ovat kuitenkin osin keinotekoisia, eivätkä ne toistu täysin identtisinä ryhmästä tai vuodesta riippumatta. Rituaalit piirtyvät esiin toiminnan elementin avulla, mutta vasta muita elementtejä ja rituaalien piirteitä tarkastelemalla niistä saadaan yksityiskohtaisempi kuva.

Elementit ja rituaalien piirteet noudattavat monelta osin ryhmien välillä samanlaista kaavaa, mutta myös eroja voidaan havaita. Ryhmien festivaalirituaalien voidaan nähdä kuitenkin edustavan kulttuurisesti säänneltyä festivaaliosallistumisen kehystä, joka määrittää käyttäytymisen ja rituaalien muodostamisen rajoja Ruisrockin kontekstissa. Kehyksen sisällä ryhmät muodostavat oman Ruisrockin rituaalien paletin, jonka sisällä he päättävät, mitä toimintoja kunakin päivänä ja vuotena suoritetaan.

Asiasanat: rituaalit, festivaalit, rockfestivaalit, Ruisrock, haastattelututkimus, ryhmähaastattelut, sisällönanalyysi, uskontotiede.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen aihe ja lähtökohdat.....	1
1.2 Aikaisempi tutkimus.....	4
1.3 Tutkimuskysymykset.....	7
1.4 Ruisrockin historia	8
1.4.1 Kohti ensimmäistä Ruisrockia	8
1.4.2 Ruisrock ajautuu epäsuosioon	9
1.4.3 Kesyntyminen tienä huipulle	10
2 Teoreettinen viitekehys	12
2.1 Festivaalitutkimus	12
2.2 Rituaalitutkimus	15
3 Aineisto ja menetelmä	18
3.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu	18
3.2 Haastattelujen teema-alueet.....	20
3.3 Haastattelujen käytännön toteutus.....	21
3.4 Haastatteluaineiston käsittely analysoitavaksi	24
3.5 Rituaalien ominaispiiretietä tarkasteleva teorialähtöinen sisällönanalyysi	26
4 Analyysiluvut	31
4.1 Rituaaliset toiminnot.....	31
4.2 Rituaaliset toimijat ja ryhmät	43
4.3 Rituaaliset paikat	50
4.4 Rituaaliset ajat	56
4.5 Rituaaliset objektit.....	62
4.6 Rituaaliset äänet ja kielet.....	70
5 Lopuksi	81
5.1 Johtopäätökset	81
5.2 Mahdolliset jatkotutkimukset	88
Lähteet	90
Liitteet	98
Liite 1: Teemahaastattelujen haastattelurunko	98

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen aihe ja lähtökohdat

Heinäkuun ensimmäisenä viikonloppuna Turun Ruissalon rauhallinen luontomaisema muuttuu satatuhattapäisen festivaaliyleisön temmellyskentäksi. Ilmassa ei kaiu enää lintujen laulu ja puiden humina, vaan pauhaava musiikki ja yleisön riemunkiljahdukset, Ruisrock on jälleen tuonut festivaalikansan Turkuun nauttimaan kesäviikonlopusta yhdellä Suomen suosituimmista festivaaleista.

Ensimmäisen kerran vuonna 1970 järjestetty Ruisrock on Suomen vanhin ja Euroopan toiseksi vanhin yhtäjaksoisesti¹ järjestetty musiikkifestivaali (ks. esim. Lehtola 2019). Puolivuosisataa kestäneen historiansa aikana Ruisrockista on muodostunut oma instituutionsa suomalaisen festivaali- ja populaarikulttuurin kentälle (Väntänen 2001, 100–101). Viime vuosien Ruisrockien loppunmyydyt pääsyliput ja yli sadantuhannen kävijän rajapyykin ylitykset (Finland Festivals 2019) osoittavat omalta osaltaan Ruisrockin merkittävyyttä suomalaisessa festivaalikentässä. Ruisrock on identiteetiltään vakaa turkulaisten ylpeyden aihe, jolla on pysyvä paikka Turun kulttuuritarjonnassa paikallista ja kansallista identiteettiä rakentavana tapahtumana (Kyheröinen 2007, 104, 109).

Ruisrock tarjoaa mahdollisuuden irrottautua arkisista normeista festivaalin luomassa väliaikaisessa elämis- ja kokemismaailmassa, jossa vapaus ja hauskanpito sekä uusien kokemusten kerääminen tulee mahdolliseksi (Väntänen 2001, 109). Rockfestivaalien ilmapiiriä on luonnehdittu myös modernin populaarikulttuurin versioksi esimodernista karnevaalikulttuurista. Karnevaaleissa hauskanpidon ja arkipäiväisen vapautumisen kulttuurin voimin hallitseva yhteiskuntajärjestelmä kääntyy hetkeksi ylösalaisin. (Söderholm 1989, 64.)

¹ Vuonna 2020 Ruisrockin järjestäminen jouduttiin perumaan koronaviruksen aiheuttaman maailmanlaajuisen pandemian vuoksi (Ruisrock Festival 2020e). Suomessa koronavirukseen reagoitiin erilaisin rajoituksin ja kielloin, joiden tarkoitus oli koronaviruksen leviämisen ehkäiseminen ja terveydenhuollon kantokyvyn turvaaminen. Ruisrockin tapahtuma-ajankohtana yli 500 hengen yleisötillaisuudet oli kielletty. (Valtioneuvosto 2020.)

Vapautta ja karnevalismia ei festivaalilta kuitenkaan lähdetä hakemaan yksin. Ystävien, perheenjäsenten ja muiden festivaalikävijöiden välisen sosiaalisen kanssakäymisen sekä myös ei-musiikillisten kokemusten ja hauskanpidon on todettu omalta osaltaan vaikuttavan positiivisesti motivaatioon osallistua festivaaleille (ks. esim. Crompton & McKay 1997; Bowen & Daniels 2005; McMorland & Mactaggart 2007). Ruisrockiin osallistutaankin erityisesti yhdessä isomman seurueen kanssa (Cantell 1996, 50). Festivaalit ovat pitkiä, Ruisrockin tavoin usein kauempana kaupunkien keskustoista sijaitsevia tapahtumia. Tällaiseen tapahtumaan matkustaminen ja siellä ajanviettäminen koetaan usein miellyttävämmäksi yhdessä ystävien kanssa, jolloin myös kokemusten jakaminen omien läheisten kanssa on mahdollista. Festivaaliyleisön koostuminen etenkin ystäväporukoista on huomattu myös Ruisrockin organisaatiossa, joka panostaa markkinoinnissaan sosiaalisuuteen, tarkoituksenaan vedota erityisesti kaveriporukoihin. (Grönroos 2011, 66–67.)

”Olen matkustanut Ruissaloon miltei joka kesä. Matkassa on jotain erityistä. Oleellista on, että Ruissalo on matkan päässä. Oleellista on, että Ruissalo on oma maailmansa. Oleellista on rituaali. Rituaalin omainen matka yhteisen nuotiotulen äärelle”, kuvailee muusikko Olavi Uusivirta suhdettaan Ruisrockiin. ”He vaeltavat kohti pyhää toimitusta, jossa painovoimanlaki kumotaan yhteisellä päätöksellä”, hän jatkaa vielä. (Ruisrock – 50 kesää meren rannalla 2019.) Ruisrockiin osallistuminen on siis tärkeää jo itsessään. Se on osalle kävijöistä jopa perinne, johon osallistumista pidetään itsestään selvänä (Cantell 1996, 50). Tapa osallistua ei kuitenkaan ole yhdentekevä, vaan osallistuminen ja koko Ruisrock on rituaalin omainen vuosittain toistuva toimitus.

Nicholas Abercrombien ja Brian Longhurstin mukaan kaikkiin jonkinlaisen esityksen sisältäviin tapahtumiin, kuten festivaaleihin, liittyy aste seremoniallisuutta ja rituaalisuutta. Ne ovat arjesta eroavia, jopa pyhänä pidettyjä, tilaisuuksia, jotka vaativat erityistä valmistautumista kaikilta osallistujilta. Festivaaleille osallistuminen edellyttääkin siihen liitettyjen rituaalien ja käyttäytymiskoodien seuraamista. (Abercrombie & Longhurst 1998, 41–45.) Tankalaista musiikkifestivaali Roskildea tutkineet Dan Lund Hvidtfeldt ja Lene Tanggaard ovat niin ikään todenneet, että festivaalikävijöiden käyttäytymistä määrittää kulttuurinen ja historiallinen tietämys musiikkifestivaaleista. Ritualisaation myötä käyttäytyminen noudattaa vuodesta toiseen tiettyä kapeaa kaavaa, jonka sisäpuolella yksilöiden on kuitenkin mahdollista varioida

toimintaansa. (Lund Hvidtfeldt & Tanggaard 2019, 550–551.) Sama ilmiö pätee myös Ruisrockin kohdalla. Rituaalinen käyttäytymiskoodi on festivaalin historian aikana muotoutunut selkeäksi. Ruisrockin perustajajäseniin kuuluneen Kari Pursasilan mielestä Ruisrockilla on nykyään sen omat säännönmukaisuudet ja lainalaisuudet, joiden puitteissa festivaalikävijät valmistautuvat ja toimivat Ruisrockissa. Festivaalialue on tuttu ja vieraat tietävät jo entuudestaan lavojen sijainnit ja omat suosikki ruoka- ja palvelupisteet, joiden välillä he liikkuvat tuttua päivärytmiä noudattaen. (Into ym. 1995, 25.)

Tutkielmassani perehdyn näihin Ruisrock-festivaaliin liittyviin rituaalisiin, vuodesta toiseen toistuviin, säännönmukaisiin toimintatapoihin. Tutkin aihetta Ruisrockin vakituisten kävijöiden festivaaliosallistumiseen liittyvien rituaalien näkökulmasta. Ruisrockiin liitetyn yhteisöllisyyden vuoksi tarkastelun kohteeksi valikoitui Ruisrockiin useasti yhdessä osallistuneiden ystäväporukoiden jaetut festivaalirituaalit. Tutkielmassani siis selvitän, millaisia rituaaleja Ruisrockiin monesti osallistuneet ystäväporukat ovat luoneet festivaaliosallistumisensa ympärille. Millaisia ovat ne rituaaliset toimintatavat, jotka määrittelevät festivaalin hetkellisen vapauden ja karnevaalin kulttuuria. Hahmotan aihetta kronologisesti, erottamalla toisistaan millaisia rituaaleja liittyy festivaaleja edeltävään aikaan, festivaaliviikonloppuun sekä festivaalin jälkeiseen aikaan.

Tutkin aihetta keräämäni teemahaastatteluaineiston pohjalta. Aineistoni koostuu viiden säännöllisesti yhdessä Ruisrockiin osallistuneen ystäväporukan ryhmähaastattelusta. Analysoin aineistoani myöhemmin esittelemäni teorialähtöisen sisällönanalyysin avulla, jonka olen muodostanut Ronald Grimesin (2011 & 2014) ja Catherine Bellin (1992 & 2009) rituaaliteorioiden pohjalta. Catherine Bellin mukaan moderneissa länsimaisissa yhteiskunnissa rituaalit mielletään usein päivittäisistä rutiineista eroaviksi ja traditionaalisiin uskontoihin liittyviksi antiikkisiksi ja modernin vastaisiksi tavoiksi toimia. Bellin mielestä rituaaleja ei pitäisi nähdä tällaisena luonnollisesti muusta elämästä eroavana toimintana. Sen sijaan ritualisaatio on joustava ja strateginen tapa toimia, jota ihmiset hyödyntävät eri astein monissa arkisissa toiminnoissaan. (Bell 2009, 232.) Tutkimukseni osoittaa niin ikään, kuinka rituaaleja on löydettävissä hyvin monenlaisesta ihmistoiminnasta, ja kuinka niitä tutkimalla voidaan käsittää ja hahmottaa ihmisten käyttäytymismalleja arkisissa tai arjen yläpuolelle nousevissa yhteyksissä.

Suomen suurimpiin musiikkifestivaaleihin lukeutuvana Ruisrock on merkittävä suomalainen kulttuuri-ilmiö ja sen vuoksi oleellinen kulttuurien tutkimuksen kohde. Ruisrockista on aiemminkin tehty jonkin verran tutkimusta eri tieteenalojen parissa. Ruisrockia ei kuitenkaan olla ennen tarkasteltu uskontotieteellisen rituaalitutkimuksen piirissä. Uskontotieteestä ammentava rituaalitutkimus paljastaa uusia puolia festivaaliosallistumisen kulttuurista sekä ritualisaation tavoista, joilla ihmiset järjestävät sekä arkea että juhlaa.

1.2 Aikaisempi tutkimus

Populaarimusiikkifestivaalien tutkimuskentällä on tarkasteltu useita merkittäviä kansainvälisen tason festivaaleja monista tieteenaloista käsin. Tutkimusta on tehty eri festivaaleista koskien esimerkiksi festivaalifanien yhteisöjä (Cormany 2015), osallistumisen motiiveja (Gelder & Robinson 2009), rakennetun fyysisen ympäristön vaikutuksia tapahtumailmapiiriin (Kiib & ym. 2017) ja festivaaleihin liittyvää alkoholin käyttöä (Feltmann & ym. 2019). Lisäksi tutkimusta on tehty ainakin festivaalien aikaisesta kulutuskäyttäytymisestä ja sen kytköksestä festivaalityytyväsyyteen (Borges & ym. 2016) sekä festivaalien käsittämisestä innovaatiojärjestelmänä (Hjalager 2009).

Suomalaisia populaarimusiikin festivaaleja on niin ikään tutkittu eri näkökulmista. Tutkimukset ovat käsitelleet muun muassa syitä kulttuuritapahtumien menestymiselle ja epäonnistumiselle kävijöiden kokemuksista käsin (Kinnunen & Haahti 2015), festivaalien yleisöjen jakautumista eri kategorioihin yleisön musiikillisten mieltymyksien mukaan (Kinnunen & ym. 2019), festivaalin brändin muotoutumista ja järjestäjien mahdollisuuksia vaikuttaa siihen (Kinnunen & ym. 2017) sekä festivaalien tuotantorakenteiden merkityksiä niiden organisoitumisen ja johtamisen näkökulmasta (Luonila 2016).

Suomalaisia populaarimusiikin festivaaleja on tutkittu myös korkeakoulujen opinnäytetöissä. Pro gradu -tutkimusta aiheesta on tehty ainakin festivaalien sisäisten organisaatioiden ja tapahtumien verkostojen yhteiskuntavastuusta (Henttonen 2012). Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöissä on puolestaan tarkasteltu muun muassa festivaalien markkinointia, brändäystä ja vapaaehtoistyötä, festivaalien tuottamia

kävijäpalveluita sekä festivaaleilla ilmenevää seksuaalista häirintää (ks. esim. Vila 2017; Joukas 2014; Rauhala 2013; Lempiäinen 2018; Paarto 2018).

Aikaisempi Ruisrockista tehty tutkimus on puolestaan keskittynyt muun muassa yleisön rakenteen, odotusten ja merkityksen tutkimiseen sekä Ruisrockin talousvaikutuksiin. Timo Cantell tarkastelee tutkimuksessaan Ruisrockin yleisön rakennetta. Hän on kiinnostunut muun muassa kävijöiden iästä, koulutuksesta, sosioekonomisesta asemasta ja asuinpaikasta sekä siitä, ovatko festivaalivieraat ensikertalaisia vai onko Ruisrockilla vakituinen asiakaskunta. Lisäksi hän tarkastelee kävijöiden keskimääräistä kulutusta festivaaliviikonlopun aikana ja pohtii sen vaikutusta Turun talouteen. Cantellin mukaan valtaosa Ruisrockin asiakkaista on opiskelevia nuoria aikuisia, jotka käyvät festivaaleilla yhdessä isolla kaveriporukalla. Kävijöistä noin 60 prosenttia oli tapahtumassa ensikertaa tai vierailut siellä aikaisemmin yhdestä kahteen kertaan. Lopuille Ruisrock oli jo tuttu festivaali, johon he olivat aiemmin osallistuneet kolmesta kerrasta ylöspäin. (Cantell 1996.)

Pasi Lyysaari pureutuu Ruisrockia ja muita Turun musiikkitapahtumia käsittelevässä, Turun kaupunginjohtajan tilaamassa selvityksessä muun muassa tapahtumien yleisöihin, imagoihin ja talouteen. Lyysaaren tehtävänä oli tehdä kokonaisselvitys tapahtumien nykytilanteesta sekä laatia kaupungille ehdotus siitä, kuinka vastuu tapahtumien organisoinnista, taloudesta ja markkinoinnista tulisi jatkossa jakaa ja hoitaa. (Lyysaari 1998.)

Tuuli-Maria Grönroosin pro gradu -tutkielma tarkastelee, millaisia käsityksiä Ruisrockin, Kaustinen Music Folk Festivaalin, Kuhmon Kamarimusiikin ja Pori Jazzin festivaalijärjestäjillä on yleisöistään sekä, kuinka he pyrkivät festivaalien toteutuksessa vastamaan monenlaisten yleisöjen tarpeisiin ja odotuksiin. Grönroos keräsi tutkimusaineistonsa haastattelemalla festivaalien taiteelliseen tai tuotannolliseen johtoon kuuluvia työntekijöitä. Grönroosin mukaan järjestäjät pitävät yleisöjään uusista ja vanhoista kävijöistä koostuvana heterogeenisinä joukkona, jonka tarpeita pyritään tyydyttämään mahdollisimman monipuolisella ja laadukkaalla ohjelma- ja palvelutarjonnalla. (Grönroos 2011.)

Ruisrockia käsittelevä tutkimus on lisäksi painottunut erilaisiin medioissa luotuihin tapoihin suhtautua Ruisrockiin ja merkityksellistää sitä, sekä näiden tapojen muutoksiin festivaalin historian aikana. Usein tutkimuksien aineistoina on käytetty eri sanomalehtien Ruisrockia käsitteleviä artikkeleita. Ari Närhi tarkastelee pro gradu -tutkielmassaan *Helsingin Sanomissa* vuosina 1970–1989 julkaistuja Ruisrockia käsitteleviä uutisartikkeleita. Närhi on kiinnostunut siitä, millainen uutinen Ruisrock on tarkasteluajankohtana ollut. Hän tutkii, kuinka uutisissa kerrotaan ja merkityksellistetään festivaalin tapahtumia ja tätä kautta luodaan ja ylläpidetään kuvaa festivaalin todellisuudesta. Närhi paneutuu etenkin uutisissa esiintyvään nuorison normalisointiin, virkavallan legitimointiin sekä moraaliseen paniikkiin. (Närhi 1990.)

Ari Vääntänen pureutuu myös Ruisrockia käsittelevään uutisointiin Ruisrockin yhteiskunnallista luonnetta ja sen muutosta vuosina 1970–1999 tutkivassa pro gradu -tutkielmassaan. Muun muassa *Helsingin Sanomien*, *Turun Sanomien* ja *Turkulaisen uutisointiin* nojaten, Vääntänen käsittelee Ruisrockin sosiaalisen todellisuuden rakentumisprosessia yhteiskuntarauhaa huojuttavasta vaihtoehtokulttuurin festivaalista vakiintuneeksi maantieteellisesti paikalliseksi, mutta populaarikulttuurisesti kansalliseksi instituutioksi. (Vääntänen 2001.)

Taija Kyheröisen pro gradu -tutkielman aineistona on niin ikään Ruisrockista kirjoitetut, etenkin paikallisten päivälehtien julkaisemat, festivaalia käsittelevät artikkelit. Kyheröinen tarkastelee tutkielmassaan, kuinka Ruisrockiin suhtauduttiin sen ottaessa ensiaskeliaan vuosina 1970–1972 ja miten suhtautuminen festivaaliin on muuttunut 2000-luvulle tultaessa. Vuosien saatossa huomio on Kyheröisen mukaan vaihtunut järjestyshäiriöiden, rikollisuuden, moraalittomuuden ja ruumiillisuuden käsittelystä turvallisuuden, palveluiden, kaupallisuuden ja musiikin tasapaksuisuuden pohtimiseen. Kyheröinen tutkii asenteiden muutosta tarkastelemalla lehdistössä rakennettua Ruisrockin mediakuvaa ja identiteettiä sekä festivaaliin kohdistuneita näkökulmia. (Kyheröinen 2007.)

Ammattikorkeakouluissa Ruisrockia on käsitelty ainakin kahdessakymmenessä opinnäytetyössä, joissa festivaalia on tutkittu muun muassa sosiaalisen median, markkinoinnin, logistiikan, sponsoroinnin ja palveluiden näkökulmasta (ks. esim. Kähkönen 2019; Valpas 2018; Mikkola 2018; Isomäki 2011). Ruisrockista on lisäksi

kirjoittanut ainakin Marja Suoninen artikkelissaan, jossa hän käsittelee populaarikulttuurin suhdetta kansalliseen kulttuuriin, esimerkkinään vuoden 1980 Ruisrockissa sattunut Eppu Normaalin esiintymisen peruuntuminen² (Suoninen 2003).

Ruisrockien tapahtumia ja festivaalin historiaa sekä siihen mahtuvia monenkirjavia ajanjaksoja on käsitelty tarkemmin myös esimerkiksi Markku Inton, Matti Komulaisen ja Antero Laihon toimittamassa historiikissa *Ruisrock: Ensimmäiset 25 vuotta* (Into & ym. 1995) sekä Jukka Kittilän ja Jaakko Mikkolan teoksessa *Ruisrock 1970–2020: Tarinat, totuudet ja myytit* (Kittilä & Mikkola 2020). Lisäksi aihetta on sivuttu Ilkka Raimon Turun Soitannollisen Seuran historiaa käsittelevässä artikkelissa (Raimo 1990) ja Turun musiikkijuhlien historiakatsauksessa (Turun musiikkijuhlat 2020a).

Aikaisempi Ruisrockia käsittelevä tutkimus on painottunut yleisöihin, festivaalin talouteen sekä Ruisrockin herättämiin asenteisiin ja suhtautumistapoihin sekä niiden muutokseen. Iso osa tutkimuksista on painottunut Ruisrockin varhaisajan aikaisten lehtiartikkeleiden tarkasteluun, eikä nykyaikaan tai haastatteluaineistoihin, kuten oma tutkielmani tekee. Lisäksi Ruisrockin historiasta on kirjoitettu muutamassa eri yhteydessä. Oma uskontotieteellisen rituaalitutkimuksen kentälle sijoittuva tutkimukseni avaa siis uuden näkökulman Ruisrockia koskevaan tutkimukseen.

1.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tarkoitus on selvittää, minkälaisia vuotuisia rituaaleja Ruisrockiin useasti osallistuneiden ystäväporukoiden festivaalikäyttäytymisestä on löydettävissä. Tarkastelen aihetta ryhmähaastatteluaineiston pohjalta. Analysoin aineistosta löytyviä rituaaleja teoriaohjaavan analyysin avulla. Analyysiäni ohjaavan tulkintateorian olen hahmotellut Ronald Grimesin (2011 & 2014) ja Catherine Bellin (1992 & 2009) rituaaliteorioiden pohjalta, joihin palaan myöhemmin luvuissa 2.2 ja 3.5.

² Eppu Normaalin ja englantilaisen The Jamin esiintymissopimuksissa molemmille yhtyeille oli luvattu festivaalien viimeinen esiintymisvuoro. Vielä esiintymispäivänä jatkuneissa neuvotteluissa asioista ei päästy sopuun. The Jamin esiintymisen jälkeen yhtyeen taustatiimi purki välittömästi yhtyeen äänentoistolaitteet pois lavalta, jättäen Eppu Normaalin ilman mahdollisuutta esiintyä. Koko päivän Eppu Normaalin esitystä odottaneen yleisön raivostuminen johti mellakkaan, jonka seurauksena lavalle lensi kiviä, hiekkaa ja pulloja, ja The Jamin äänentoistolaitteet tuhoutuivat. (Suoninen 2003, 119–122.)

Tutkimukseni pääkysymys on:

1. Millaisia rituaaleja Ruisrockiin osallistumiseen liittyy festivaaleilla vakituisesti vierailevilla ystäväporukoilla?

Pääkysymystäni tarkennan alakysymyksillä, joiden avulla festivaalirituaaleja voidaan tarkastella kronologisella janalla. Festivaalirituaalien asettaminen kronologiseen järjestykseen helpottaa niiden hahmottamista ja tekee sekä niiden keskinäisen järjestyksen että rituaalien limittyneisyyden tarkastelun mahdolliseksi. Tutkimukseni alakysymykset ovat:

- 1.1. Mitä rituaaleja suoritetaan ennen festivaaleja?
- 1.2. Mitä rituaaleja suoritetaan festivaalien aikana?
- 1.3. Mitä rituaaleja suoritetaan festivaalien jälkeen?

1.4 Ruisrockin historia

1.4.1 Kohti ensimmäistä Ruisrockia

Ensimmäisiä Turun musiikkijuhlia vietettiin vuonna 1960. Turun Soitannollisen Seuran perustamat musiikkijuhlat ovat siitä asti tuoneet Turkuun vuosittain³ kattauksen kotimaista ja ulkomaista korkeakulttuuria. Kesän alussa järjestettävillä juhlilla kuultiin niiden ensimmäisen kymmenen vuoden aikana erilaisia klassisen musiikin esityksiä. 1970-luvulla Turun musiikkijuhlien kattaus koki muutoksen, kun ensimmäinen Ruisrock järjestettiin Turun Ruissalossa musiikkijuhlien alaisuudessa. (Turun musiikkijuhlat 2020a.)

1960-luvun lopussa talousvaikeuksiin ajautuneita Turun musiikkijuhlia ryhdyttiin uudistamaan tapahtuman säilyttämisen edellytyksenä. Vuonna 1969 Turun kaupungin nimeämän musiikkijuhlaperinteen jatkoa tutkineen toimikunnan ehdotuksesta juhlat siirrettiin alkukesästä elokuuhun ja seuraavan vuoden ohjelmistoa laajennettiin, mikä

³ Turun musiikkijuhlia ei järjestetty vuonna 2020 koronavirusepidemian vuoksi (Turun musiikkijuhlat 2020b). Ks. alaviite 1.

merkitsi myös ensimmäisen Ruisrockin järjestämistä. Samalla kaupungin merkitys ja sen juhlille myöntämä taloudellinen tuki nousivat (Raimo 1990, 213), kun musiikkijuhlien järjestämisvastuuseen asetettiin uusi kaupunginhallituksen ja Turun Soitannollisen Seuran jäsenistä koostunut musiikkijuhlatoimikunta (Into ym. 1995, 10).

Ajatus Suomen ensimmäisestä rockfestivaalista oli kuitenkin kaupungin toimikunnan lisäksi syttynyt myös toisaalla. Vuoden 1969 musiikkijuhlien aikana kuultiin yksi juhlien ohjelmiston ulkopuolinen esitys, musiikillinen mielenosoitus. Olli Pellikan, Kari Purssilan, Eero Tiikasalon ja Tommie Mansfieldin Information-yhtyeen Aurajoen rannassa järjestetyssä ilmaiskonsertissa vaadittiin Turun musiikkijuhlien kattauksen rikastuttamista populaarimusiikilla. Turun rockpiireissä sama ajatus oli herännyt myös musiikkiklubi Popkellarin johdossa olleelle Raimo Möysälle. Pellikka, Purssila ja Möysä kommentoivat Turun kaupungin laatimaa Ruisrockin järjestämissuunnitelmaa muistiolla, jossa he vaativat nuorisolle suunnatulle festivaalille julkista tukea sekä korkeatasoista populaarimusiikkia edustavaa ohjelmistoa. Tämä esiintulo tuotti tulosta ja popfestivaalien järjestämistä varten koottiin oma toimikuntansa. (Into ym. 1995, 8, 10.)

Toimikunta ryhtyi kiireessä tekemään festivaalijärjestelyjä seuraavalle vuodelle. Järjestelyissä varauduttiin noin 10 000 kävijän saapumiseen Ruissalon Saaronniemessä järjestettävälle festivaaleille. Kolmipäiväisille festivaaleille saapui lopulta liki 40 000 kävijää. Yleisömäärän paisumisesta huolimatta ensimmäinen Ruisrock oli onnistunut ja siitä puhuttiin rauhan, rakkauden ja hyvän musiikin festivaalina. (Into ym. 1995, 12, 16–17, 23, 114.) Festivaalia tituleerattiin Suomen Woodstockiksi ja poliisikin oli tyytyväinen festivaalin rauhallisuuteen ja sen aiheuttamien lieveilmiöiden vähäisyyteen. Negatiivisena Ruisrockin aiheuttamana ilmiönä mainittiin sen vaikutus Ruissalon luontoon, mikä ei kuitenkaan estänyt seuraavan vuoden Ruisrockin valmisteluihin ryhtymistä. (Raimo 1990, 230.)

1.4.2 Ruisrock ajautuu epäsuosioon

Ensimmäisen vuoden suosion perusteella vuoden 1971 Ruisrockiin odotettiin saapuvaksi noin 60 000 kävijää. Yleisöodotukset kuitenkin rikkoutuivat jälleen, kun paikalle saapui yli 100 000 kävijää, mutta tällä kertaa järjestelyt eivät taipuneet tyydyttämään odotettua suuremman yleisön tarpeita. Festivaali tuotti hyvin, mutta lieveilmiöiden määrä kasvoi. Lehdistössä nuorison koettiin käyttäytyneen huonosti sekä alkoholin ja huumeiden

käytön nousseen. Rauhan ja rakkauden henki oli kaikonnut. (Raimo 1990, 231–232.) Paikalla olleet kokivat Ruisrockin hengen muuttuneen väenpaljouden myötä uhkaavaksi, muun muassa huumeiden ja väkivallan roolin kasvun vuoksi. (Immonen 1995, 22.)

Vuoden 1971 Ruisrockiin liitetyt lieveilmiöt vahvistivat Turun Soitannollisessa Seurassa kytenyttä ajatusta Turun musiikkijuhlien järjestämisvastuusta luopumisesta, jonka seurauksena vastuu musiikkijuhlista ja samalla Ruisrockista siirtyi vuonna 1972 Turun kaupungille. (Raimo 1990, 233.) Samana vuonna festivaali pieneni kolmipäiväisestä tapahtumasta yksipäiväiseksi, mikä näkyi myös kävijämäärien suurena romahtamisena. Samalla festivaali siirrettiin Ruissalon Saarronniemestä Ruissalon kansallispuistoon. Ruisrockin lopettamisesta alettiin puhua nyt vuosittain aina 1980-luvun alkuun asti ja sen jatkamiskamppailusta tuli osa kunnallispolitiikkaa. (Into ym. 1995, 23, 110, 114–115.)

Päätös jatkaa festivaalin järjestämistä yksipäiväisenä tapahtumana oli kompromissi Ruisrockin jatkamista kannattavan vasemmiston ja nuorison sekä lopettamista vaativan oikeiston välillä. Ruisrock joutui tiukemman valvonnan alaiseksi, mikä teki festivaalista hillitymmän niin tunnelmaltaan kuin artistikattaukseltaan. Lisäksi festivaalin järjestämistä hankaloitti byrokratian ohella taloudellisen tuen riittämättömyys. Vähitellen Ruisrock vapautui sille annetusta yhteiskuntarauhaa horjuttavasta leimasta ja jopa virkavalta piti tarkentunutta valvontaa Ruisrockin luonteen rauhoituttua tarpeettomana. (Väntänen 2001, 43–49, 66–68, 79.)

1.4.3 Kesyyntyminen tienä huipulle

Vuonna 1983 festivaali pidennettiin kaksipäiväiseksi ja samalla se ryhtyi tavoittelemaan mahdollisimman laajaa yleisöä monipuolisemmilla esiintyjäkiinnityksillä. Vuonna 1989 festivaali siirrettiin elokuulta heinäkuulle ja samalla Turun musiikkijuhlien järjestämisvastuu vaihtui vastaperustetulle Turun musiikkijuhlasäätiölle. Säätiön perustaminen vapautti musiikkijuhlat Turun kaupungin byrokratiasta sekä lisäsi festivaalin taloudellista liikkumavaraa. Säätiöityminen tuotti tulosta, kun Ruisrockin kävijämäärät lähtivät nousuun. (Into ym. 1995, 110–111, 116–117.)

1990-luvulla jokaiselle jotakin -periaate sekä festivaalialueen viihtyvyyteen panostaminen kannattivat, sillä Ruisrockin kävijäkunta muodostui heterogeeniseksi ja monta sukupolvea edustavaksi joukoksi. Ohjelmistopolitiikassa panostettiin

korkeatasoisiin esiintyjiin ja festivaalille kiinnitettiin aikansa suosituimpia ulkomaalaisia artisteja. (Into ym. 1995, 111–112.) 1990-lukua pidetään yleisesti Ruisrockin ”aikuistumisen” (Väntänen 2001, 96) ja ”kesyyntymisen” (Kyheröinen 2007, 104) vuosikymmenenä. Festivaalin suosion kasvamisesta huolimatta korkeatasoinen ohjelmistopolitiikka tuli festivaalille liian kalliiksi ja se ajautui talousvaikeuksiin, joiden seurauksena ohjelmistopolitiikkaa jouduttiin hillitsemään. Taloudelliset tappiot kasvoivat kuitenkin niin suuriksi, että Turun kaupunki päätti kilpailuttaa festivaalin järjestäjätahon, minkä seurauksena vastuu Ruisrockin järjestämisestä vakiintui Vantaan Festivaalit Oy:lle vuonna 2001. Samana vuonna festivaalin ohjelmisto koostui lähes kokonaan kotimaisista esiintyjistä, mikä käänsi Ruisrockin talouden jälleen nousuun. (Lehtola 2019.)

Vantaan Festivaalit Oy:n mukaantulo sinetöi Ruisrockin vuosikymmenien aikaisen kehityksen harrastelijafestivaalista ammattilaisten järjestämäksi vakaaksi, kaupalliseksi ja käytännönjärjestelyiltään toimivaksi massatapahtumaksi. Esiintyjäkattaukset lähtivät jälleen laajenemaan, samalla kun esiintymislavoja lisättiin ja festivaalin kävijämäärät nousivat. (Kyheröinen 2007, 10–11, 103–104.) 2000-luku toi myös kolmannen festivaalipäivän takasin ohjelmistoon (Lehtola 2019.)

Nykyään Ruisrock ei 1990-luvun festivaalien tavoin houkuttele paikalle enää monia sukupolvia, vaan se vetää puoleensa jälleen etenkin nuorisoa. Nuorison into festivaaleja kohtaan ei kuitenkaan herätä samanlaista paheksuntaa, kuin Ruisrockin ensimmäisinä vuosina, vaan 2000-luvulla festivaalit ovat hyväksytyjä ja tavanomaisia kesäviikonlopun viettotapoina. Ruisrock on vakiinnuttanut asemansa osaksi Turun kulttuurikesää, ja keskustelu sen ympärillä koskee nykyisin festivaalin turvallisuusjärjestelyjä sekä palvelu- ja musiikkitarjontaa. (Kyheröinen 2007.)

Ruisrockiin kohdistuvien mielikuvien ja suhtautumistapojen lisäksi suuren muutoksen on kokenut myös festivaalin sisältö. Vuosikymmenten ajan erilaiset rock-genret hallitsivat Ruisrockin lavoja, kunnes 2010-luvulla rock joutui väistymään kevyemmän tanssimusiikin ja rapin tieltä. Uusi vuosikymmen toi festivaalille uudenlaisen musiikin lisäksi uusia ja monipuolistuneita palveluita (Lehtola 2019.) Ruisrockin toimitusjohtaja Juhani Merimaan mukaan palveluiden monipuolistaminen onkin ollut pakollista, sillä ”[f]estarit eivät ole enää pelkkää musiikkia vaan kokonaisvaltaisia elämyksiä” (Ihalainen 2019).

2010-luvulla Ruisrockin asema suomalaisella festivaalientällä on vakiintunut. Ruisrock saavutti jälleen 100 000 kävijän rajan vuonna 2016 ja seuraavina kolmena vuotena tapahtuma on ollut loppuunmyyty (Finland Festivals 2016; 2019). Myös vuosi 2020 näytti lupaavalta lipunmyynnin suhteen (Ruisrock Festival 2020a; 2020b; 2020c; 2020d), kunnes huhtikuussa vuoden 2020 Ruisrock jouduttiin perumaan koronaviruksen aiheuttaman pandemian⁴ vuoksi (Ruisrock Festival 2020e).

Viime vuosien yleisösuosion ja artistien Ruisrockia kohtaan osoittaman arvostuksen perusteella festivaalin tulevaisuus näyttää kuitenkin valoisalta. Suosittu suomalainen poplaulaja Ellinoora muistaa Ruisrockin olleen tärkeä festivaali jo ennen omaa artistiuraa. Ensimmäistä esiintymistään Ruisrockissa hän kuvailee yhdeksi mieleenpainuvimmaksi kokemukseksi uransa aikana. Ellinoora kertoo tunteneensa päässeensä osaksi suomalaisen populaarimusiikin historiaa esiintyessään ”tällaisella legendaarisella festivaalilla”. (Ruisrock – 50 kesää meren rannalla 2019.)

2 Teorettinen viitekehys

2.1 Festivaalitutkimus

Tässä pääluvussa hahmottelen yleisen kehysteorian festivaali- ja rituaalitutkimuksen pohjalta, joihin oma tutkimukseni kiinnittyy. Esittelen seuraavassa pääluvussa muut tutkimukseni menetelmälliset valinnat sekä tarkemmin käyttämäni tutkimusteorian. Siinä tarkennan, kuinka olen muodostanut teoriaohjaavan sisällönanalyysimenetelmäni Ronald Grimesin (2011 & 2014) ja Catherine Bellin (1992 & 2009) rituaaliteorioiden pohjalta.

Folkloristiikan, antropologian ja sosiaalishistorian piirissä rituaaleihin ja festivaaleihin perehtyneen Alessandro Falassin mukaan festivaalit ovat sosiaalisen kentän tapahtumia, joita on löydettävissä käytännössä kaikista kulttuureista. Kun tarkastellaan festivaalien sosiaalisia ja rituaalisia piirteitä festivaali voidaan tarkemmin määritellä säännöllisesti toistuvaksi sosiaalisesti tapahtumaksi, jonka monenlaisiin koordinoituihin tilaisuuksiin

⁴ Ks. alaviite 1.

jokainen yhteisön jäsen osallistuu eri astein joko suoraan tai välillisesti. Yhteisö koostuu tämän määritelmän mukaan jäsenistä, joita yhdistää etninen, kielellinen, uskonnollinen ja historiallinen side sekä maailmankatsomus. (Falassi 1987, 1–2.)

Falassi jatkaa toteamalla, että festivaalit tavataan tutkimuksissa jakaa erilaisien dikotomioiden mukaan, kuten pyhä tai sekulaari. Jaottelut ovat kuitenkin enemmän teoreettisia kuin käytännöllisiä, sillä usein festivaalit sisältävät elementtejä molemmista kategorioista. Falassi luettelee festivaalien yleisiä piirteitä, eli niiden rakennuspalasia, joita hän kutsuu riiteiksi. Riittien merkitys on tekojen kirjaimellista tai yksitulkinnallista merkitystä suurempi, sillä ne tapahtuvat festivaalin rajaaman poikkeuksellisen ajanjakson ja paikan sisällä. Falassin mukaan festivaaliriittejä ovat esimerkiksi aloitus-, puhdistumis- ja siirtymäriitit, pääläelleen kääntämisen riitit, rituaaliset draamat sekä ruoan ja juoman nauttimisen ympärille rakentuvat riitit. Hän kuitenkin toteaa, että harva festivaali pitää sisällään kaikkia riittejä, vaan eri riitit ilmenevät usein eri festivaaleilla. Vuositasolla festivaalit muodostavat festivaalikierron, jonka aikana jokainen riitti tulee edustetuksi jollakin kierron festivaaleista, jolloin esimerkiksi kiitospäivä merkitsee ruokariittiä ja halloween karnevaaleja. (Falassi 1987, 2–6.)

Falassin ajatus festivaalikierrosta muistuttaa rituaaleihin perehtyneen antropologi Victor Turnerin ajatusta juhlien viettämisestä ja kulttuurisesti jaetuista tapahtumista. Turner mukaan erilaisten juhlien skaala on hyvin laaja. Juhlat voivat liittyä esimerkiksi elämäkokemuksiin, työhön, uskontoihin, vuoden aikaan tai yhteisön jakamin juhliin. Turner toteaa, että jokaiseen rituaalin, seremoniaan ja festivaaliin liittyy tietynlainen pukeutuminen, musiikki, tanssi, ruoka, juoma, esineistö, lavastus- ja esitystyylit sekä fyysinen ja kulttuurinen ympäristö. (Turner 1982, 12.)

Populaarimusiikin tutkimuksessa musiikkifestivaalit ovat saaneet myös oman tarkemman määrittelynsä. Ralph Willetin mukaan populaarit musiikkifestivaalit ovat usein monipäiväisiä tapahtumia, joita vietetään joko yhdessä kohteessa tai useammassa paikassa tietyn kaupungin tai alueen sisällä. Musiikkifestivaaleilla kuullaan useampia musiikkiesityksiä, jotka edustavat usein yhtä musiikkigenreä tai laajempaa genrejoukkoa taikka teemaa. Populaarien rockfestivaalien juuret Willett asettaa karnevaalikulttuuriin. (Willett 2003, 281.) Tiina Kukkonen puolestaan määrittelee Taiteen

keskustoimikunnalle⁵ tekemässään raportissa festivaalit yleisölle avoimiksi, toistuviksi ja monipäiväisiksi kulttuuritapahtumiksi, jotka koostuvat yhtäaikaista tai perättäisistä tilaisuuksista (Kukkonen 2001).

Festivaaleja on tutkittu laajasti myös turismitutkimuksen piirissä. Turismi- ja tapahtumatutkija Donald Getz määrittelee festivaalit kulttuurisiksi juhliksi, joilla on aina ollut erityinen paikka yhteiskunnassa. Hän kuitenkin toteaa, ettei festivaaleille olla onnistuttu antamaan yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Getzin mukaan festivaaleilla voidaan tehdä monipuolisia ohjelmallisia ja tyyllisiä valintoja, joiden avulla tavoitellaan tietynlaisten kokemusten vaalimista. Näin ollen festivaalit edustavat aina tiettyä teemaa. Getz toteaa festivaalien olevan ajassa ja paikassa muuntuvia sosiaalisia konstruktioita festivaalikokemukseen liittyvien monipuolisten henkilökohtaisten, sosiaalisten ja kulttuuristen merkityksien vuoksi. Näkökulmasta riippuen festivaalit saavat siis erilaisia merkityksiä henkilökohtaisten ja sosiaalisten kokemusten sekä festivaalityypin mukaan. (Getz 2010, 2, 7.) Yksi Getzin määrittelemä ajassa tapahtunut muutos on nykyaikaisten festivaalien keskittyminen lähinnä sekulaareihin teemoihin traditionaalisten festivaalien uskonnollisten teemojen sijasta (Getz 2002, 226).

Populaarimusiikin festivaalina Ruisrock edustaa lähtökohtaisesta Willettin ja Kukkonen festivaalimääritelmiä. Ruisrock on Turun Ruissalossa vietettävä, vuosittainen, kolmepäiväinen tapahtuma, jonka aikana yleisöllä on mahdollisuus kuunnella lukuisia päällekkäisiä ja perättäisiä musiikkiesityksiä. Festivaalin teema on eri populaarimusiikin genrejä edustava musiikki. Ruisrock mukaillee myös muita festivaalimääritelmiä. Esimerkiksi Getzin laajempi festivaalimääritelmä vastaa hyvin Ruisrockia ja se tulee lähelle myös Falassin ja Turnerin teorioita. Vakituisten Ruisrock-kävijöiden yhteisöjen kohdalla Ruisrock edustaa Falassin määritelmän mukaan yhtä festivaalikierron tapahtumaa, jonka aikana esiintyy joitain festivaalien ominaisuuksia. Yhteisöä ei välttämättä yhdistä yhteinen uskonto tai etnisuus, mutta he jakavat yhteisen Ruisrockiin liittyvän tapakulttuurin. Turnerin ajatuksia myötäillen Ruisrock tapahtuu tietyssä fyysisessä ja kulttuurisessa ympäristössä. Lisäksi osallistumiseen voi liittyä esimerkiksi pukeutumiseen, esineisiin tai ruokaan ja juomaan liittyviä, jonkin ryhmän sisällä jaettuina ja toistuvia tapoja.

⁵ Nyk. Taiteen edistämiskeskus.

Uskontotieteellinen festivaalitutkimus on harvemmin keskittynyt Ruisrockin kaltaisiin populaarimusiikin tai muun populaarin kentän festivaaleihin. Poikkeuksen tähän tekee Burning Man -festivaali, joka on kiinnostanut ainakin uskontotieteilijä Francois Gauthieria (2014) ja Lee Gilmorea (2010). Burning Man ei ole kuitenkaan tyypillisin esimerkki populaarifestivaalista. Gauthier kuvailee sitä viikon mittaiseksi loisteliaaksi näytökseksi, joka karttaa kaikkia määritelmiä. Festivaalin aikana kävijät osallistuvat lukemattomaan määrään spontaaneja sekä suunniteltuja rituaaleja. Gauthierin mielestä Burning Man on esimerkki siitä, ettei sosiaalisen kentän ilmiöitä pitäisi jakaa tiukkojen kategorioiden, kuten uskonnon, politiikan tai talouden mukaan. Lisäksi uskonnon kohdalla tulisi luopua instituutionalisista ja rajoittavista määritelmistä, sillä monet nykypäivän uskonnot eivät ole institutionaalisia uskontoja. Esimerkkinä nykyajan uskonnollisuudesta Gauthier pitää Burning Man -festivaalia. (Gauthier 2014, 265–267.) Gilmore on tutkinut Burning Man -festivaalin uskonnollisia elementtejä esimerkiksi festivaaliin liittyvien rituaalien näkökulmasta. Hän niin ikään näkee Burning Manin festivaalina, joka kyseenalaistaa uskonnon ja hengellisyyden oletetun vakauden ja haastaa normatiiviset oletukset siitä, missä uskonnollisia tai hengellisiä rituaaleja voidaan toteuttaa. Gilmoren mukaan Burning Man on täynnä tilaisuuksia suunnitelluille ja spontaaneille henkilökohtaisille tai kollektiivisille rituaaleille. (Gilmore 2010, 50, 52.)

Oma tutkimukseni asettuu osaksi tätä uskontotieteellistä populaarifestivaalien tutkimuskenttää. Käsitän tutkimuksessani Ruisrockin populaarimusiikin festivaaliksi, jolla nykyajan kontekstissa voi olla sen kävijöille hyvinkin suuri, traditionaalisiin festivaaleihin rinnastuva merkitys. Ruisrock on kuitenkin hyvin erityyppinen festivaali kuin esimerkiksi Burning Man, jonka vuoksi en käsittele Ruisrockia tutkimuksessani laajempänä uskonnollisen ilmiönä, vaan etsin nimenomaan festivaaliosallistumiseen liittyviä yksittäisiä ja toisiinsa yhteydessä olevia rituaaleja.

2.2 Rituaalitutkimus

Tässä alaluvussa käsittelen ensin yleisemmin Ronald Grimesin ja Catherine Bellin käsityksiä rituaaleista. Tämän jälkeen esittelen lyhyesti heidän ajatuksiaan omien rituaaliteorioidensa takaa. Grimesin ja Bellin rituaaliteoriat avaavat tarkemmin seuraavassa

pääluvussa esitellessäni oman teoriaohjaavan sisällönanalyysini, jonka olen rakentanut näiden teorioiden pohjalta.

Uskontotieteilijä ja rituaalitutkija Ronald Grimesin mukaan rituaali on ruumiillisuuteen, paikkaan ja aikaan sidottua ihmistoimintaa. Tämän todettuaan Grimes kuitenkin huomauttaa valtaosan ihmistoiminnasta olevan yhtä lailla ruumiillista, paikallista ja ajallista. Näin ollen ei ole olemassa yhtä erityistä piirrettä, joka erottaisi rituaalit muusta toiminnasta. Rituaalimääritelmän voi Grimesin mukaan viedä kuitenkin pidemmällekin. Rituaalia voisi kuvailla määrätynlaiseksi, formaaliksi toiminnaksi, joka joko toistuu kerrasta toiseen samanlaisena tai muuttuu ajan kuluessa innovaation tai improvisaation myötä. Mitään edellä mainituista rituaalien ominaisuuksista Grimes ei kuitenkaan pidä rituaaleille välttämättömänä. (Grimes 2011 11–13.)

Grimes onkin pyrkinyt välttämään ytimekkään tai formaalin rituaalimääritelmän antamista. Hänen mukaansa tällaiset määritelmät hämärtävät rituaalisen toiminnan ja muun ihmistoiminnan välistä yhteyttä ja luovat niiden välille liian jäykkiä rajoja. Sen sijaan hän tukeutuu mieluummin rituaalien määrittelyssä strategiaan listata rituaaleille tunnusomaisia piirteitä, mitä hän pitää tehokkaampana etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa raja arkisen ja rituaalisen toiminnan välillä on hämärä. (Grimes 2014, 194–196.)

Grimesin mukaan kaikki ihmistoiminta on jollain asteella rituaalista. Tätä rituaalisuuden astetta Grimes tarkastelee ritualisaation käsitteen avulla. Ritualisaation myötä tietyn toiminnan rituaalisuus kasvaa. Mitä useampia rituaaleille tunnusomaisia piirteitä toiminnassa esiintyy, sitä rituaalisempaan sitä voidaan pitää. Grimesin mukaan on hedelmällisempää tarkastella sitä, millä tavalla ja kuinka voimakkaasti toiminta on ritualisoitunutta, kuin pohtia onko toiminta rituaalista vai ei. (Grimes 2011, 13.) Hän ei jaa toimintaa binäärisesti rituaaliseen tai ei-rituaaliseen, vaan tarkastelee sitä rituaalisuuden jatkumolla, jonka eri kohtiin eri toiminnat asettuvat (Grimes 2014, 193).

Uskontotieteilijä Catherine Bell on niin ikään käyttänyt ritualisaation käsitettä. Bellin mukaan ritualisaatiossa tietty toiminta erotetaan kulttuurispesifein ja strategisin tavoin erilleen muista toimintatavoista. Rituaalinen toiminta on jotain jokapäiväisestä käyttäytymisestä korkea-arvoisempaan eroavaa toimintaa. Rituaaliset teot eivät kuitenkaan itsessään eroa tavanomaisista teoista, eikä niitä pitäisi erottaa muiden

kulttuurille tyypillisten tekojen kontekstista. Näin ollen rituaali ei tarkoita muusta toiminnasta eroavaa toiminnan kategoriaa tai luonnollisesti erilaista toimintatapaa. Sen sijaan rituaalinen toiminta on joustavaa ja strategista, joka erottuu omaksi kategoriakseen siihen liittyvien arvoladattujen erontekojen myötä. (Bell 1992, 74, 90; Bell 2009, 232.)

Bell huomauttaa Grimesin tavoin ritualisaation asteen ja tavan vaihtelevan teosta riippuen (Bell 1992, 90). Grimes puhuu lisäksi rituaalien dynaamisuudesta, niiden muuttumisesta. Rituaalit vaikuttavat pysyviltä ja staattisilta, vaikka todellisuudessa ne voivat muuttua odottamattomillakin tavoilla. Rituaalien uudelleen muotoileminen voi olla tehokas tapa niiden elossa pitämiseksi ja jatkamiselle. (Grimes 2014, 294–295, 313–314.)

Grimes on esitellyt rituaalien tunnusomaisiin piirteisiin pohjatuvan menetelmän, jonka avulla rituaaleja voidaan tarkastella. Menetelmä perustuu seitsemään rituaalien elementtiin, jotka ovat rituaaliset toiminnat, toimijat, paikat, ajat, objektit, kielet ja ryhmät. Grimes mukaan elementtejä tai niiden nimiä ja suhteita ei kuitenkaan tule ottaa annettuina. Kategoriat eivät ole sattumanvaraisia, mutta eivät myöskään universaaleja tai luonnollisia – ne ovat työkalu, jota tutkija voi kehittää ja muokata tarkoitukseen ja tilanteeseen sopivaksi. Rituaali on toisiinsa yhteydessä olevien ja risteävien elementtien summa, joiden dynaaminen vuorovaikutus muodostaa rituaalin kokonaisuuden. Elementtien tarkoitus on kaavoittaa rituaalien monimutkaisia kokonaisuuksia ja niiden osia olettamatta etukäteen, mitkä elementit ovat tärkeimpiä tai kuinka ne vuorovaikuttavat toistensa kanssa. Elementin yhteys toiseen muokkaa sekä näiden kahden välistä toimintaa että elementin yhteyttä muihin elementteihin. Rituaalien elementit eivät ole muuttumattomia, vaan päällekkäisiä ja vuorovaikutteisia prosesseja, jotka kehittävät rituaalia. (Grimes 2014, 232–241.)

Myös Bell on käsitellyt rituaaleja määrittelemällä niille tyypillisiä piirteitä. Bell tarkastelee rituaalien piirteitä sellaisten tekojen yhteydessä, joita ei usein kulttuuristen määritelmien mukaan mielletä rituaaleiksi, vaikka niiden tarkempi tarkastelu paljastaa niistä monia rituaaleille ominaisia piirteitä. Rituaalien kaltaisen toiminnan avulla Bell perustelee, etteivät rituaalit muodosta omaa luonnollisesti muusta toiminnasta eroavaa kategoriaa. Rituaalin kaltaisen toiminnan piirteiksi Bell erottelee muodollisuuden, traditionaalisuuden, muuttumattomuuden, sääntöjen noudattamisen, sakraalin symbolisimien ja performatiivisuuden. Bell kuitenkin toteaa, etteivät ominaisuudet ole

toiminnan rituaalisuuden kannalta ehdottomia. Toiminta voi olla rituaalin kaltaista, vaikkei siinä esiintyisikään kaikkia rituaalien piirteitä. (Bell 2009, 160, 232–273.)

Nojaan tutkimuksessani yllä esittelemiini Grimesin ja Bellin käsityksiin rituaaleista ja ritualisaatiosta. Käsitän rituaalisuuden toistuvaksi toiminnaksi, joka on kuitenkin avointa muutokselle ja kehitykselle. Ritualisaatio läpileikkaa koko ihmistoiminnan kenttää, muodostamatta omaa toiminnan kategoriansa. Se on toimintana joustavaa sekä aika- ja paikkasidonnaista niin, ettei mikään rituaaleille tyypillinen piirre ole rituaalisuuden kannalta välttämätöntä. Tämän lisäksi rakennan myöhemmin käsittelemäni teorialähtöisen sisällönanalyysini, Grimesin rituaalien elementtien ja Bellin rituaalien kaltaisen toiminnan piirteiden pohjalta.

3 Aineisto ja menetelmä

3.1 Puolistrukturoitu teemahaastattelu

Tutkimukseni haastattelumetodina käytin ryhmähaastatteluna toteutettua puolistrukturoitua teemahaastattelua. Teemahaastattelu sopi tutkimukseni haastattelumetodiksi, koska Sirkka Hirsjärven ja Helena Hurmeen mukaan teemahaastattelussa huomio kiinnitetään tiettyihin aihepiireihin eli teemoihin. Omassa tutkimuksessani olin kiinnostunut erilaisista Ruisrockiin osallistumiseen liittyvistä rituaaleista sekä niiden kronologisesta jakautumisesta eri vaiheisiin, jolloin teemahaastattelun avulla pystyin rakentamaan haastatteluni näiden aihepiirien ympärille. Teemahaastatteluilla minun oli mahdollista tuottaa tietoa haastateltavien omista elämysmaailmoista sekä määritelmistä ja tulkinnoista, joita he Ruisrockiin liittävät. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48.)

Teemahaastattelu valikoitui haastattelujeni metodiksi huolimatta siitä, että esimerkiksi Jari Eskolan ja Juha Suorannan mukaan ryhmähaastattelut ovat teemahaastattelujen puolistrukturoidusta luonteesta poiketen strukturoimattomia. Ryhmähaastattelut tähtäävät suhteellisen vapaamuotoiseen keskusteluun, joka kuitenkin pysyy tutkijan etukäteen määrittelemän teeman sisällä (Eskola & Suoranta 1998, 95, 98). Strukturoimattomasta luonteesta huolimatta ryhmähaastattelujen on siis

teemahaastattelujen tavoin pysyttävä tietyn teemaan sisällä. Teemahaastattelujen kohdalla tämä on tekijä, joka erottaa haastattelumuodon nimenomaan puolistrukturoiduksi. Näin ollen koin ryhmähaastattelumetodin joustavan teemahaastattelun muotoon. Lisäksi oman tutkimukseni kontekstissa niiden vapaamuotoisuus korosti teemahaastattelun tapaan haastateltavien henkilökohtaisia kokemuksia ja merkityksenantoja.

Tutkin Ruisrockiin liittyviä rituaaleja teemahaastatteluina toteutetuissa ryhmähaastatteluissa syntyneen haastattelupuheen perusteella. Vuoden 2020 Ruisrockin peruuntumisen vuoksi aineistooni ei kuulu rituaalitutkimukselle tyypillistä etnografiaan pohjautuvaa havainnointiaineistoa, vaan tutkin rituaaleja ainoastaan sen perusteella, mitä minulle on niistä teemahaastattelujen aikana kerrottu. Etnografian puuttuessa avoin ja joustava haastattelumuoto oli tutkimukseni onnistumisen kannalta oleellinen, jotta sain mahdollisimman laajan kuvauksen haastatteluryhmieni festivaalirituaaleista. Tämän seurauksena teemahaastattelu, joka on haastattelumuotona hyvin lähellä luonnollista keskustelua (Alasuutari 2011, 144), sopi oman tutkimukseni kontekstiin. Lisäksi teemahaastattelujen tarkoituksena on haastateltavien oman äänen ja näkökulmien korostaminen (Hirsjärvi & Hurme 2008, 48), jolloin haastateltavat pystyivät kertomaan minulle sen, mitä he eivät voineet festivaalipaikalla toiminnallaan näyttämään. Olen myös saattanut kuulla ja oppia haastatteluissa jotain sellaista, joka pelkän havainnoinnin keinoin olisi jäänyt ymmärtämättä.

Tästä huolimatta on mahdollista, että omien etnografisten havaintojeni puuttuessa en ole välttämättä kyennyt tavoittamaan kaikkia festivaaliosallistumiseen liittyviä rituaalisia ominaisuuksia, joista haastateltavat eivät ole mahdollisesti osanneet minulle kertoa. Haastatteluissa tutkittavasta ilmiöstä välittyvä kuva on kuitenkin aina jollain tapaa vaillinainen sekä riippuvainen kontekstista, tilanteesta ja tutkijasta sekä tutkijan ja haastateltavien välisestä sosiaalisesta vuorovaikutuksesta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 12, 41). Mahdollisimman rikkaan aineiston taatakseni kiinnitinkin jo ennen haastatteluja sekä niitä tehdessä huomiota asioihin, jotka saattaisivat vaikuttaa keräämääni aineiston laatuun. Palaan luvussa 3.3 haastattelujen kulun käsittelyn yhteydessä tarkemmin näihin seikkoihin.

3.2 Haastattelujen teema-alueet

Teemahaastattelu rakentuu tutkimusongelman ja -kysymyksen kannalta mielekkään teemalistan sekä joidenkin ennalta mietittyjen kysymysmuotojen varaan, joiden tarkoituksena on turvata riittävän rikkaan aineiston tuottaminen (Hirsjärvi & Hurme 2008, 103). Omassa tutkimuksessani toteutin teemahaastattelut siten, että muodostin teemat toisessa pääluvussa käsitellyn festivaali- ja rituaalitutkimuksen pohjalta omaa harkintaani käyttäen (Eskola ja Vastamäki (2010, 35).

Lähdin muotoilemaan teemoja ajattelemalla festivaaliosallistumista kronologisesti etenevänä janana. Näin pyrin tavoittamaan kaikki mahdolliset festivaalirituaalien paikat ja tilanteet. Tältä pohjalta muodostin teemat 3) valmistautuminen festivaaliin ja 4) festivaaliviikonloppu. Tutkimukseni lähtökohdan vuoksi olin kuitenkin erityisen kiinnostunut myös ystäväporukoiden merkityksestä sekä siitä, miksi juuri Ruisrockista on tullut heille tärkeä. Lisäksi Grimesin rituaalien elementit olivat saaneet minut kiinnostumaan erilaisista rituaalisiin paikkoihin liittyvistä nyansseista (Grimes 2014). Haastattelujen ensimmäiseksi teemaksi valikoitui 1) paikka, sillä halusin heti haastattelun alkuun palauttaa haastateltavat muistoissaan Ruisrockiin, mutta samalla välttää henkilökohtaisempia aiheita ennen kuin olin ansainnut heidän luottamuksensa. Toinen teema 2) ryhmä, käsitteli lähinnä ystäväporukkaa suhteessa festivaaliosallistumiseen. Käytännössä haastateltavat kertoivat enemmän ryhmän toimintaan ja merkitykseen liittyviä asioita kahden viimeisen teeman aikana.

Teemojen alle muodostin haastattelurunkooni joitain valmiita haastattelukysymyksiä. Haastattelukysymykset pyrin muotoilemaan teema-alueiden mukaan niin, että ne tarkastelivat kyseistä teemaa mahdollisimman monipuolisesti eri näkökulmista käsin ja jättivät erilaisille lähtökohdille ja kokemuksille tilaa tulla esiin (Hirsjärvi & Hurme 2008, 66, 109). Tutkimukseni teemalista ja teemojen alle haastattelurunkoon muodostetut haastattelukysymykset löytyvät liitteenä tutkimuksen lopusta (Liite 1: Teemahaastattelujen haastattelurunko).

Suoritin kaikki viisi haastatteluani kasvokkain haastateltavieni kanssa. Ennen teema-alueiden käsittelyä kävin haastateltavien kanssa läpi käytännönasioita haastatteluja ja niiden nauhoittamista ja arkistointia sekä omaa tutkimustani koskien. Kerroin, että

tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja varmistin heidän halukkuutensa osallistua haastatteluun sekä kävin läpi taustatietokysymykset, jota käsittelen tarkemmin litteroinnin yhteydessä luvussa 3.4. Teema-alueiden käsittelyn jälkeen annoin haastateltavilleni vielä mahdollisuuden palata aikaisemmin käsiteltyihin asioihin tai kertoa jotain, mikä ei vielä ollut tullut ilmi. Usein tämä sai haastateltavat kertomaan vielä jotain tutkimukseni kannalta oleellista tietoa.

3.3 Haastattelujen käytännön toteutus

Tutkimusaineistoni koostuu viidestä ryhmähaastattelusta. Yhden tutkimukseni haastatteluryhmistä sain haastatteluilmoituksen avulla, jonka Ruisrock julkaisi omalla Facebook-tilillään. Haastatteluilmoitusta vastaan lupasin lähettää valmistuneen tutkimukseni Ruisrockin järjestäjille. Ruisrock oli ennen festivaalin peruuntumista lähettänyt minulle myös pääsylipun vuoden 2020 festivaaleille. Ruisrock siis omalta osaltaan avusti tutkielmani etenemistä, mutta en kuitenkaan tehnyt tutkielmaani Ruisrockin tilauksesta. Loput neljä haastatteluryhmää tavoitin henkilökohtaiselle Instagram-tililleni julkaisemani päivityksen avulla, jossa kerroin etsiväni haastatteluryhmiä pro gradu -tutkielmaani. Viidestä ryhmästä yhdessä oli henkilö, jonka tunsin entuudestaan. Hän ei kuitenkaan kuulu omaan lähipiiriini, joten en koe tämän vaikuttaneen merkittävästi aineistooni.

Ensimmäisessä ja toisessa ryhmähaastattelussa haastateltavia oli kaksi, kolmannessa kuusi ja neljännessä sekä viidennessä viisi. Ryhmät olivat käyneet yhdessä Ruisrockissa kolmesta kuuteen vuotta. Toisissa ryhmissä kokoonpano oli pysynyt samana joka vuosi ja toisissa ryhmissä se oli saattanut vaihdella hieman vuosien välillä. Joissain ryhmissä oli myös jäseniä, jotka olivat käyneet Ruisrockissa jo ennen nykyisen festivaaliryhmän muodostumista. Käsittelen tutkimuksessani ryhmiä – joitain yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta – haastattelujen mukaisessa kokoonpanossa, joten olen laskenut ilmoittamani ryhmien koot sen mukaan, kuinka monta henkilöä haastatteluihin osallistui. Ryhmien jäsenet olivat iältään 22–40-vuotiaita naisia ja miehiä eri puolilta Suomea. Kaikki haastattelut tehtiin kasvokkain kesäkuun 2020 aikana ja niistä kolme suoritettiin Helsingissä ja kaksi Turussa.

Puolistrukturoituina teemahaastatteluina haastattelut etenivät kukin omaa tahtiaan. Jokaisessa haastattelussa käytiin läpi haastattelurunkoon kirjatut teemat, mutta teemojen käsittelyjärjestys ja niihin käytetty aika vaihteli haastattelusta toiseen. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48, 66; Eskola & Vastamäki 2010, 28–29.) Teemahaastatteluissa haastateltavat saattavat itse aloittaa keskustelun aiheesta, joka on kirjattu haastattelurunkoon vasta myöhemmäksi (Hirsjärvi & Hurme 2008, 104). Tällaisissa tilanteissa annoin haastateltavien jatkaa keskustelua, mutta en kysynyt aiheesta jatkokysymyksiä. Näin pyrin varmistamaan jokaisen teeman käsittelyn kokonaisuudessaan. Kun aiheet, joita haastateltavat olivat maininneet jo aikaisemmin, tulivat esiin uudestaan niihin liittyvien teemojen kohdalla, herättelin keskustelua viittaamalla siihen, mitä haastateltavat olivat aikaisemmin aiheesta maininneet. Näin toimimalla pyrin samalla varmistamaan kattavan aineiston sekä antamaan haastateltaville mahdollisimman paljon tilaa puhua luonnollisesti omista kokemuksistaan.

Haastatteluissa otin lisäksi huomioon tilanteet, joissa haastateltavilla ei ollut omaa kokemusta jonkun teeman sisällöistä, jolloin he eivät voineet vastata tätä aihetta käsitteleviin kysymyksiin (Eskola & Vastamäki 2010, 38). Haastateltavien vastauksien perusteella saatoinkin siis jättää heiltä kysymättä joitain haastattelurunkoon kirjattuja kysymyksiä tai toisaalta esittää lisäkysymyksiä aiheista, joista heillä oli paljon kokemusta.

Teemahaastattelun metodien lisäksi ryhmähaastattelun ominaisuudet vaikuttivat haastattelujeni kulkuun. Haastattelujen toteutustavaksi valikoitui ryhmähaastattelu, sillä Pekka Sulkusen mukaan ryhmähaastattelujen avulla voidaan tarkastella muun muassa faktuaalista informaatiota, normeja ja ihanteita sekä kulttuurisia jäsenyksiä (Sulkunen 1990, 265–266), joista olin omassa tutkimuksessani kiinnostunut. Lisäksi ryhmähaastattelu metodina tuki tavoitettani tutkia nimenomaan yhteisöllistä toimintaa ja yhdessä luotua festivaalikulttuuria ja -rituaaleja.

Ryhmähaastatteluissa syntyneet haastateltavien väliset keskustelut antoivat minulle mahdollisuuden tarkastella ryhmien termejä, käsitteitä sekä hahmottamisen ja argumentoinnin tapoja tavalla, joka ei yksilöhaastatteluissa olisi ollut mahdollista. Luonnollisina ryhminä haastateltavat käyttivät ryhmän sisäpiirin kieltä sekä ajautuivat toisinaan kysymään asioita toisiltaan. Mikäli en ymmärtänyt sanottua, kysyin tarkentavia

jatkokysymyksiä ja selityksiä epäselviin asioihin, jolloin saavutin tietoa, josta en muuten olisi osannut edes kysyä. (Alasuutari 2011, 152.) Ryhmähaastattelujen avulla pääsin siis paremmin sisälle tutkittavien ryhmien maailmoihin (Eskola & Suoranta 1998, 96) samalla, kun metodin ominaisuudet tukivat tutkimusongelmaani vastaamista.

Luonnollisten ryhmien haastatteluissa keskustelu saattaa jäädä vain ryhmälle yhteisten kokemusten ja näkökulmien tasolle, jolloin yksittäisten jäsenten ryhmän vallitsevasta mielipiteestä eroavat kokemukset jäävät sanomatta (Alasuutari 2011, 151–152). Pelkän haastattelupuheen perusteella on vaikeaa todeta, kävikö omissa tutkimushaastatteluissani näin. Ryhmähaastatteluille tyypilliseen tapaan haastateltavat kuitenkin toisinaan pohtivat ryhmän mielipidettä ja tulkintaa käsillä olevista asioista (Alasuutari 2011, 152). Toisaalta ryhmähaastatteluissa syntyvää tietoa pitääkin ajatella kollektiivisubjektin tuottamana. Olennaisia eivät siis ole ryhmän yksittäisten jäsenten näkökulmat, vaan haastattelun tuottama kuva ryhmän edustamasta pienoiskulttuurista ja sen kollektiivisesta näkökulmasta. (Sulkunen 1990, 268.) Palaan tähän aiheeseen tarkemmin vielä luvussa 3.5, kun käsittelen ryhmähaastattelujeni analyysin tasoa.

Varsinkin isompien haastatteluryhmien kohdalla oli havaittavissa kuinka toiset ryhmän jäsenet puhuivat enemmän kuin toiset. Ryhmähaastatteluille onkin tyypillistä, että keskustelussa tulee esiin dominoivampia jäseniä sekä hiljaisempia osallistujia, mikä voi kaventaa erilaisten keskustelussa esiintyvien näkökulmien kirjoa (Pietilä 2017, 115). Puheenvuorojen epätasainen jakautuminen ei välttämättä johtunut yksinomaan haastattelutilanteesta, sillä jokainen haastateltava oli tilanteessa omien läheisten ystäviensä kanssa, puhumassa itselleen tutusta aiheesta. Sen sijaan se saattoi heijastaa ryhmän normaalia tapaa toimia ja kommunikoida. Ystäväryhmien haastattelu sekä lähtökohtaisesti positiivinen haastatteluaihe takasivat puolestaan sen, että haastattelut etenivät luontevasti eteenpäin. Haastattelut olivat käytännössä ystäväporukoiden välisiä keskusteluja yhteisistä onnellisista muistoistaan, vaikka tutkijana olinkin keskustelujen koollekutsuja ja ohjaaja. Toisinaan keskustelu äityi jopa naureskeluksi, mutta näissä tilanteissa pyrin palauttamaan keskustelun jatkokysymyksillä tai uudella aiheella.

Haastattelujen kulkuun vaikutti teema- ja ryhmähaastattelumetodien lisäksi oma läsnäoloni sekä haastateltavien tavat vastata kysymyksiini. Pyrin kontrolloimaan omien henkilökohtaisten ominaisuuksieni vaikutusta haastattelutilanteisiin kiinnittämällä

huomiota käyttäytymiseeni, puhetapaani, pukeutumiseeni sekä sukupuoleeni ja ikääni (ks. esim. Eskola & Vastamäki 2010, 32–33). Pukeuduin haastatteluihin neutraalisti ja puhuin tilanteeseen sopivalla kielellä. Tutkimuskohteeni ollessa musiikkifestivaalit en kokenut kovin muodolliselle kielenkäytölle tarvetta, vaan koitin luoda haastateltavieni ja itseni välille rennon ilmapiiriin. Oma ikäni saattoi vaikuttaa positiivisella tavalla haastattelujen onnistumiseen etenkin nuorempien haastateltavien kohdalla, sillä toiselle nuorelle aikuiselle voi olla helpompi kertoa omista vapaa-ajan kokemuksistaan, kuin esimerkiksi itseään huomattavasti vanhemmalla tutkijalle. Lisäksi olen ennen tutkimukseni tekoa ottanut osaa niin Ruisrockiin kuin muihinkin musiikkifestivaaleihin. Tämän vuoksi tutkimuskenttä oli minulle entuudestaan tuttu, joka helpotti haastattelurunkoni muotoilemista sekä saattoi tehdä minusta haastateltavien silmissä helposti lähestyttävämmän.

Tutkijasta riippuvaisten asioiden ohella myös haastateltavieni vastaukset ovat vaikuttaneet omien tutkimustuloksieni tarkkuuteen. Vastauksiin on saattanut vaikuttaa tarve antaa sosiaalisesti hyväksyttävänä pidettyjä vastauksia arkaluontoisia asioita koskien (Hirsjärvi & Hurme 2008, 35; Alasuutari 2011, 150). Haastateltavat esimerkiksi usein häpeävät alkoholin käyttöään ja ajattelevat tutkijan paheksuvan sitä (Eskola & Vastamäki 2010, 33), mikä tuli osin ilmi myös omissa haastatteluissani. Haastatteluiden alussa haastateltavat olivat usein epävarmoja siitä, kuinka paljon alkoholiin liittyvistä asioista oli suotavaa puhua. Pyrin kuitenkin omalla käyttäytymiselläni ja suhtautumisella luomaan haastateltaville avoimen tilan kertoa festivaalikokemuksistaan mahdollisimman avoimesti. Haastatteluiden edetessä haastateltavien luottamus itseäni kohtaan vaikutti vahvistuvan ja keskustelu vapautui käsittelemään arkaluontoisempiakin aiheita.

Haastattelujen pohjalta muodostui tutkimukseni aineisto, joka koostuu viidestä teemahaastatteluna toteutetusta ryhmähaastattelusta. Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Haastattelujen pituudet vaihtelivat niin, että lyhyin haastattelu kesti noin 50 minuuttia ja pisin lähes kaksi tuntia.

3.4 Haastatteluaineiston käsittely analysoitavaksi

Haastattelujen tekemisen jälkeen litteroin syntyneen haastatteluaineiston kokonaisuudessaan. Oma tutkimuksellinen kiinnostukseni keskittyy haastattelupuheen

asiasisältöihin, eli siihen millaisia festivaalirituaaleja haastattelemillani ryhmillä on, minkä takia olen litteroinut aineistoni yksinkertaisella otteella. Tarkastelen siis sitä, mitä haastatteluissa sanotaan, enkä niinkään perehdy esimerkiksi puhumisen tapaan, eli siihen, miten tai milloin jotakin sanotaan, jolloin litteraatiolta vaadittaisiin yksityiskohtaisuutta ja kuvailevuutta. (Ruusuvuori 2010, 424–425.) Tutkimuksessani olen kuitenkin lisäksi kiinnostunut haastateltavien käyttämästä kielestä erilaisten festivaaliosallistumiseen liittyvien termien tai ilmauksien osalta. Tutkimuksellani ei tästä huolimatta ole laajempaa kielitieteellistä näkökulmaa. Tämän vuoksi litteroin haastatteluni tarkasti, mutta jätin joitakin sanojen toistoja, täytesanoja sekä minimipalautteita merkitsemättä.

Eskola ja Suoranta mukailen pyysin haastateltavia vastaamaan taustatietokysymyksiin haastattelujen alussa, jotta litterointivaiheessa puhujien tunnistaminen olisi helpompaa (Eskola & Suoranta 1998, 99). Haastateltavat kertoivat kukin vuorollaan nauhalle oman nimensä, ikänsä ja asuinpaikkansa sekä halutessaan sukupuolensa. Tästä huolimatta puhujan tunnistaminen ei ollut aina mahdollista. Tällaisiin kohtiin olen litteraatioon merkinnyt puhujan epäselväksi. Samoin päällekkäispuhunta, epäselvä artikulointi ja nauraminen aiheuttivat haastatteluihin tilanteita, joissa puheesta oli vaikea saada selvää. Tällaiset kohdat olen niin ikään merkinnyt litteraatioon epäselviksi.⁶ En kuitenkaan koe, että jotkin litteraation epäselvyydet vaikuttivat tutkimukseni tuloksiin tai tutkimuskysymykseeni vastaamiseen, sillä epäselvät kohdat olivat ennemminkin yksittäisiä sanoja kokonaisten repliikkien sijaan, ja näitäkin kohtia oli vähän. Toisinaan useampi haastateltava puhui samaa aikaa kuitenkin niin, että molempien puhe kuului nauhalla selkeästi. Näissä kohdissa muodostin molemmille puhujille peräkkäiset yhtenäiset repliikit litteraation selkeyden vuoksi, enkä jaotellut puhetta lyhyemmiksi repliikeiksi.

Aineiston litteroiminen oli hyvä keino aloittaa tutkimusaineistooni tutustuminen. Litteroinnin jälkeen syvennyin aineistooni vielä tarkemmin ja kävin ensin jokaisen litteraation läpi yksitellen. Tein aineistoon samalla värikoodein muistiinpanoja sekä alustavia merkintöjä eri rituaalien elementeistä. Tämän jälkeen ryhdyin käymään aineistoa uudestaan läpi keskittyen tiettyyn elementtiin kerrallaan, jolloin pystyin

⁶ Litteraatiossa epäselvät kohdat on merkitty seuraavilla tavoilla: [Puhuja epäselvä], [Monta puhujaa] ja [Nauha epäselvä]. Lisäksi litteraatioihin on hakasulkeisiin merkitty muutamia selvennyksiä tilanteista, joissa haastateltavien puhe ei liity käynnissä olevaan keskusteluun, eikä sen tarkoitus muutoin selviäisi pelkästä litteraatiotekstistä tai haastattelunauhasta.

keräämään kaikki yhtä elementtiä käsittelevät kohdat erilleen. Kävin koko aineiston läpi alusta loppuun uudestaan jokaisen elementin kohdalla taatakseni analyysin tarkkuuden. Palaan varsinaisen analyysin tekemiseen vielä tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Tutkimuksessani en viittaa henkilöihin heidän omilla nimillään, vaan aineisto on pseudonymisoitu. Käyttämäni viittaustapa muodostuu aineiston arkistointitunnuksista (TKU/A/20/80; TKU/A/20/81; TKU/A/20/82; TKU/A/20/83; TKU/A/20/84) sekä niiden loppuun lisätyistä merkinnöistä, jotka erottavat jokaisen haastattelun sisällä haastateltavat toisistaan (H1; H2; H3; H4; H5). Nauhoittamaani haastatteluaineistoa sekä sen pohjalta tehtyä litteraatiota säilytin tutkimuksen teon ajan Turun yliopiston tietoturvalisella Seafire-pilvitalennuspalvelimella. Tutkimukseni valmistuttua haastatteluaineisto sekä haastatteluiden pohjalta tekemäni litteraatio arkistoitiin asianmukaisesti Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon, jota varten keräsin jokaiselta haastatteluun osallistuneelta kirjallisen arkistointisopimuksen. Arkistoitu aineisto on käytettävissä ainoastaan opetus-, museo- ja tutkimustarkoituksiin.

3.5 Rituaalien piiretiä tarkasteleva teorialähtöinen sisällönanalyysi

Muodostin tutkimukseni analyysirungon teorialähtöisen sisällönanalyysin keinoin, aikaisemman tiedon pohjalta Ronald Grimesin (2011 & 2014) ja Catherine Bellin (1992 & 2009) rituaaliteorioista. Luokittelin aineistosta tekemiäni havaintoja analyysirunkoni mukaisesti, jolloin etsin aineistosta ensin Grimesin määrittelemiä rituaalien elementtejä (Grimes 2014), jonka jälkeen tarkastelin jokaista löytämäni elementtiä Bellin rituaalien kaltaisten tekojen ominaispiirteiden valossa (Bell 2009). Analyysirunko ei kuitenkaan toimi tutkimuksessani joustamattomana sapluunana, vaan siihen voitiin muodostaa myös uusia kategorioita aineistosta nousevien, alkuperäiseen runkoon sopimattomien havaintojen myötä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 127–128).

Grimes määrittelee rituaalien elementeiksi rituaaliset toiminnat, toimijat, ryhmät, paikat, ajat, objektit ja kielet. Grimesin mukaan rituaalien selkein puoli on se, että ne koostuvat erilaisista ryhmien, mutta joskus myös yksittäisten ihmisten, suorittamista *rituaalisista toiminnoista*. Toiminnan tarkasteleminen voi tarkoittaa esimerkiksi rituaalisen toiminnan juoneen, rytmiin, tyyliin tai toimintojen välisiin yhteyksiin paneutumista tai rituaalin kannalta olennaisimman toiminnan määrittelemistä. Huomio voi kiinnittyä esimerkiksi

rituaaliin valmistaviin toimintoihin tai sen jälkeisiin purkamisen toimintoihin tai siihen toimintaan, jota rituaalin aikana vältetään tekemästä. (Grimes 2014, 237–248.)

Kaikki rituaaliin osallistuvat henkilöt ovat *rituaalin toimijoita*, huolimatta siitä, kuinka passiivista heidän osallistumisensa rituaalin kulkuun olisi. Toimijoiden kohdalla voidaan tarkastella heidän asentojaan, eleitään, aistimuksiaan, tunteitaan, arvojaan, tarkoituksiaan tai aikeitaan sekä henkilö- ja ryhmäidentiteettiä. Rituaaleja suoritetaan kuitenkin usein ryhmissä. *Rituaalisten ryhmien* kohdalla esiin nousevat niiden kollektiiviset ideat, asenteet ja arvot, esimerkiksi siitä, mitä pidetään hyväksyttävänä ja mitä ei, sekä ryhmän sisäiset toimijuuden mahdollisuudet ja hierarkiat. Ryhmät siis luovat rituaaleja, jotka säilyttävät tai suojelevat heidän omia arvojaan. (Grimes 2014, 238–241, 248–256, 279–283.)

Rituaaliset paikat ovat yhtäaikaisesti biologisia, maantieteellisiä, sosiaalisia, poliittisia, historiallisia ja kulttuurisia. Rituaalisia paikkoja voivat olla kaikki ne paikat, joissa rituaaleja suoritetaan ja niitä voi olla yhtä rituaalia kohden joko yksi tai useampia. Rituaaliset paikat ja rituaalit vaikuttavat toinen toisiinsa sekä rituaalin aikana että sen jälkeen osana osallistujien muistia. (Grimes 2014, 239, 256–262.)

Rituaalin kokonaisuus, eli *rituaalinen aika*, tarkoittaa kaikkea sitä, mikä ilmenee rituaalin alun ja lopun välillä. Alkua ja loppua merkitään usein jollain tietyllä teolla. Rituaalin alku ja loppu tai käsitys rituaalisesta ajasta eivät kuitenkaan ole aina yksiselitteisiä tai selvärajaisia. Rituaalisen ajan määrittäminen voi tarkoittaa muun muassa rituaalin keston, historiallisen jatkumon, esiintymistiheyden tai sen sisäisten vaiheiden tarkastelua. (Grimes 2014, 239, 262–267.)

Rituaalien objekteilla tarkoitetaan rituaaleihin liitettyä materiaalista kulttuuria, jota käytetään aktiivisesti osana rituaalia. Ne ovat rituaalin käyttöön tarkoitettuja esineitä ja asioita, minkä vuoksi niitä ei pidä rinnastaa sakraaleihin objekteihin, joita arvostetaan sakraaleina asioina itsessään. Rituaalisia objekteja voivat olla esimerkiksi erilaiset vaatteet, naamiot, taide-esineet, veistokset, kuvat sekä syötävät ja juotavat asiat. Objekteja luokitellaan usein erilaisten erontekojen mukaan. Objektin luonne voi vaihdella rituaalisen ajan ja sen ulkopuolisen ajan välillä. Toiset objektit pysyvät alati rituaalisina

objekteina, kun taas toiset menettävät rituaalisen luonteensa rituaalisen ajan ulkopuolella. (Grimes 2014, 240, 267–273.)

Rituaalisella kielellä tarkoitetaan kaikkea sitä, mitä sanotaan tai esimerkiksi lauletaan ääneen rituaalin aikana. Siihen kuuluvat tekstit, ohjeet ja tulkinnat, jotka jollain tavalla vaikuttavat ennen rituaalia, sen aikana tai sen jälkeen tai sisältävät tietoa rituaalista tai käsittelevät sitä. Lisäksi rituaaliseen kieleen lukeutuvat sitä koskeva suullinen opetus sekä uskontunnustukset ja maailmankatsomukset. Rituaaliset äänet ovat yleensä ennalta määrättyjä, mutta ne voivat olla myös improvisoituja. (Grimes 2014, 240, 274–279.)

Bell määrittelee rituaalin kaltaisen toiminnan piirteiksi muodollisuuden, traditionalismin, muuttumattomuuden, sääntöjen noudattamisen, sakraalin symbolismin sekä performatiivisuuden. *Muodollisuus* on yksi rituaaleihin yleisimmin yhdistettävistä tekijöistä. Mitä muodollisempaa jokin toiminta on, sitä rituaalisemmalla se vaikuttaa. Muodollisuus rajaa mitä ja miten asioita voidaan ilmaista ja tehdä. Muodolliset tavat toimia välittävät samalla sosiokulttuurisia viestejä etenkin yhteiskuntaluokista ja hierarkkisista suhteista. Muodollisesti oikein toimimalla henkilö osoittaa osaavansa toimia kulttuurinsa moraalisten ja sosiaalisten ohjeiden mukaan. Itsekontrollin myötä hän sosiaalistuu osaksi ryhmäänsä. (Bell 2009, 233–273.)

Traditionalismi tarkoittaa yritystä jäljitellä menneisyydessä tapahtuneita toimintoja mahdollisimman identtisesti ja huolellisesti, esimerkiksi pukeutumisen ja sosiaalisten käytäntöjen tai kielellisten muotojen toistona. Monet nykyaikaiset traditiot ovat todellisuudessa suhteellisen uusia. Lisäksi ne voivat olla hyvinkin yksinkertaisia tai pientä piiriä koskettavia, kuten esimerkiksi perheen sisäiset jouluperinteet. Tiedostamattomaan sekä tietoiseen rituaalin luomiseen liittyy usein halu liittää rituaaliin jokin traditionaalinen puoli. Näin ollen traditionalismin kohdalla voidaan kiistellä siitä, onko se todellisuudessa ritualisaation keino vai sen seuraus. (Bell 2009, 242–250.)

Muuttumattomuus, eli tarkkaavaisena toistona ja fyysisenä kontrollina ilmenevä järjestäytynyt tapa toimia, on yksi rituaalin kaltaisten toimintojen yleisimpiä piirteitä. Se voi ilmetä tarkkana toiminnan koreografiana, toimijoiden itsekurina tai tekojen toiston rytminä, joka yhdistää teon osaksi menneisyydessä alkanutta tekojen sarjaa. Muuttumattomuus tarkoittaa tekoja, joita toistetaan rituaalin aikana tarkasti ja

kontrolloidusti. Muuttumattomina toistettavien tekojen myötä yksilö kehittää samalla mielenhallintaa ja itsekontrollia. (Bell 2009, 251–255.)

Bellin mukaan ihmisillä on tapana ajatella rituaaleja normatiivisina *sääntöinä*, joiden tarkoitus on hallita ihmisten käytöstä ja kommunikaatiota. Nämä säännöt voivat määritellä hyväksyttävän käytöksen rajat tai säädellä henkilön jokaista tekoa. Joka tapauksessa ne ohjaavat ihmisiä yleisesti hyväksytyyn toimintaan, vahvistavat auktoriteettien valtaa ja legitimizeerä sekä määrittelevät vuorovaikutustilanteiden mahdollisia lopputuloksia. Rajoittamalla osallistujien käytöstä ja tapahtuman kulkua, säännöt omalta osaltaan luovat tapahtuman. (Bell 2009, 256–260.)

Bellin teoriassa *sakraalit symbolit* edustavat eroa sakraalien ja maallisten asioiden välillä. Ne ovat objekteja, kuten esineitä, paikkoja tai ihmisiä, jotka vaativat erityistä huomiota ihmisiltä. Sakraaleilla symboleilla ei kuitenkaan tarvitse olla mitään yhteyttä traditionaalisiin uskontoihin, vaan mikä tahansa voi nousta tietyn ryhmän sisällä sakraaliksi symboliksi, mikäli se välittää arvoja, tunteita, historiallisia tai kansallisia ideoita tai uskollisuutta. Uskontojen ulkopuolella sakraalius voidaan käsittää erityisyytenä. Sakraalit objektit ovat tärkeitä ja merkityksellisiä, muista objekteista erottuvia asioita, jotka herättävät tunnelatautuneita kuvia ja kokemuksia. (Bell 2009, 260–266.)

Viimeiseksi rituaalin kaltaiseksi piirteeksi Bell määrittelee *performatiivisuuden*. Performatiivisuudella Bell tarkoittaa julkisesti tapahtuvaa harkittua ja itsetietoista symbolisten tekojen suorittamista tai esittämistä. Performatiivisuutta hän vertaa teatteriin tai muuhun draamalliseen esitykseen, joka usein välittyy katsojalle monien eri aistien avulla. Performatiivisuuden tehokkuus piileekin juuri sen moniaistillisuudessa. Sakraalien symbolien tavoin performatiivisuus merkitsee rajaa erityislaatuisen toiminnan ja muun todellisuuden välillä, jolloin performatiivisuuden ymmärretään olevan jotain arkitodellisuudesta eroavaa. Performatiivisuus esiintyy usein rinnakkain muiden rituaalin kaltaisten piirteiden kanssa, mutta Bellin mukaan performatiivisuus on monissa tilanteissa tapahtuman kannalta olennaisin piirre. (Bell 2009, 266–273.)

Grimesin ajatusta seuraten muodostin tutkimukseeni oman, sen kontekstiin sopivan, rituaalien analyysimenetelmän (Grimes 2014). Teorialähtöinen sisällönanalyysini on

yhdistelmä Grimesin (2014) ja Bellin (2009) teorioita. Analyysiä tehdessäni olin Grimesin tavoin avoin omasta aineistosta nouseville uusille rituaaleille ja tavoille nimetä sekä yhdistää niitä (Grimes 2014). Analyysissäni nousevat esiin ne elementit piirteinen, jotka olivat merkittäviä aineistoni ja tutkimuskysymysteni kannalta. Elementit toistui jokaisessa haastattelussa, joka kertoo samalla siitä, että ne olivat Ruisrockiin osallistumiseen liittyvien rituaalien kannalta oleellisia. Pyrin antamaan näistä valikoiduista elementeistä aineistoni pohjalta tarkan kuvauksen, jossa tuon esiin ryhmien välisiä yhteyksiä sekä eroavaisuuksia.

Kuten luvussa 3.4 esitin, aloitin analyysini etsimällä Grimesin rituaalien elementtejä (Grimes 2014) haastatteluaineistostani käyden aineiston läpi alusta loppuun useaan otteeseen ja kokoamalla kutakin elementtiä käsitteleviä kohtia yhteen. Tämän jälkeen tarkastelin, kuinka Bellin rituaaliset piirteet (Bell 2009) ilmenivät löytämässäni elementeissä ja niiden pohjalta muodostamissani koonneissa. Analyysiä tehdessäni palasin vielä tarkistamaan alkuperäisistä litteraatioista joitain seikkoja jokaisen elementin kohdalla taatakseni mahdollisimman tarkan analyysin. Tämän jälkeen nimesin ja muodostin lopulliset elementit oman tutkimusaineistoni perusteella.

Eroteltuani aineistostani erilaisia rituaalien elementtejä kiinnitin huomiota myös niiden välisiin yhteyksiin. Analyysissäni pyrin tuomaan esiin rituaalien elementeille tyypillisen keskinäisen vuorovaikutuksen, jonka seurauksena elementit eivät muodostu tyhjiössä erillään toisistaan, vaan useat niiden ominaisuudet muodostuvat elementtien keskinäisissä yhteyksissä. Niiden rituaalien elementtien ja piirteiden lisäksi, joita tutkimusaineistostani oli löydettävissä, kiinnitin huomiota myös sellaisiin rituaalien ominaisuuksiin, joita ei esiintynyt aineistossani. Pohdin syitä ominaisuuksien puuttumiselle sekä sitä, mitä tämä kertoi Ruisrockiin osallistumiseen liittyvistä rituaaleista.

Analysoin ryhmähaastatteluja pääsääntöisesti kollektiivisubjektin tasolla. Kuten luvussa 3.3 esitin, ryhmähaastatteluissa tuotettu tieto kuvaa ryhmän pienoiskulttuuria sen yksittäisten jäsenten mielipiteiden sijasta (Sulkunen 1990, 268). Analyysini pohjautuu näin ollen ryhmien yhteiseen puheeseen, joten ajattelen yksittäisen haastateltavan puheosuuksien heijastavan koko ryhmän yhteistä mielipidettä niissä tapauksissa, kun muut ryhmän jäsenet eivät avoimesti haasta tätä ajatusta. Tuon analyysissäni selkeästi

esille ne tilanteet, joissa ryhmäläisillä on ollut keskenään eriäviä mielipiteitä osoittaakseni, kuinka ryhmien sisällä joistain asioista saatetaan olla myös eri mieltä.

4 Analyysiluvut

4.1 Rituaaliset toiminnot

Tarkastelen tässä aluvussa Ruisrockiin liittyviä vuodesta toiseen toistuvia rituaalisia toimintoja. Luvun alussa käyn läpi joitain analyttisiä valintoja, joiden jälkeen siirryn käsittelemään rituaalisia toimintoja niiden ajallisessa ilmenemisjärjestyksessä, jolloin voin selkeämmin esittää toimintojen rytmin ja järjestyksen. Ruisrockin ajallisia ulottuvuuksia tarkastelen analyysissäni vielä tarkemmin rituaalisen ajan yhteydessä luvussa 4.4.

Kuten myös muita elementtejä käsittelevien alulukujen kohdalla on huomattavissa, Ruisrockiin liittyvät rituaalien elementit ovat Grimesin teorialle tyypillisellä tavalla risteäviä ja lomittaisia sekä yhteydessä toisiinsa (Grimes 2014). Tämä tulee erityisen hyvin esille tässä rituaalisia toimintoja käsittelevässä aluvussa. Analyysissä esiintyvät toiminnot antavat ikään kuin raamit kaikelle sille, mikä on Ruisrockin rituaalisen kontekstin sisällä mahdollista. Grimes on todennut aloittavansa rituaalien tarkastelun lähes poikkeuksetta rituaalisista toiminnoista, jotta analyysin fokus säilyy nimenomaan rituaaleissa (Grimes 2014, 242). Näin ollen tämä aluku toimii samalla pohjustuksena koko analyysilleni. Käsitellessäni rituaalisia toimintoja lukuisat muut rituaalien elementit nousevat esiin, sillä ne ovat väistämättä yhteydessä toiminnan elementtiin. Tässä aluvussa en kuitenkaan käsittele niiden omia ominaisuuksia, vaan viittaan seuraaviin alalukuihin, joissa käsittelen kulloinkin kyseessä olevaa elementtiä tarkemmin.

Rituaalin itsestään selvimpänä puolena voidaan pitää sitä, että ne muodostuvat ihmistoiminnasta. Tämä toiminta voi olla yksilöiden suorittamaa, mutta useimmiten rituaalisen toiminnan takana on jokin rituaalinen ryhmä. (Grimes 2014, 242–243.) Tutkimukseni ryhmiin kohdistuvan painotuksen vuoksi, tarkastelen rituaalista toimintaa etenkin rituaalisen ryhmän yhteisenä toimintana, johon koko ryhmä osallistuu, ellei haastattelupuheessa ole erikseen keskusteltu jonkin toiminnan rajautumisesta tietyn tai

tiettyjen ryhmän jäsenten tehtäväksi. Tarkastelen rituaalisten toimijoiden ja ryhmien suhdetta tarkemmin vielä luvussa 4.2.

Haastatteluaineiston perusteella ensimmäiset Ruisrockiin liittyvät toiminnot ovat festivaaliin valmistavia toimintoja, jotka suoritetaan ennen varsinaista festivaaliviikonloppua. Haastattelupuheen mukaan monien ryhmien ensimmäisiin festivaaliin valmistaviin toimintoihin lukeutui festivaalilippujen ostaminen. Lippujen osto vaikuttaakin luonnolliselta ensimmäiseltä teolta, sillä se on myös edellytys tapahtumaan osallistumiselle. Lippujen oston lisäksi valmistaviin toimintoihin lukeutui ryhmästä riippuen erilaisia käytännönjärjestelyitä. Toisen ja viidennen ryhmän haastattelussa puhuttiin lastenhoitajan hankkimisesta ja toisen sekä neljännen ryhmän kohdalla majoituksen järjestämisestä. Kolmannelle ryhmälle oli tärkeää hankkia autoja festivaaliviikonloppua varten, ja neljäs sekä viides ryhmä puolestaan varmistivat polkupyörien olevan valmiina käyttöön.

Kolmas ryhmä kertoi myös tavastaan käydä yhdessä kaupassa hankkimassa viimeisiä varusteita ennen festivaaliviikonloppua. Tämä valmistava toiminto liittyi yhden haastateltavan kommentin mukaan myös ryhmän kasvavaan yhdessäolon määrään Ruisrockin yhteydessä: ”Kyl mun mielest me ollaan käyty yleensä just kaupassa porukalla silleen ees jotain hakee. [- -] Ja oltu ehkä enemmän vähän sit yhdes tai silleen niinku porukas.” (TKU/A/20/82/H3.) Ensimmäisessä, neljännessä ja viidennessä ryhmässä festivaalia edeltäviin toimintoihin lukeutui myös festivaalivaatteiden valitseminen. Lisäksi kaikki ryhmät mainitsivat kuuntelevansa Ruisrockissa esiintyvien artistien musiikkia ainakin jonkin verran ennen festivaalia. Palaan myöhemmin luvussa 4.5 rituaalisten objektien yhteydessä vaatteiden ja luvussa 4.6 rituaalisen äänen ja kielen yhteydessä musiikin moninaisiin merkityksiin tarkemmin.

Festivaaliin valmistavia toimintoja seuraavat festivaaliviikonlopun aikana suoritettavat toiminnot, joista ensimmäinen oli Turkuun matkustaminen, joka koski kaikkia muita ryhmiä paitsi viidettä, jonka ei erikseen tarvinnut matkustaa Turkuun Ruisrockin vuoksi. Matkustaminen suoritettiin ryhmästä ja vuodesta riippuen joko omilla autoilla tai julkisilla kulkuvälineillä. Toinen ja kolmas ryhmä mainitsivat haastatteluissaan kuinka heidän matkantekoonsa liittyi usein myös pysähdys tietyllä huoltoasemalla tai kauppakeskuksessa. Kolmannen ryhmän puheesta kävi ilmi, että pysähdykseen liittyivät

tietyt toiminnot, jolloin pysähdyksen aikana ”[- -] ostetaan kaikki ruoat ja juomat [- -]” (TKU/A/20/82/H5) leirintäalueella vietettyä aikaa varten ”[j]a käydään syömäs tyyliin” (TKU/A/20/82/H4). Käsittelen tarkemmin sekä kulkuneuvoja että festivaaliin liittyviä ruokia ja juomia rituaalien objektien yhteydessä luvussa 4.5.

Turkuun matkustamisen jälkeen siirrytään majoittumisen toimintaan. Kaikki ryhmät yöpyivät festivaalin ajan oman ryhmänsä kesken yhdessä samassa paikassa viidettä ryhmää lukuun ottamatta, jonka jäsenet jakautuivat kahteen majoituspaikkaan. Ensimmäiseen festivaalipäivään ja majoituspaikalle saapumiseen liittyi erityisiä majoituspaikalla suoritettuja toimintoja. Yksi näistä oli kolmannessa ja neljännessä haastattelussa mainittu nukkumapaikkojen valmistelu. Leirintäalueella nukkuvan kolmannen ryhmän yksi jäsen totesi, että leirintäalueelle saapumisen jälkeen he laittavat ”[v]armaan aika nopeesti teltat pystyyn” (TKU/A/20/82/H1), johon toinen ryhmäläisistä jatkoi, että ”[- -] se on se ensimmäinen, koska jos ei me niit heti siin laiteta, nii sit me ei saada laitettuu niit ikinä” (TKU/A/20/82/H2).

Nukkumapaikkojen valmistelujen lisäksi osa ryhmistä kertoi valmistavansa majoituspaikalla myös festivaalialueelle salakuljetettavat alkoholipitoiset juomat. Haastatteluiden mukaan osa ryhmistä tosin teki tämän jo ennen Turkuun lähtöä. Alkoholijuomien valmistelu koski kaikkia paitsi ensimmäistä ryhmää, jonka haastattelussa kävi ilmi, ettei ryhmä ollut koskaan salakuljettanut Ruisrockiin alkoholia. Muiden haastatteluiden perusteella viime vuosien suosituin tapa valmistella salakuljetettavat juomat oli ”[- -] se, että ne pullonkorit höyrystetään auki, et ne ei rikkoudu” (TKU/A/20/81/H1) ja pullon sisältö vaihdetaan alkoholipitoiseen juomaan. Tämän festivaaleille valmistavan toiminnan ajankohdasta riippumatta, se oli usein toiminto, jonka ryhmän jäsenet suorittivat yhdessä, mikä tuli esiin esimerkiksi yhden neljännen ryhmän jäsenen todetessa: ”Nii sulatetaan korit ja semmonen pieni labra aina järjestetään yleensä yhdessä” (TKU/A/20/83/H4). Toisaalta poikkeuksiakin oli tämän toiminnan suorittamistavoissa. Kolmannen ryhmän haastattelusta piirtyi kuva, että juomien valmistelu oli ennemminkin yhden ryhmäläisen vastuulla ennen festivaaliviikonloppua, kuten erään haastateltavan kommentista voidaan päätellä: ”Sovittu, et kuka keittää vesipullost korkin irti ja siirtää viinat sinne” (TKU/A/20/82/H2). Palaan salakuljettamisen toimintoon vielä myöhemmin tässä alaluvussa sekä juomien sisältöihin rituaalisten objektien yhteydessä luvussa 4.5

Haastatteluiden perusteella ryhmät viettivät yhdessä aikaa majoituspaikassaan läpi festivaaliviikonlopun. Majoituspaikalla suoritettuihin toimintoihin lukeutui jokaisen haastattelun perusteella yhteistä syömistä ja juomista. Lisäksi ryhmät kuuntelivat usein musiikkia yhdessä sekä etenkin neljäs ryhmä korosti puheessaan majoituspaikalla suoritettavaa laittautumista ja viimeisiä asuvalintoja, kuten esimerkiksi seuraavasta lainauksesta käy ilmi: ”Vaihdetaan vaatteet, stressataan ja kokeillaan vähän muitten vaatteit, koska jos kuitenkin toisen vaattet olis kivemmat” (TKU/A/20/83/H4). Tarkastelen näiden toimintojen sisältöjä tarkemmin vielä tulevissa alaluvuissa.

Kuten majoituspaikalla suoritettavien mahdollisten toimintojen lukumäärästä voi päätellä, ryhmät käyttivät usein näihin majoituspaikan toimintoihin runsaasti aikaa. Esimerkiksi yksi viidennen ryhmän jäsenistä kuvaili, että ”[- -] siin vierähtää pari tuntii ennen kun me päästään lähtemään yhtään mihinkään” (TKU/A/20/84/H1). Toisenkaan ryhmä ei haastattelun perusteella halunnut kiirehtiä festivaalialueelle lähtemistä, vaan he halusivat siirtyä alueelle rauhassa ja käsillä olevaa tapahtumaa arvostaen silloin kun koko ryhmä oli valmiina lähtöön, kuten alla olevasta lainauksesta ilmenee:

Nii tota lähetään niin, että ollaan silleen rauhallisessa fiiliksessä, kun sinne [festivaalialueelle] siirrytään. Eikä silleen, että just kun päästään paikan päälle, et nyt alkaa tiet sä toi keikka ja mä olisin halunnu sinne ja tälleen näin. Vaan et kunnioitetaan sitä tilaisuutta sen verran, et lähetään silloin kun tiedetään, et voidaan lähteä. Ja sen mukaan sit katotaan se aikataulu kans. (TKU/A/20/81/H2.)

Tämä majoittautumisen toiminnan ajankäytöllinen rentous puuttui kuitenkin ensimmäiseltä ryhmältä, jonka jäsenet korostivat puheessaan ennemminkin nopeaa majoittautumistoimintaa, kuin yhteistä ajanviettoa majoituspaikalla. Tämä toimintatapa koski etenkin ensimmäistä päivää. Kuten alla olevasta dialogista käy ilmi, ryhmä pyrki nopealla toiminnalla majoituspaikalla varmistamaan mahdollisimman monen konsertin näkemisen heti ensimmäisenä festivaalipäivänä. Ryhmien välinen toiminnan tyylien, ja etenkin niihin käytettävän ajan ja huolellisuuden eroaminen, osoittaa, kuinka haastatteluiden perusteella Ruisrockiin osallistuvat kävijät arvostavat erilaisia festivaaliosallistumisen tapoja. Ensimmäinen ryhmä korosti konsertteihin osallistumisen toimintaa ja musiikkia, eli rituaalista ääntä, kun taas toisen ryhmän valintoihin vaikutti

läpi festivaaliviikonlopun rituaalinen ryhmä ja sen hyvinvointi. Käsittelen näitä havaintoja uudestaan seuraavissa alaluvuissa.

Sit me mentiin mun luo, heitettiin kamat. Varmaan oltiin siis tosi vähän aikaa siinä ja lähetettiin kyl sit saman tien. (TKU/A/20/80/H2.)

Kyl se on aina ollu silleen, et mitä nopeemmin vaa pääsee nii sitä parempi (TKU/A/20/80/H1).

Ja siis meillähän on jäänykin välillä artistei kuulematta sen takii, koska me ollaan oltu vähän liian myöhään Turussa. Nii sit se majottautuminen on ollu siis todella semmonen, kamat tonne ja sit vaan niinku. (TKU/A/20/80/H2).

Kolmannen ryhmän kohdalla majoituspaikalla suoritettaviin toimintoihin tuli vaihtelevuutta, sillä ainoana leirintäalueella majoittavana ryhmänä heillä oli mahdollisuus tehdä myös muista ryhmistä eroavia toimintoja. He pelasivat rantalentopalloa ja kävivät uimassa tai istuivat retkituoleissa beer pong -pelipöydän ympärillä. Tämä yhteinen ajanviettotapa vaikutti haastattelupuheen perusteella olevan ryhmälle erityisen tärkeää, ja se olikin yhden ryhmän jäsenen mukaan ”Ruisrockin ydin” (TKU/A/20/82/H2). Toisaalta leirintäalue myös rajoitti ryhmän toimintaa, mikä tuli esiin esimerkiksi aikaisemmassa maininnassa siitä, kuinka ryhmän oli valmisteltava salakuljetettavat juomat jo ennen festivaaliviikonloppua.

Seuraava Ruisrock-viikonloppuun liittyvä toiminta oli festivaalialueelle matkustaminen. Kuten Turkuun, myös festivaalialueelle ryhmät matkustivat erilaisilla kulkuneuvoilla, joko festivaalibussilla tai polkupyörillä. Festivaalibussia käyttävät haastateltavat pääsivät bussilla Ruissalonsillalle, josta he kävelivät noin kahden kilometrin matkan viralliselle festivaalialueelle. Tarkastelen myös näitä kulkuvälineitä tarkemmin rituaalisten objektien yhteydessä luvussa 4.5 ja puolestaan festivaalialueelle siirtymiseen liittyviä merkityksiä ja tunteita käsitellessäni rituaalisia paikkoja luvussa 4.3.

Festivaalialueen porttien saavuttamisen jälkeen seurasi festivaalialueelle kulku lipuntarkastuksen läpi sekä varsinainen alkoholijuomien salakuljettaminen, joka, koski kaikkia ryhmiä paitsi ensimmäistä. Nykyisin suosittu ”höyrystämistekniikan” lisäksi ryhmät olivat vuosien kuluessa kokeilleet erilaisia salakuljetustapoja. Muita nykyisinkin käytössä olevia keinoja olivat vartaloon teipatut pullot tai minigrip-pussit. Näin ollen salakuljetustoiminto oli tyyliltään vaihteleva ja kehittynyt festivaalivuosien saatossa.

Lisäksi alkoholin salakuljettaminen oli toimintaa, jonka kerrottiin olevan tiiviisti sidoksissa Ruisrockiin. Kuten yksi viidennen ryhmän jäsenistä totesi, se oli arjesta ja muusta elämästä merkittävällä tavalla eroavaa toimintaa, jonka suorittaminen Ruisrockin kontekstin ulkopuolella vaikutti haastattelun perusteella epäsopivalta: ”Eikä mejän elämäs oo mitään muuta semmost tapahtumaa, mitä varten kukaan tunkee minigrip-pussei rintaliiveihin tai mitään muutakaan” (TKU/A/20/84/H1).

Turismitutkijat David Picard ja Mike Robinson ovatkin listanneet yhdeksi festivaalien tunnistetuimmaksi elementiksi luvan rikkoa normaalia arkea määritteleviä sosiaalisia ja symbolisia rajoja ja tabuja, sillä festivaalien aikana ihmiset noudattavat vaihtoehtoista käyttäytymisen normistoa (Picard & Robinson 2006, 11–12). Uskontotieteilijät Marcus Moberg ja Christopher Partridge ovat todenneet, että populaarimusiikki on myös itsessään rajoja rikkovaa. Populaarimusiikki edustaa modernissa maailmassa profaanin aluetta, joka pyrkii rikkomaan yhteiskunnassa vallitsevia pyhiä rakenteita, jotka merkitsevät yhteiskunnan keskeisimpiä arvoja ja kollektiivisia välttämättömyyksiä. (Moberg & Partridge 2017, 7–8.) Näin ollen salakuljettamisen voidaan nähdä olleen ryhmien mielestä hyväksyttävää, sillä se oli linjassa festivaalin aikaisten vaihtoehtoisten normien kanssa. Lisäksi tämänkaltaista yhteiskunnan normeja rikkovaa käyttäytymistä voidaan pitää ominaisena Ruisrockin tapaisen populaarimusiikin festivaalin kontekstissa. Samalla salakuljettaminen kuvautui haastattelupuheessa hyvin merkittäväksi osaksi Ruisrockiin liittyvää toimintaa, kuten alla olevasta sitaatista käy ilmi. Haastateltavat jännittivät ja jopa stressasivat salakuljettamista, mutta sen onnistuessa tunsivat helpotusta ja iloa:

Et se nyt vaan kuuluu siihen hommaan, se tota, sen keissin jännittäminen. Ja sit kun se on ohi, niin se vapautunu, ja et aukee se koko tatami viel siihen niin. Ja sit alkaa askel yllättäen kevenemään ja hirveet vauhtii johonkin. (TKU/A/20/84/H4.)

Grimes sivuaa rituaaliteoriaansa yhteydessä käsitystä performatiivisuudesta, jolla hän tarkoittaa toimintaa, jota yleisö voi asettua katsomaan. Tämän jälkeen hän kuitenkin toteaa, että rituaalit voivat olla muutakin kuin asioiden näyttämistä ja esittämistä muiden edessä. Ne voivat olla asioiden toteuttamista ja käytäntöön panemista, jolloin rituaalin liikkeet ja asennot on suunniteltu saavuttamaan jotain. (Grimes 2014, 243.) Vaikka toisaalta Bellin määritelmän mukaan salakuljetus sai haastateltavien puheessa nimenomaan performatiivisuuden piirteitä arjesta eroavana toiminnan sarjana (Bell

2009), voidaan sitä ennemminkin pitää Grimesin ajatusta seuraten performatiivisuudesta eroavana toimintana, jolla on selkeä päämäärä, joka pyritään saavuttamaan tietynlaisen ja suunnitellun toiminnan avulla (Grimes 2014), mikä tuli esiin esimerkiksi seuraavassa lainauksessa: ”Ja siis on siin niinku semmost laskelmoimist, et esimerkiks me valitaan aina joku nuori poika siit portilta, kuka ei uskalla kopeloida. Et on siin semmost pientä pelisilmää.” (TKU/A/20/84/H1.)

”Juodaan, katsotaan bändejä, heitetään läppää ja nautitaan” kuvailee yksi viidennen haastatteluryhmän jäsen ryhmän käytöstä festivaalialueella, ja jatkaa vielä: ”Sit jossain välis käydään syömässä [- -]” (TKU/A/20/84/H3). Kuvaus on hyvä tiivistys siitä, mitä kaikki ryhmät kertoivat tekevänsä Ruisrockissa. Jokainen ryhmä kertoi käyvänsä syömässä festivaalipäivän aikana vähintään yhden lämpimän aterian sekä mahdollisesti ostavansa myös muuta syötävää sekä juotavaa festivaalialueelta. Lisäksi kaikille ryhmille oli tärkeää ottaa alueella valokuvia. Neljäs ja viides ryhmä kertoivat tekevänsä Ruisrockissa myös ostoksia. Palaan näihin toimintoihin yksityiskohtaisemmin luvussa 4.5 tarkastellessani rituaalisia objekteja.

Yksi kaikkia ryhmiä yhdistävä toiminto oli Ruisrockin konsertteihin osallistuminen. Tarkastelen musiikin ja konserttien merkityksiä eri ryhmille tarkemmin luvussa 4.6, mutta tässä yhteydessä voidaan todeta haastattelujen perustella konsertteihin osallistumisen olleen etenkin festivaalialueella suoritettavista toiminnoista olennaisin. Yksi neljännen ryhmän jäsenistä tiivistä tämän väitteen kommentoidessaan konserttien osuutta festivaalipäivissä seuraavasti: ”Et on se, on se tärkein. Jos ei sitä olis, nii mitä siel sit tekis.” (TKU/A/20/83/H3.) Tavat osallistua konserttien toimintoon vaihtelivat kuitenkin jonkin verran ryhmien välillä sekä osin myös niiden sisällä.

Ensimmäisen ja neljännen ryhmän konsertteihin osallistumisen tavat muistuttivat toisiaan. Haastatteluista piirtyi kuva, että molemmat ryhmät osallistuivat aktiivisesti konsertteihin ja lauloivat sekä tanssivat avoimesti musiikin mukana. Ensimmäisen ryhmän muistellessa menneitä konsertteja toinen ryhmän jäsenistä kertoi konsertista, johon ryhmä oli osallistunut avoimesti tanssimalla: ”Ja sit me vaan tanssittiin silleen ihan täböllä, ja se oli ihan sika hauskaa” (TKU/A/20/80/H1). Toinen ryhmän jäsen yhtyi tähän toteamukseen ja kuvaili erästä ryhmän konserttiosallistumista samankaltaisesti: ”[- -] mä muistan, me ollaan vedetty ihan tiet sä, et sykkeet vaan nousee, kun vaan tanssittutaa niin

paljon semmosii keikkoi” (TKU/A/20/80/H2). Kuten alla olevasta neljännen ryhmän dialogista käy ilmi, myös tälle ryhmälle oli tärkeää eläytyä konsertteihin ja niiden tunnelmiin. Keskustelusta voidaan päätellä, että heidän estoton tapansa osallistua konsertteihin saattoi sisältää monenlaisia tunteita sekä erilaisia toimintoja:

Sit me tanssitaan ja lauletaan (TKU/A/20/83/H3).

Ihan kresisti kyl, et se on niin kivaa vaan, hurmokset (TKU/A/20/83/H2).

Sit välil me päätetään, et nyt me kreisibailataan (TKU/A/20/83/H1).

[- -]

Riippuu keikast, välil itketään, välil nauretaan (TKU/A/20/83/H4).

[- -]

Sit mä olin viime vuon elämäni ekas mosh pitis siel [nauha epäselvä] keikal. Se oli hieno hetki. (TKU/A/20/83/H4.)

Näitä ryhmiä yhdisti myös tapa osallistua konsertteihin hieman etäämpänä lavasta. Yksi neljännen ryhmän jäsenistä kertoi, kuinka ”[- -] joskus oli tarve päästä eturiviin, mut ei enää” (TKU/A/20/83/H5), jota toinen ryhmän jäsen perusteli sillä, että ryhmä halusi mahdollisimman paljon tilaa tanssia konserttien aikana. Toinen ensimmäisen ryhmän jäsenistä perusteli niin ikään tilantarpeella ryhmän tapaa osallistua konsertteihin hieman etäämmällä esiintymislavasta: ”[- -] jääny enemmän sinne niin kun taakse, koska sit siel mahtuu just oikeesti tanssii ja sitten ei tuu semmonen niin kun ahdistus” (TKU/A/20/80/H1). Myös toinen ryhmä osallistui konsertteihin hieman kauempana lavasta. Haastattelussa kävi ilmi, että takarivi oli ryhmälle mieluisampi sekä tilan että juttelu- ja juomanhakumahdollisuuksien vuoksi. Muutoin toisen ryhmän tapa osallistua konsertteihin erosi ensimmäisen ja neljännen ryhmän tavoista rauhallisuudellaan. Alla olevasta toisen ryhmän jäsenen kommentista saa kuitenkin kuvan, että rauhallisemmasta konserttipreesensistä huolimatta musiikin kuuntelu Ruisrockissa oli ryhmän jäsenille omalla tavallaan intensiivistä ja merkityksellistä, vaikka ulkopuolisen silmin se saattoi vaikuttaa jopa välinpitämättömältä:

Ja sä jotenkin niinku otat sen koko setin ittees. Se hivelee vaan, maistelet sitä mielessäs. Et tota, joka voi olla silleen, sit sä oot se jäyhä suomalainen mies, joka on sit siel takana. Niinku lavalta katottuna, siel ihan takana, eikä liiku eikä paljoo elehdi. Mut silti sä oot ihan täysillä mukana, mut sä vaan eri tavalla yrität aistii sen. Kun se on kerran vuodessa maksimissaan, mitä sä voit sen kokee. (TKU/A/20/81/H2.)

Toisinaan passiivisemmasta osallistumisestaan huolimatta ryhmä kuvaili myös aktiivisia konsertteihin osallistumisen tapoja, kuten alla olevasta aineistositaatista käy ilmi. Haastattelusta sai kuvan, että ryhmän konserttiosallistumisen toiminnan tyyli muuttui festivaalipäivän edetessä niin, että rauhallisemmat osallistumisen tavat vaihtuivat vähitellen aktiivisempiin tapoihin. Samoin kuin neljännen ryhmän kohdalla, toisen ryhmän toiminnan tyyli saattoi kuitenkin muuttua myös konserttien mukaan, jolloin muutos passiivisemmasta osallistumisesta aktiivisempaan ei riippunut ainoastaan päivän vaihtumisesta iltaan, vaan esiintyvistä artistista:

Ja tota, se vähän riippuu just et kuinka kovaa se sit kolahtaa se bändi. Et monestihan se ehkä suomalaisilla menee, että varhasemmas vaiheessa mennä vielä vähän niinku fiilistelemään ja ollaan ehkä takarivissä ja juodaan siin samalla ja jutustellaan. Mut sitten mitä enemmän mennään kohti iltaa, nii sit saattaa mennä niin, että sitten ruvetaan jo laulamaan mukana. Ja sitten loppuillasta jo vähän saatetaan hypähdelläkin. (TKU/A/20/81/H1.)

Edellä käsitellyistä ryhmistä poiketen kolmas ryhmä pyrki haastattelun perusteella osallistumaan konsertteihin lähempänä esiintymislavaa. He eivät kuitenkaan havigelleet paikkoja eturivistä, vaan ennemminkin yleisömeren keskikohdilta, jota yksi ryhmän jäsen perusteli sillä, että ryhmä osallistui viikonlopun aikana vain muutamaan konserttiin, minkä vuoksi jäsenet halusivat saada niistä kaiken irti: ”Tietyl taval kun on sinne asti sit selvinny sinä yhtenä päivänä, nii sit halutaan päästä silleen niinku, saada kaikki perjaattees irti, et mennään sit ihan kunnol sinne, heittäydytään sinne keskelle” (TKU/A/20/82/H2). Ryhmä kertoi, että yleisön keskellä he tanssivat ja heiluivat musiikin mukana sekä saattoivat nousta toistensa hartioille.

Ainoa haastatteluihin osallistunut henkilö, joka kertoi nimenomaan haluavansa osallistua konsertteihin eturivissä, kuului viidenteen haastatteluryhmään. Kertomansa mukaan hän oli kuitenkin omassa ryhmässään ainoa, joka halusi päästä eturiviin, ja joutui usein lähtemään sinne yksin ilman muita ryhmäläisiä: ”Mul on välil niin just tosiaan, et mä en saa siihen ketään kaverii sit mukaan siihen lähtemään sinne eturiviin, niin sit mä lähden sinne vaik yksin” (TKU/A/20/84/H3). Ryhmän yhteinen tapa osallistua konsertteihin tuli muuten lähelle toisien ryhmien tapoja. Haastattelupuheen mukaan myös heidän tapansa osallistua keikoille ”[r]iippuu esiintyjästä” (TKU/A/20/84/H3) sekä toisen ryhmän tapaan myös ajankohdasta. Haastatteluista piirtyi kuva, että osallistumisen intensiteetti kasvoi

iltaa kohden, jolloin illan viimeisen esiintyjän kohdalla on ”käytännös reivit käynnissä vaiheeseen” (TKU/A/20/84/H4).

Määritellessään erilaisia toiminnan tapoja Grimes listaa artistisen toiminnan kategorian, joka pitää sisällään esimerkiksi laulamista ja tanssimista (Grimes 2014, 237). Haastattelupuheen perusteella konsertteihin osallistumista voidaan pitää tällaisena toiminnan muotona, jonka aikana haastateltavat sekä tanssivat että laulavat konserttien tahdissa. Samalla toiminnassa on kyse myös jonkun muun esiintymisen seuraamisesta. Tämänkaltaisen toiminnon Grimes luokittelee puolestaan todistamiseksi, joka tarkoittaa jonkun muun tekemän toiminnan kannustavaa katsomista ja kuuntelemista (Grimes 2014, 246). Näin ollen konsertteihin osallistumisessa on yhtä lailla kyse sekä itseään esittävästä että toisen esitystä seuraavasta toiminnasta.

Konserttien kontekstissa toiminta sai myös sekä Bellin että Grimesin määrittelemän performatiivisen toiminnan piirteitä. Haastattelupuheen perusteella konsertteihin osallistuminen oli Bellin performatiivisuuden tavoin usein moniaistillista ja kokonaisvaltaista toimintaa, jossa oli ennemminkin kyse asioiden kokemisesta, kuin niiden kertomisesta tai näyttämisestä (Bell 2009, 267). Tämä tuli esiin etenkin neljännen ryhmän kuvailuissa. He puhuivat hurmuksesta, monien tunteiden heräämisestä ja toiminnan muokkaamisesta konserttien aikana vastaan tulevien mahdollisuuksien mukaan sekä vaikuttivat olevan avoimia näiden mahdollisuuksien myötä avautuville uusille kokemuksille. Jos Grimesin määritelmässä salakuljetus on toimintaa, joka on suunniteltu saavuttamaan jotain, on konserttien seuraaminen hänenkin mukaansa nimenomaan esittävää performatiivista toimintaa, jota joku ulkopuolinen voi asettua katsomaan (Grimes 2014). Arkisia sosiaalisia rajoja rikkovana toimintana se oli kuitenkin salakuljetuksen kanssa samantapaista vaihtoehtoista käyttäytymisnormistoa seuraavaa toimintaa, sillä vapautunutta tanssimista voidaan pitää arjen ulkopuolisena ja erityisesti festivaaleihin liittyvänä toimintana (Picard & Robinson 2006, 11–12).

Ruisrockiin osallistuvat kävijät eivät kuitenkaan ole ainoata toimijoita, jotka asettuvat festivaalin aikana näytille esittämään jotain. Sen sijaan Ruisrockin konserteissa ehkä jopa yksitulkintaisinta performatiivista toimintaa ovat esiintymislavoilla tapahtuvat artistien ja yhtyeiden musiikkiesitykset. Oma tutkimukseni keskittyy kuitenkin nimenomaan Ruisrock-kävijöiden toimintaan sekä muihin Ruisrockiin liittyviin rituaaleihin, joita

tutkin haastattelupuheen perusteella. Näin ollen analyysini ulkopuolelle jää konserttien tarkastelu esiintyjien näkökulmasta.

Ruisrockiin ja etenkin festivaalialueella oloon liittyi myös joitain vältettäviä toimintoja. Vältettävät toiminnot olivat osin ryhmille yhteisiä, mutta osin ryhmien välillä eroavia tai jopa keskenään ristiriitaisia niin, ettei niistä muodostunut selkeää vältettävän toiminnan kategoriaa. Käsittelen tässä yhteydessä niitä toimintoja ja aktiviteetteja, joita Ruisrockin festivaalialue kävijöilleen tarjoaa, mutta joihin ryhmäläiset päättivät olla osallistumatta. Tarkastelen myöhemmin etenkin luvussa 4.6 rituaalisen kielen kontekstissa sellaisia toimintoja, jotka rajautuivat ryhmien toiminnan ulkopuolelle, sillä ne olivat vastaan ryhmän sisäisiä normeja tai Ruisrockin virallisia järjestyssääntöjä.

Keskustelu vältettävistä toiminnoista Ruisrockin tarjoamien aktiviteettien osalta jäi haastatteluissa usein melko lyhyeksi. Ensimmäinen ja kolmas ryhmä kertoivat, etteivät he juuri osallistuneet konserttien lisäksi alueen tarjoamiin muihin aktiviteetteihin tai menneet festivaalialueen ranta-alueella uimaan. Vältettävien toimintojen ristiriitaisuus tulee kuitenkin esiin toteamuksessa, jonka yksi neljännen ryhmän jäsen teki ryhmän keskusteltua kaikista aktiviteeteista, joihin ryhmäläiset olisivat vähintäänkin suostuttelun jälkeen valmiita ryhtymään: ”[- -] mä sanon et ei siel oo kyl yhtikäs mitään, mitä meist joku ei tekis” (TKU/A/20/83/H4). Haastattelun perusteella viides ryhmä oli niin ikään kiinnostunut tutkimaan, mitä kaikkea alueella oli tarjottavana. Ryhmäläiset kertoivat neljännen ryhmän tapaan erilaisista aktiviteeteista ja yksi ryhmän jäsenistä summasi, millä tavoin ryhmä tutustui alueen toimintoihin silloin kun siihen jäi konsertteihin osallistumiselta aikaa: ”Siis jotain tämmösiä yllärijuttui myöskin. Et kyl me siel sit, jos on tyhjää, niin sanotusti tyhjää aikaa, niin kyl me siel sit vähän kierrellään ja ihmetellään, et mitä muuta täältä löytyy.” (TKU/A/20/84/H5.)

Osa ryhmistä kertoi osallistuvansa festivaalipäivän jälkeen toisinaan erilaisille jatkoille. Tämä toiminto ei kuitenkaan koskenut kaikkia ryhmiä, vaan se oli sekä ryhmien välillä että niiden sisällä vaihtelevaa. Ensimmäinen ja toinen ryhmä kertoivat, ettei kukaan ryhmän jäsen osallistunut jatkotoimintaan, vaan festivaalipäivän jälkeen he suuntasivat majoituspaikalle. Ensimmäinen ryhmä perusteli haastattelussa tätä sillä, ettei heillä pitkän festivaalipäivän jälkeen ollut enää energiaa muulle toiminnalle: ”[- -] mul ei voimat riittäis lähtee mihinkää jatkoille. Siis mä en ymmärrä, mul on jalat aina niin kipeet, mä en

pystyis.” (TKU/A/20/80/H2.) Toisen ryhmän kohdalla syy löytyi mahdollisen jatkopaikan vertaamisesta Ruisrockiin. Toisen haasteltavan puheesta piirtyi kuva, ettei yökerhoa pidetty tarpeeksi arvokkaana tapana lopettaa festivaalipäivä: ”Se jotenkin tuntuu niin valjulta. Siis niinku mitä kaikkee omat aistit on kokenu sen päivän aikana ja sit sä menisit jonnekin tiet sä niinku baariin.” (TKU/A/20/81/H2.)

Toisissa haastatteluissa kävi ilmi, että jatkopaikassa ajanviettäminen oli yksi mahdollinen tapa jatkaa iltaa nukkumaanmenon sijasta. Neljännen ryhmän sisällä jatkopaikan löytämisestä voitiin olla myös eri mieltä, jolloin jatkoille osallistuminen saattoi hajottaa ryhmän hetkellisesti, kuten yksi ryhmän jäsenistä kertoi: ”Mä oon kyl menny välil silleen yksinkin jatkoille ilman teit. [- -] Sillon yks vuoskin mä olin joka päivä, te ette ollu varmaan yhtenäkkään.” (TKU/A/20/83/H4.) Sama päti myös leirintäalueella majoittuvan kolmannen ryhmän kohdalla. Yksi ryhmän jäsen kertoi, että toiminnan jatkaminen vaihteli ryhmän sisällä niin, että ”[- -] osa menee nukkumaan ja osa jatkaa” (TKU/A/20/82/H2). Viidennen ryhmän kertoman mukaan ryhmäläiset suuntasivat usein festivaalipäivän jälkeen majoituspaikalle nukkumaan, mutta yksi ryhmän jäsen nosti esiin myös satunnaiset jatkot yökerhoissa.

Varsinaisen festivaaliviikonlopun jälkeen ryhmien toiminnasta voidaan haastatteluaineiston perusteella erotella vielä joitain rituaalin purkamisen toimintoja. Ensimmäisenä näistä voidaan pitää festivaaliviikonlopun loppumisen yhteydessä tapahtuvaa paluumatkaa Turusta omalle kotipaikkakunnalle, johon yhden kolmannen ryhmän jäsenen maininnan mukaan kuului vielä ruokailu samassa pysähdyspaikassa kuin tulomatalla. Haastatteluiden perusteella useat ryhmät jatkoivat tekstiviestien välityksellä festivaalitapahtumien kertaamista ja siellä otettujen valokuvien jakamista vielä kotiin palattuaan, mitä voidaan pitää purkamistoimintojen ja samalla koko rituaalisen toiminnan kokonaisuuden viimeisenä toimintana. Käsittelen paluumatkaan liittyviä tapoja ja merkityksiä sekä sen jälkeistä viestittelyä enemmän rituaalisen ajan yhteydessä luvussa 4.4 ja rituaalista ääntä ja kieltä käsittelevässä luvussa 4.6.

Olen tässä alaluvussa esitellyt haastatteluaineistostani perusteella Ruisrockiin liittyviä rituaalisia toimintoja. Rituaaliset toiminnat voidaan jakaa kolmeen laajempaan kategoriaan, jotka ovat valmistavat toiminnat, festivaaliviikonlopun aikana suoritettavat toiminnat ja festivaalin jälkeiset purkamisen toiminnat. Toiminnat ovat ryhmien välillä

osin samanlaisia ja osin erilaisia. Jokaiselle ryhmälle vaikuttaa haastattelun perusteella kuitenkin muodostuneen oma rituaalisen toiminnan paletti, jossa olevia toimintoja he osin varioivat päivän ja vuoden mukaan. Näin ollen ryhmien rituaalisen toiminnan voidaan nähdä tulevan lähelle Bellin määrittelemää traditionalismia (Bell 2009). Seuraavissa alaluvuissa tekemäni tarkemmat havainnot eri elementeistä omalta osaltaan vahvistavat näitä väitettä.

4.2 Rituaaliset toimijat ja ryhmät

Esittelen tässä alaluvussa yhteisesti Ruisrockiin liittyviä rituaalisia toimijoita sekä rituaalisia ryhmiä ryhmähaastatteluaineistoni perusteella. Kuten luvuissa 3.3 sekä 3.5 esitin, tutkin haastatteluaineistoani ensisijaisesti kollektiivisubjektin tasolla. Näin ollen myös rituaalien elementtien kohdalla oma tutkimukseni kohdistuu pääsääntöisesti haastatteluryhmieni yhteiseen toimintaan, minkä vuoksi käsittelen toimijoiden ja ryhmien elementtiä tämän yhteisen alaluvun alla. Perustelen ensin tätä valintaa Grimesin teoriaan nojaten, jonka jälkeen teen joitain huomiota ryhmien yksittäisistä toimijoista, kunnes siirryn tarkastelemaan itse ryhmää. Alaluvun lopussa nostan esiin vielä ryhmien suhtautumistapoja muihin festivaalikävijöihin.

Grimes luettelee erilaisia toimijuuksia, joiden mukaan rituaalisia toimijoita voidaan luokitella. Grimesin listaa mukailten pidän yksittäisiä ryhmien jäseniä ritualisteina tai rituaalisina toimijoina, jotka osallistuvat, toimivat ja vaikuttavat rituaalin kuluessa sekä ovat osa rituaalin sisäpiiriä, jolloin heillä on valta vaikuttaa rituaalin kulkuun. Ryhmien jäsenet muodostavat yhdessä ryhmänsä kanssa Grimesin määrittelemän kollektiivisen rituaalisen toimijan, jonka jäsenet toimivat yhteisymmärryksessä toistensa kanssa. (Grimes 2014, 251.) Tämän kollektiivisen rituaalisen toimijan yhteinen toimijuus korostuu omassa analyysissäni.

Myös laajemmassa rituaalien kontekstissa rituaaliin osallistuvat toimivat usein sosiaalisessa vuorovaikutuksessa heitä ympäröivien ihmisten kanssa sekä osana rituaalista ryhmää. Tästä huolimatta he voivat toimia myös yksin, mutta eivät ikinä heitä ympäröivän kulttuurin vaikutuksen ulottumattomissa. (Grimes 2014, 249.) Rituaalisiin ryhmiin kohdistuvasta painotuksesta huolimatta, teen joitain huomiota ryhmien sisäisistä

yksittäisistä rituaalisista toimijoista, jotka Ruisrockin kontekstissa toimivat yksilöinä, mutta aina oman ryhmänsä kulttuurin vaikutuksen alaisina.

Ryhmien sisäistä dynamiikkaa ja yksittäisiä toimijoita voidaan tarkastella esimerkiksi ryhmien sisäisten roolien avulla. Rituaaleihin voi liittyä erilaisia rooleja, jotka voivat olla joko hierarkkisessa tai demokraattisessa suhteessa toisiinsa nähden. Roolit voivat vaihdella rituaalien kuluessa niin, että yhdellä toimijalla voi olla useampiakin rooleja. (Grimes 2014, 249–250.) Toista haastatteluryhmää lukuun ottamatta jokaisen haastattelun kohdalla ryhmien jäsenet olivat kuitenkin yhtä mieltä siitä, ettei heidän ryhmänsä sisälle ollut muodostunut varsinaisia rooleja. Esimerkiksi yksi viidennen ryhmän jäsenistä totesi, että ”[- -] emmä ainakaan koe, et olis jotain roolei kauheesti” (TKU/A/20/84/H5). Kaikissa roolien olemassaolon kieltävissä ryhmissä ryhmän jäsenet kuitenkin nostivat esiin erilaisia ryhmien sisäisiä positioita, joita voitaisiin nimittää myös rooleiksi, ja joissain haastatteluissa ryhmän jäsenet jopa itse nimittivät näitä positioita rooleiksi.

Ensimmäisen ryhmän jäsenet vaikuttivat haastattelupuheen perusteella hahmottavan ryhmän sisäisiä rooleja ryhmäläisten luonteenpiirteiden mukaan. Toinen jäsenistä kuvaili ryhmän jäsenten luonteita: ”Et kun mä oon sellanen, kaikki mulle tänne heti nyt, ja sit [toinen ryhmäläinen]⁷ on enemmän sellanen jahkailija” (TKU/A/20/80/H2), ja totesi erilaisten luonteenpiirteiden vaikuttavan myös heidän käytökseensä Ruisrockissa. Toinen ryhmäläinen myötäili tätä kommenttia, ja kertoi, kuinka toisen jäsenen päättäväisyys vei heitä festivaalilla eteenpäin päätöksenteossa ja liikkumisessa.

Kolmannessa haastattelussa mainittiin vain jonkinlainen musiikkivastaavan rooli, kun yksi ryhmän jäsen nimitti toisen jäsenen ”musamieheksi” (TKU/A/20/82/H5.) Neljäs ryhmä viittasi puheessaan henkilöön, joka ei ollut paikalla haastattelussa, mutta oli osa rituaalista ryhmää. Yksi ryhmäläisistä kuvaili, että puuttuvalla jäsenellä ”[- -] on semmonen sekoilijan rooli” (TKU/A/20/83/H3), mikä aiheutti muille ryhmän jäsenille toisinaan myös huolta. Viidennessä ryhmässä yksi ryhmän jäsenistä tuumi olevansa ”se tiukkis” (TKU/A/20/84/H1), koska hän ei muista ryhmän jäsenistä poiketen nauttinut festivaalin aikana alkoholia. Hän oli kertomansa mukaan ottanut tehtäväkseen pitää

⁷ Tästä lähtien tällä merkinnällä viitataan haastateltavan nimenpoistamiseen aineistositaatista.

huolta muista jäsenistä: ”Mä olen se kuka myös pitää huolta ja muonittaa oksentelevat ja tarjoaa alkoholitont juotavaa sillon kun sitä tarvitaan” (TKU/A/20/84/H1). Toinen ryhmän jäsen nimitti häntä samalla perusteella ryhmän äidiksi.

Toinen viidennen ryhmän haastattelussa mainittu rooli oli ”free bird” (TKU/A/20/84/H1), joka annettiin yhdelle ryhmän jäsenistä, joka itse kuvaili elävänsä uudelleen mennyttä nuoruuttaan Ruisrockissa: ”Nii tai oikeestaan mä elän ikuist nuoruuttani kolme päivää vuodessa” (TKU/A/20/84/H4). Grimesin mukaan henkilö voi rituaalisen roolin otton myötä tulla enemmän omaksi itsekseen, kuin mitä hän arjessaan kokee olevansa. Hän voi tuntea tulevansa kokonaisvaltaisesti nähdyksi, hyväksytyksi ja ymmärretyksi juuri rituaalin aikana. (Grimes 2014, 252.) Kuten alla olevasta dialogista käy ilmi, tämän ryhmän jäsenen kohdalla rituaalinen rooli oli siis ikään kuin käännteinen. Hän koki elävänsä jonkinlaisen roolin sisällä Ruisrockin ulkopuolella ja olevansa todellinen itsensä kerran vuodessa Ruisrock-viikonlopun ajan:

Tai sit mä oon eniten omana itsenäni, kun missään [nauha epäselvä] (TKU/A/20/84/H4).

[- -]

Niin sul on se rooli sit vast siin niiku ulkopuolel (TKU/A/20/84/H2).

Niin onhan mä, nytten kun miettii, niin se on ihan täysii mua varten se koko tapahtuma (TKU/A/20/84/H4).

Niin sä oot hyväl tuulel kolme päivää (TKU/A/20/84/H5).

Muista ryhmistä poiketen toisen ryhmän jäsenet eivät erikseen kieltäneet ryhmän sisäisten roolien olemassaoloa. Haastatteluryhmän jäsenet kuvailivat itse olevansa ryhmän ”eläväisemmät tapaukset” (TKU/A/20/81/H1) verrattuna ryhmäläisiin, jotka eivät osallistuneet haastatteluun. Yhtä näistä henkilöistä he nimittivät ”huolehtijaksi” (TKU/A/20/81/H1), mikä tarkoitti, että hän ”[- -] on yleensä parhaiten valmistautunu, sil on semmosii juttui mukana repussa, mitä muil ei oo” (TKU/A/20/81/H1). Tämä rooli muistutti viidennessä ryhmässä esiintynyttä äidin rooliksikin nimettyä positiota.

Yhtäläistä kaikille ryhmille oli se, ettei ryhmillä haastattelujen perusteella ollut johtajaa tai ryhmän sisäistä hierarkiaa niin, että jokin ryhmän sisäinen rooli tai toimijuus olisi ollut muita merkittävämpi. Tämä ilmeni esimerkiksi roolikeskustelussa sekä puheessa ryhmien sisäisistä päätöksenteon prosesseista. Toisessa ja neljännessä haastattelussa ryhmäläisten

tasavertaisuus nousi esiin haastateltavien keskustellessa johtajan roolista. Toisen ryhmän haastattelussa jäsenet totesivat, ettei ryhmällä ollut ”diktaattoria” (TKU/A/20/81/H1) tai ”seremoniamestaria” (TKU/A/20/81/H2). Yksi neljännen ryhmän jäsenistä perusteli johtajan puutetta sillä, että kaikki ryhmän jäsenet halusivat osallistua päätöksentekoon: ”[- -] ei meil oo mitään just semmost johtajaa esimerkiks, koska kyl kuitenkin kaikki on sen verran äänekkäitä, et haluu sit sanoo oman mielipiteensä” (TKU/A/20/83/H3). Koko ryhmän osallistuminen päätöksentekoon olikin kaikkia ryhmiä yhdistävä tekijä. Tämä tarkoitti joko kompromissien tekemistä tai kaikkia jäseniä koskevaa vapautta toimia omien mielihalujen mukaan, jolloin ryhmä jakaantui sen perusteella, ketkä halusivat milloinkin tehdä samoja asioita.

Jokaisessa ryhmässä puhuttiinkin siitä, että vaikka yhdessäolo oli festivaalin kannalta tärkeää, pystyi ryhmä tarpeen tullen myös jakaantumaan, mikäli ryhmän jäsenet halusivat mennä katsomaan eri konsertteja. Kaikille muille ryhmille päätös hetkellisestä ryhmän jakaantumisesta ei haastattelun perusteella tuntunut kovin merkittävältä, mutta ensimmäisessä haastattelussa kävi ilmi, että ryhmä erkaantui vain, jos sille koettiin olevan suurempi tarve:

Ja yleensä me eriydytään vaan, jos on oikeesti silleen, et siel on vaik joku [toiselle ryhmäläiselle] tosi tärkeä artisti ja samaan aikaan on semmonen, et mä oon ostanu tai menny sinne sen takii, et mä nään jonkun artistin (TKU/A/20/80/H2).

Yhteisymmärrys esimerkiksi jakaantumista koskevista toimintatavoista kertoi samalla, että jokaisella ryhmällä oli Grimesin määritelmän tavoin omat kollektiiviset arvonsa ja norminsa määrittelemässä hyväksyttävää toimintaa (Grimes 2014). Samalla ryhmien yhteiset toimintatavat osoittivat piirteitä Bellin muodollisuuden määritelmästä, sillä ryhmien jäsenet käyttäytyivät oman ryhmänsä kulttuurin sosiaalisten ohjeiden mukaisesti (Bell 2009). Käsittelen näitä normeja sekä mahdollisuuksia toimia niitä vastaan enemmän rituaalisten kielten yhteydessä luvussa 4.6.

Ryhmät olivat haastattelun perusteella selkeästi niiden jäsenille tärkeitä ja merkittäviä yhteisöjä. Ryhmän arvo tuli esiin toisen ryhmän haastattelussa, kun toinen ryhmäläisistä tokaisi: ”Et meil on aika timanttinen ryhmä” (TKU/A/20/81/H2). Kolmannen ryhmän haastattelussa puhuttiin moneen otteeseen siitä, kuinka nimenomaan ryhmän yhdessäolo

oli Ruisrockiin osallistumisen päämotiivi, mikä ilmenee muun muassa seuraavassa aineistositaatissa: ”Meil on alkanu siit Ruissist tulee ehkä enemmän silleen, et se yhdessäolo on siinä se tärkein juttu siin koko hommassa [- -]” (TKU/A/20/82/H2). Myös neljännen ryhmän jäsenet totesivat haastattelussa ryhmän yhdessäolon olevan festivaaliosallistumisen kannalta tärkeintä. Neljännelle ryhmällä yhdessäolo ja yhteenkuuluvuus olivat myös siinä mielessä merkityksellisiä, että he kuvailivat pukeutuvansa festivaaleille yhteneväisiin asuihin, joilla heidän voidaan nähdä osoittavan muille festivaalikävijöille muodostavansa oman ryhmänsä. Käsittelen pukeutumista yksityiskohtaisemmin rituaalisten objektien yhteydessä luvussa 4.5.

Haastattelujen perusteella yksikään ryhmä ei kuitenkaan toiminut ryhmänä vain Ruisrockin aikana, vaan he pitivät yhteyttä läpi vuoden myös festivaalin kontekstin ulkopuolella. Esimerkiksi kolmannen ryhmän haastattelussa kävi ilmi, että ryhmä oli tuntenut toisensa jo ala-asteajoista lähtien, ja neljännen ryhmän jäsenet kuvailivat pitävänsä yhteyttä ”[i]han siis koko aika” (TKU/A/20/83/H2), mikä haastattelujen perusteella vaikutti tulevan lähelle myös muiden ryhmien toimintatapoja. Ryhmät eivät siis haastattelupuheen perusteella olleet vain rituaalisia ryhmiä, vaan ne olivat muodostuneet jo ennen Ruisrockiin osallistumisen aloittamista ja ryhmän jäsenet toimivat yhdessä myös Ruisrockin rituaalien ulkopuolella.

Haastatteluryhmät olivat siinä mielessä vakiintuneita rituaalisia ryhmiä, että kaikki haastateltavat vierastivat ajatusta Ruisrockiin osallistumisesta jonkin muun ryhmän kanssa. Lisäksi ryhmät vaikuttivat suhtautuvan osittaisella varauksella mahdollisiin uusiin jäseniin, mutta eivät kuitenkaan täysin kieltäneet uusien jäsenten liittymistä ryhmään. Viides ryhmä suhtautui muita avoimemmin uusiin ihmisiin. He kertoivat, etteivät lähtökohtaisesti sulje ketään ryhmänsä ulkopuolelle, mikä kävi kahden ryhmäläisen todetessa lähes yhteen ääneen: ”Ei potkita ketään pois” (TKU/A/20/84/H1; TKU/A/20/84/H2). Toisaalta haastattelun perusteella nämä mahdolliset muut henkilöt olivat ennemmin ”vierailevii tähtii” (TKU/A/20/84/H1), ja vaikuttikin siltä, etteivät uudet jäsenet pääsisi mukaan ryhmän ytimeen.

Ensimmäinen ryhmä kertoi, että heillä oli useampana vuonna ollut joku ryhmän ulkopuolinen henkilö mukana Ruisrockissa, mutta heille oli kuitenkin tärkeää jättää aikaa olla myös kahden: ”Mut sit toisaalt, et sillon viime vuonnakin me oltiin ihan silleen, no

et joo kyl se yks ekstra voi tulla. Et kun sit me kuitenkin tiedettiin, et se ei oo koko aika mejän kaa [- -].” (TKU/A/20/80/H2.) Toinen ryhmä mietti asiaa lisäksi ryhmän toimivuuden kannalta. Toinen ryhmän jäsenistä kuvaili ryhmää niin, että ”[e]i se oo suljettu yhteisö, vaan kyl siihen voi ottaa” (TKU/A/20/81/H1), jonka jälkeen toinen ryhmän jäsenistä jatkoi keskustelua pohtien vielä, milloin ryhmän yhteisöllisyys alkaa kärsiä sen koosta:

Joo mut ehkä se on just, et minkälainen kokoelma ihmisii sit on optimaalinen. [- -] Sellasesta yli kymmenen ihmistä, nii sit se alkaa olee jo se yhteen sovittaminen silleen, et se väistämättä se jengi kuiteski sitten hajoo pienempiin alaryhmittymiin. [- -] Koko viikonloppu tai se aika, ku siel ollaan, nii ollaan kuiteski yhdessä, ainakin henkisesti. Eikä silleen, et aamupäiväst sanotaan, et nähään sit illalla. Mikä se välillä menee, et sit jos se menee yli sen kymmen ihmisen, nii sit joku parivaljakko vaan kattoo. (TKU/A/20/81/H2.)

Kolmannen ja neljännen ryhmän mielipiteet ryhmän rajojen joustavuudesta muistuttivat toisiaan. Ryhmät korostivat ryhmäläisten välisiä läheisiä suhteita ja sitä, kuinka voisi olla vaikeaa antaa jollekin ulkopuoliselle mahdollisuus yrittää päästä mukaan ryhmän sisäpiiriin tai ajatella sen olevan edes mahdollista. Esimerkiksi yksi kolmannen ryhmän jäsenistä totesi: ”[- -] et ihan varmasti jos tulis joku tyyppi, nii pääsis tähän porukkaan mukaan” (TKU/A/20/82/H5). Näin hän määrittäi ryhmän avoimeksi uusille tulokkaille, mutta sen jälkeen hän kuitenkin vielä totesi, että avoimuudesta huolimatta ryhmän sisäpiirin tapoja voisi ulkopuolisena olla vaikeaa sisäistää: ”Mut sitte meilki on nii uniikkii läppää, ja tosi vaikeet päästä siihen ehkä sisään sit, että emmä tiiä miten se käytännös, onnistuisko se ees” (TKU/A/20/82/H5). Neljäs ryhmä suhtautui haastattelun perusteella ehkä kolmattakin ryhmää varautuneemmin uusiin ryhmäläisiin. Yksi ryhmän jäsenistä totesi, että ryhmällä oli kyllä joustavat rajat, mutta kuten alla olevista lainauksista voidaan lukea, oli ryhmäläisten mielestä ryhmään ja etenkin sen sisäpiiriin pääseminen hankalaa:

Mut kyl nyt täytyy myöntää, et ei se nyt mikään ehkä helpoin homma olis tehä, et jos ihan randomilla ihmiset tulee (TKU/A/20/83/H3).

Tai ei ainakaan ehkä pääsis niin läheiseks kyl varmaan. Siis totta kai, mut et ei ihan tähän näin tiivistii, kun me ollaan. (TKU/A/20/83/H2.)

Vaikka ryhmissä suhtauduttiin jonkinlaisella varauksella uusiin jäseniin, oli tuttuihin ihmisiin törmääminen festivaalin kuluessa jopa toivottavaa, mikä tuli esiin kaikissa haastatteluissa ensimmäistä lukuun ottamatta. Toisen ryhmän haastattelussa kävi ilmi, että muihin tuttaviin törmäämistä saatettiin jopa suunnitella etukäteen: ”[- -] kun tietää, et Ruisrockiin tulee mejän porukan lisäksi, nii sit paljon muit tuttuja. Nii sit sitäkin sovitaan vähän etukäteen. Et ai et tekin ootte tulos, hei sovitaan treffit sit sinne.” (TKU/A/20/81/H1.) Kolmannen ryhmän haastattelussa sen sijaan puhuttiin siitä, kuinka festivaalialueen lisäksi tuttuihin saattoi törmätä myös leirintäalueella.

Osassa haastatteluista haastateltavat puhuivat myös kaikkien festivaalikävijöiden jakamasta yhteisöllisyydestä, mistä piirtyi kuva, että vaikka oma ryhmä oli haastateltaville tärkeä, he kokivat yhteen kuuluvuuden tunnetta myös koko festivaalikansaa kohtaan. Toiselle haastatteluryhmälle tämä vaikutti erityisen merkitykselliseltä. Toinen ryhmäläisistä kuvaili festivaalikävijöiden hyväntuulista kanssakäymistä, jonka vuoksi hän koki, että Ruisrockissa ”[- -] on se oma ainutlaatuinen, se on taianomanen ilmapiiri” (TKU/A/20/81/H2). Ryhmän mielestä festivaalikävijöiden välillä oli yhteisöllisyyden lisäksi yhteinen ymmärrys siitä, kuinka festivaaleilla käyttäytyään ja tarpeen tullen autetaan myös muita, mikä kävi ilmi seuraavasta puheenvuorosta: ”Ja sit, et just jos joku näkee, et jollain ei oo asiat hyvin, nii sit siel on jotenkin semmonen jännä kollektiivinen, et tarjotaan sitä apua ja tälleen” (TKU/A/20/81/H1).

Neljäs ryhmä kuvaili haastattelussa puolestaan tuntevansa yhteisöllisyyttä muita kävijöitä kohtaan etenkin osallistuessaan konsertteihin. Muiden ryhmän jäsenten kuvailtua konsertteihin osallistumisen tapoja, yksi ryhmän jäsenistä totesi: ”Ja sit se on ihana nähä, et oikeesti muukin jengi on sit samallail ja sit silleen yhdistyy.” (TKU/A/20/83/H2.) Yhdessäolo muiden festivaalikävijöiden kanssa ei kuitenkaan ollut aina helppoa, vaan toisinaan se herätti myös negatiivisia tunteita. Esimerkiksi kolmannen ryhmän puheessa leirintäalueelle paluu muiden festivaalikävijöiden kanssa piirtyi raskaaksi, sillä ryhmän mukaan bussijonosta huolimatta kukaan ei malttanut odottaa vuoroaan, vaan kaikki yrittivät ahtautua ensimmäiseen saapuvaan bussiin.

Viidestä ryhmähaastattelusta koostuvan aineiston perusteella Ruisrockiin osallistuvista rituaalisista ryhmistä on löydettävissä erilaisia rooleja, jotka ovat tasa-arvoisessa

asemassa toisiinsa nähden. Ryhmillä ei ollut johtohahmoja, vaan päätöksiä tehtiin kompromissien tai jokaisen oman mielipiteen mukaan. Ryhmien merkitys piirtyi suureksi niiden jäsenille, mutta haastateltavat törmäsivät festivaaleilla mielellään myös muihin tuttuihinsa. Lisäksi yhteenkuuluvuuden tunnetta saatettiin tuntea kaikkia festivaalikävijöitä kohtaan. Tulee kuitenkin ottaa huomioon, että aineiston perusteella tehdyt johtopäätökset pohjautuvat ainoastaan haastateltavien kuvailuihin ryhmästä ja sen sisäisiä toimijoista. Grimes huomauttaakin, että tarkan kuvan luominen rituaalisista toimijuuksista on mahdollista vain henkilöiden rituaalisia ja arkipäiväisiä toimijuuksia vertailemalla (Grimes 2014, 255–256), mikä ei oman tutkimukseni rajoissa ollut mahdollista.

4.3 Rituaaliset paikat

Tässä paikkoja käsittelevässä alaluvussa käsitelen ensimmäiseksi kaikkia ryhmiä yhdistävää paikkaa, eli Ruisrockin festivaalialuetta. Tämän jälkeen tarkastelen jokaisessa haastattelussa esiin tullutta festivaaliviikonlopun aikaista, ryhmän yhteistä majoituspaikkaa.

Ruisrockin kohdalla tärkein ja pysyvin rituaalinen paikka on Turun Ruissalon festivaalialue, joka sijaitsee noin kahden kilometrin kävelymatkan päässä Ruissalonsillalta. Jokainen ryhmä totesi Ruisrockin sijainnin juuri Ruissalossa festivaalin kannalta oleelliseksi ja festivaalin sijaitsemisen toisessa paikassa, edes Ruissalon saaren sisäpuolella, lähes mahdottomaksi festivaalin samankaltaisena jatkumisen kannalta. Tämä tulee selkeästi esiin esimerkiksi seuraavassa aineistositaatissa: ”Et jos ne siirtäis sitä festariä jonnekin muualle, niin mun mielest sitä ei vois enää kutsua Ruisrockiks. [- -] vaik se olis Ruissalos muualla, nii se on mun mielest just yks osa Ruisrockii on se sijainti.” (TKU/A/20/80/H2.) Toisessa haastatteluryhmässä tätä perusteltiin esimerkiksi sillä, että Ruisrock oli aina sijainnut samalla paikalla, jolloin haastattelupuheen perusteella festivaalin kuvittelemisen samanlaisena muualle oli vaikeaa, sillä paikka koettiin ainutlaatuiseksi:

Mä en tiedä, kun se on aina ollu siellä. Jos se siirrettäis jonnekin muualle, nii kyllä siitä varmasti katois semmost tiettyä hohtoo, et onhan se paikkana tosi hieno. [- -] Ja se on niinku ainutlaatuinen. [- -] Emmä oikeen osaa sanoo,

jos se olis jossain muualla, niin oisko se sit samalla tavalla Ruisrock. Ehkä. (TKU/A/20/81/H1.)

Samanlainen ajatus sijainnin olennaisuudesta ja sen vaikutuksesta festivaalin arvoon toistui myös viidennessä haastatteluryhmässä. Tämä tuli esiin esimerkiksi seuraavissa yhden haastateltavan puheenvuoroissa: ”Ei, kyl se inflaation kokis saman tien, jos se olis jossain” sekä ”[v]aikee kuvitella mitään paikkaa, mikä pystyis korvaamaan sen” (TKU/A/20/84/H3). Ajatus festivaalipaikan korvaamattomuudesta oli niin ikään läsnä kolmannessa sekä neljännessä haastattelussa, joissa paikkaa kuvailtiin ”uniikiksi” (TKU/A/20/82/H5; TKU/A/20/83/H2).

Haastattelupuheen perusteella jokainen ryhmä koki Ruissalon saaren tapahtumapaikkana merkittäväksi sen maantieteellisen sijainnin vuoksi. Esimerkiksi toisessa haastattelussa maantieteellisen paikan merkitys tiivistyi selkeästi toisen ryhmäläisen puheessa: ”Et kyl se tasan antaa just sen ainutlaatuisen fiiliksen se, et missä se nyt niin kun maantieteellisesti on” (TKU/A/20/81/H2). Maantieteellisessä sijainnissa korostui luonto ja etenkin meri sekä saaristo, mikä tuli selkeästi esiin esimerkiksi seuraavassa ensimmäisen haastattelun puheenvuorossa: ”Jotenkin en mä näkis sitä missään muualla. Kyl se meri kuuluu siihen.” (TKU/A/20/80/H2.) Meren merkitys näkyi myös siinä, että festivaalialueen ranta-alueesta ja siellä sijaitsevasta Rantalavasta oli muodostunut oma erityinen paikkansa rituaalisen paikan sisään, joka oli paikkana sekä ”legendaarinen” (TKU/A/20/81/H2; TKU/A/20/82/H2) että ”instituutio” (TKU/A/20/81/H2).

Ruisrock koettiin sijaintinsa vuoksi muusta kaupungista eristäytyneenä, mikä omalta osaltaan loi festivaalialueesta merkityksellisen paikan. Tämä tulee ilmi ensimmäisessä kappaleen alla olevassa aineistositaatissa, jossa Ruissalon kuvaillaan muodostavan ikään kuin oman suljetun maailmansa. Toisessa sitaatissa korostuu Ruissalon luonnonläheisyys ja sen ero kaupunkiympäristöön, joka omalta osaltaan teki haastattelujen perusteella Ruisrockista erityisen arjesta eroavan paikan, jollaisessa haastateltavat eivät vieraile muutoin kuin festivaalin aikana:

Se on vähän semmonen oma kupla, kun se on se saari, nii sinne menee vaan yks iso tie ja sit sielt ei muut kautta oikeen pääse pois. [- -] Ei mun mielest oikeen parempaa paikkaa olis. (TKU/A/20/82/H4.)

Ja just se niinku eristyneisyys, nii tekee siit semmosen omalaatusen. Just kun ei oo sitä normaalia vaik kaupunkiympäristöä, nii se tuo semmosen, et ei nyt muuten tuu oikeen oltuu tollasis paikois viikonloppua. Et silleen poikkeus siihen. (TKU/A/20/82/H1.)

Paikan eristäytynyt sijainti nousi esiin myös lähes kaikkien haastatteluryhmien kertoessa matkastaan Ruissalonsillalta festivaalialueelle. Poikkeuksen tähän teki kolmas ryhmä, jonka haastattelussa tuli ilmi, että ryhmä oli yhtä vuotta lukuun ottamatta majoittunut Ruissalon saarella sijaitsevalla leirintäalueella. Kävelymatkaa festivaalialueelle pidettiin oleellisena osana Ruisrockin luonnetta, mutta siitä huolimatta osa ryhmistä koki sen raskaana osana festivaalia, kuten seuraavasta lainauksesta käy ilmi: ”[- -] koska kylhän siihen sit kuuluu vähän se, et se on kauhee työmaa päästä sinne. [- -] Via Dolorosa on vahva.” (TKU/A/20/83/H3.) Kuten ensimmäisestä kappaleen alla olevasta aineistositaatista voidaan lukea, toiset löysivät pitkästä kävelymatkasta kuitenkin positiivisia puolia sekä pitivät sitä arvokkaana rituaalisen ryhmän kannalta. Tässä ryhmässä etenkin paluumatkan kuvailtiin tiivistävän oman ystäväporukan sidettä, sillä se tarjosin tilan ja ajan keskustella päivän aikana Ruisrockissa koetuista asioista. Lisäksi ensimmäisessä sekä etenkin toisessa sitaatissa menomatkan kerrottiin yhdistävän ystäväporukan osaksi isoa, kaikista Ruisrock-kävijöistä muodostuvaa Ruisrock-ryhmää. Seuraavien, toisessa ja viidennessä haastattelussa esiintyvien, puheenvuorojen mukaan menomatkan aikana odotus Ruisrockin alkamisesta koettiin osana tätä innokasta ja onnellista Ruisrockiin osallistuvaa ihmisjoukkoa:

Eikä se nyt oo mikää Via Dolorosa, sit niinku lähtee kävelee sielt sit sinne dösille sitten (TKU/A/20/81/H2).

Ei oo? (TKU/A/20/81/AM).

Ei oo. Et pikemminhän se on sit silleen, et jotenkin pystyy sitten purkaa sen päivän fiiliksi, et kun pystyy niinku puhumaan, ettei tarvii välttämättä huutaa. Ja sit kun sä lähet sinne dösiltä, kun sä kävelet, niin siinä alkaa se odotus hiljalleen. Siinähan se jännitys tulee. Sä oikeen virittäydyt siinä. Et sä et vaan lävähdä paikan päälle, et taksinovet aukeis ja sit sä oot siinä, vaan et sä hiljalleen. Se fiilis, et se on aina niinku se fiilis kohoais, ja tuntee silleen kaikkien kanssa, joita ei ees tuntiskaan. Mun mielest se on ihan nappivalinta siinä, missä se nyt maantieteellisesti on. (TKU/A/20/81/H2.)

Ja siis, just kun Kupittaalt lähtee, niin sielt saakka jo perjaattees mennään semmoses vähän niinku letkassa. Et se on mun mielest ihan sairaan siistii, et siel on jo ihmiset hyväl tuulel. (TKU/A/20/84/H1.)

Haastateltavien puheessa Ruisrock määrittyi lähes poikkeuksetta paikaksi, jossa ”[- -] on aina takuvarma kesä [- -]” (TKU/A/20/81/H1). Vakituksille kävijöille festivaalialue oli jo tuttu paikka, joka tuli ilmi esimerkiksi viidennen ryhmän haastattelussa, jossa kerrottiin toistuvista kohtaamispaikoista: ”Coca-Cola-koju ja Koffin kyltti. Ja semmoset tietyt maamerkit joka vuos, mis aina me sit nähdään.” (TKU/A/20/84/H1.) Etenkin toisessa ryhmähaastattelussa korostettiin miten, Ruisrock rakentuu paikkana myös toimivaksi alueeksi, jonka jokainen osa on festivaalikävijöille miellyttävä ja kutsuva. Haastateltavat kertoivat, kuinka festivaalialueella liikkuminen oli helppoa ja alue sekä sen palvelut hyvin organisoituja, minkä he kokivat vaikuttavan ystäväporukan Ruisrock-kokemuksen onnistumiseen.

Ruissalon festivaalialue piirtyy Bellin teoriassa hahmotetuksi traditionaaliseksi paikaksi, joka koetaan ainoana paikkana, jossa Ruisrock voidaan järjestää samanlaisena, kuin se nyt on (Bell 2009). Kuten eräs toisen ryhmän jäsen puheenvuorossaan summaa: ”Siin on tavallaan siis se niinku historia, mikä sil on. Ja se traditio ja se perinne, ja just se paikka. Se lokaatio mikä on niinku nii poikkeuksellinen.” (TKU/A/20/81/H1.) Grimes on määritellyt, että toisten rituaalien kohdalla vain paikassa tehdyillä teoilla on merkitystä, mutta ei paikalla itsessään, kun taas toiset rituaalit vaativat Ruisrockin tavoin onnistuakseen tietyn sijainnin. Lisäksi Grimesin mukaan paikat voivat olla rituaalisia joko pysyvästi tai tilapäisesti vain rituaalisen toiminnan ajan. (Grimes 2014, 256–257.) Kuten kappaleen alla olevista aineistositaateista voidaan päätellä, Ruissalon erityinen luonne ei kestä yli festivaaliviikonlopun, vaan Ruissalo on erityinen rituaalin paikka vain Ruisrockin ajan, minkä jälkeen se muuttuu tavanomaiseksi paikaksi, jota on vaikea tunnistaa tutun rituaalin sijainniksi. Ruissalon festivaalialueella vierailu herätti kuitenkin aina muistoja festivaalista sekä sai haastateltavat vertailemaan aluetta festivaalin aikaan:

[- -] kun siel on käyny [- -] silloin kun siel ei ole Ruisrockii, nii se on jotenki aina yhtä hämmäntävää ja sit sitä ei osaa ajatella minään muuna, kun festarialueena. Vaikka sehän on ulkoilualue. (TKU/A/20/80/H2.)

Se on vähän niinku et sä odotat meneväs jonnekin buffapöydän ääreen, ja sit se onkin vaan pelkkä pöytä. Et sit sä näät sen, et hei hetkonen, et tältäähän se näyttää niin kun pelkästään, kun ei oo sitä koko festariin liittyvää infrastruktuuria ja ihmisiä ja kaikkee sitä vilinää ja ääntä ja hajuja ja tälleen näin. (TKU/A/20/81/H2.)

Viidennen haastatteluryhmän oli vaikeaa kuvailla, mitkä asiat erottavat paikan Ruisrockiksi festivaalin ollessa käynnissä. Yksi ryhmän jäsenistä totesi, että ”[- -] mä en oikeestaan edes pidä sitä samana paikkana silloin, kun siel ei oo Ruisrock” (TKU/A/20/84/H1), johon toinen ryhmäläinen jatkoi: ”Joo se on tavallaan sellanen kupla, kun on ne festarit” (TKU/A/20/84/H5). Neljännessä ryhmässä paikan koettiin muuttuvan Ruisrockiksi, koska ”[- -] siel on niin paljon ihmisii” (TKU/A/20/83/H1) sekä paikkaan tuotujen rakenteiden vuoksi: ”[- -] siel on niin paljon niinku niit kojui ja lavoi ja kaikkii. Tai jotenkin miettii, sit kun sinne menee niinku tyhjänä, nii miten ne kaikki muka mahtuu.” (TKU/A/20/83/H4.) Samanlaisiin alueen festivaalirakenteista johtuviin fyysisiin muutoksiin ja mittasuhteiden hämärtymiseen sekä ihmispaljouteen viitattiin myös muissa ryhmähaastatteluissa tekijöinä, joiden kerrottiin luovan paikasta nimenomaan Ruisrock yhden viikonlopun ajaksi. Haastattelujen pohjalta voitaisiin siis sanoa, että nimenomaan Ruisrock tekee Ruissalon alueesta rituaalisesti merkityksellisen paikan. Festivaalin vaikutus on vahva ja se muuttaa aluetta niin kokonaisvaltaisesti, että haastateltavien on vaikea käsittää sen olevan sama paikka kuin Ruisrockin ulkopuolella.

Ruisrock oli ryhmähaastattelujen valossa traditionaalisuutensa lisäksi Bellin määrittelemä sakraali symboli, joka välitti arvoja, tunteita ja jopa uskollisuutta (Bell 2009). Se oli ”merkityksellinen” (TKU/A/20/80/H2), ”kesän kohokohta” (TKU/A/20/82/H4; TKU/A/20/82/H6; TKU/A/20/83/H2; TKU/A/20/84/H1; TKU/A/20/84/H5), joka oli paikkansa ja sijaintinsa puolesta erityinen ja tärkeä. Haastateltavien puheessa Ruisrock kokonaisuudessaan sekä Ruissalon festivaalialue herättivät tunnelatautuneita muistoja. Samalla Ruisrockin festivaalialue kuvasti puolivuosisataa kestänyttä traditiota, johon nykyiset kävijät liittyivät vuosittain siellä vieraillessaan, mikä tuli esiin seuraavassa puheenvuorossa: ”Ja sit se perinteikkyys. Jotenkin sit siel on mun mielest tosi kiehtovaa, et kun se on semmonen mis omat vanhemmat on käyny ja sitten ku ite käy siellä.” (TKU/A/20/80/H2.)

Bellin mukaan sakraalien symbolien kohdalla rituaalinen toiminta ei tarkoita toimintaa, joka parhaiten vastaa objektien sakraaliin luonteeseen, vaan toimintaa, joka tekee objekteista sakraaleja, erottaa ne normaalin arjen objekteista ja luo niihin symbolisia merkityksiä. Lisäksi objektien sakraalius piilee siinä, kuinka ne ovat enemmän kuin osiensa summa. Ne kuvastavat jotain itsensä ulkopuolista sekä luovat ja ilmaisevat arvoja

ja asenteita, jotka liittyvät suurempiin, abstraktimpiin ja melko poikkeuksellisiin mielikuviin. (Bell 2009, 261–262, 265–266.) Haastattelujen perusteella Ruissalo itsessään ei ollut sakraali symboli, mutta Ruisrockin aikana siellä suoritettu toiminta loi paikalle sakraalin symbolin aseman ja erotti sen ainoaksi Ruisrockille sopivaksi paikaksi, joka koettiin eri paikkana kuin Ruissalo yleensä. Lisäksi Ruissalo on alue, jolla haastateltavat eivät juuri vieraile Ruisrockin ulkopuolella, mikä myös vahvistaa paikan sakraalia luonnetta. Haastateltavien oli vaikeaa kuvailla, mikä erottaa Ruisrockin ulkoilualueen ja Ruisrockin, joka myös omalta osaltaan osoittaa, kuinka Ruisrock on paikkana sakraaleille symboleille tyypillisellä tavalla enemmän kuin siellä olevien rakennelmien kokonaisuus.

Ruisrockin festivaalialueen lisäksi viikonlopun muita paikkoja olivat ystäväporukoiden majoituspaikat. Majoituspaikan pysyminen traditionaalisesti samana ei kuitenkaan näytä olevan festivaalin onnistumisen kannalta samalla lailla merkityksellistä kuin festivaalialueen. Kaikkien ryhmähaastattelujen perusteella majoituspaikka saattoi vaihtua vuodesta toiseen esimerkiksi käytännöllisyyden tai vuosittaisten mahdollisuuksien mukaan. Siellä tehdyt teot pysyivät kuitenkin samanlaisina, kuten rituaalisia toimintoja kuvaillessa luvussa 4.1 kävi ilmi. Näin ollen majoituspaikka edustaa Grimesin teorian toista rituaalisen paikan määritelmää, eli Ruissalon festivaalialueen vastakohtaa, jolloin vain siellä tehdyillä teoilla oli merkitystä eikä paikalla itsessään (Grimes 2014).

Kolmatta ryhmähaastattelua lukuun ottamatta kaikki ryhmät kertoivat majoittuvansa festivaalin ajan vaihtuvissa sisätiloissa. Majoituspaikat olivat usein jonkun ryhmäläisen tai heidän tuttaviensa asuntoja. Majoituspaikasta riippumatta kaikille ryhmille oli tärkeää yöpyä viikonlopun ajan samassa paikassa omien ryhmäläisten kanssa. Majoituspaikka vaikutti festivaalialueen tavoin olevan rituaalinen paikka vain festivaalin ajan. Se toimi paikkana ryhmän yhdessäololle ennen ja jälkeen festivaalipäivien, jota käsittelemme kokonaisuutena rituaalisten toimintojen yhteydessä luvussa 4.1 sekä tarkemmin muissa alaluvuissa toiminnan keskittyessä tietyn rituaalin elementin ympärille.

Leirintäalueella majoittuvalle kolmannelle ryhmälle majoituspaikalle piirtyi haastatteluissa aivan erityinen merkitys. Heille majoituspaikka ei ollut ainoastaan valmistautumis- ja levähdyspaikka, vaan ennemminkin festivaaliosallistumisen tärkein paikka, kuten seuraavasta puheenvuorosta käy ilmi: ”Se musiikki on vähentänyt

merkitystä siinä tai se ite festari. Et siit leirinnästä on tullu vähän niinku se pääasia.” (TKU/A/20/82/H6.) Ryhmä kertoi viettävänsä suurimman osan festivaaliviikonlopusta leirinnässä. Kolmen päivän festivaalilippu oli vuosien kuluessa vaihtunut yhden päivän lippuun, mutta samalla leirintäalueaika oli pysynyt samana, kestäen usein jopa torstaista maanantaihin. Näin ollen majoituspaikalla vietetty aika ei kulunut festivaalipäivään valmistautumiseen tai siitä palautumiseen, vaan silkkaan yhdessäoloon, johon haastattelupuheen mukaan kulminoitui festivaalin merkitys koko ryhmälle: ”Meil on alkanu siit Ruissist tulee ehkä enemmän silleen, et se yhdessäolo on siinä se tärkein juttu siin koko hommassa [- -]” (TKU/A/20/82/H2).

Haastatteluaineiston perusteella Ruisrockin tärkein rituaalinen paikka oli Ruissalossa sijaitseva festivaalialue. Festivaalialueen kerrottiin olevan arjesta eroava paikka, jolle olennaista oli sen luonnon- ja merenläheisyys sekä eristyneisyys. Eristyneisyytensä vuoksi festivaalialueelle on pitkäkö kävelymatka, jota kuvailtiin sekä raskaana että positiivisena asiana. Ruisrockin kuvailu muistuttaa Bellin määritelmiä sakraaleista symboleista sekä traditionaalisuudesta (Bell 2009), mutta tämä arjesta eroava luonne kestää kuitenkin vain festivaalin ajan. Festivaaliosallistumiseen liitetyt majoituspaikat ovat niin ikään rituaalisia paikkoja vain viikonlopun aikana. Majoituspaikat olivat kertoman mukaan tärkeitä yhdessäolon paikkoja, mutta ne saattoivat vaihdella vuodesta toiseen.

4.4 Rituaaliset ajat

Tämän alaluvun alla tarkastelen Ruisrockiin liittyvää rituaalista aikaa ensin tapahtuman perspektiivistä ja sen jälkeen siihen ryhmien toiminnan myötä muodostuvien uusien ulottuvuuksien ja vaiheiden näkökulmasta. Alaluvun lopussa teen vielä huomiota rituaalisesta ajasta historiallisena jatkumona.

Grimesin ajatus rituaalisen ajan haastavasta määriteltävyydestä pätee haastatteluaineiston perusteella myös Ruisrockin kohdalla (Grimes 2014). Ruisrock on säännöllinen tapahtuma, jonka ajankohta on vakiintunut heinäkuun ensimmäiseen viikonloppuun. Kertaalleen vuodessa toistuvana festivaalina sen esiintymistiheys on säännöllisyydestä huolimatta melko harva. Itse festivaali on kolmipäiväinen tapahtuma, joka alkaa perjantaina festivaalialueen auetessa ja päättyy sunnuntaina viimeisen esiintyjän

lopettaessa. Jos festivaalia ajatellaan näin vain sen oman aikataulun puitteissa, vaikuttaa sen ajallinen ulottuvuus selvärajaisena toistuvalla. Ruisrockin tarkastelu festivaaliosallistujien näkökulmasta muuttaa kuitenkin rituaalisen ajan monitulkintaiseksi.

Ruisrockin järjestäminen kerran vuodessa ei vielä suoraan tarkoita sitä, että se olisi säännöllinen rituaali myös haastatteluryhmien elämässä. Kolmessa haastattelussa nousi kuitenkin esiin, ettei Ruisrockiin osallistumista tarvinnut pohtia, vaan osallistuminen festivaaleille oli jo itsestäänselvyys. Kuten seuraavasta kolmannen haastattelun puheenvuorosta voidaan päätellä, Ruisrockista on muodostunut haastatelluille kiinteä kesän tapahtuma ja heinäkuun ensimmäinen viikonloppu pidetään vapaana muista menoista: ”[- -] tietää talvel pitää sen heinäkuun tota ekan viikonlopun vapaana. Ei sillon ainakaan mitään ulkomaanreissuja eikä sukulaismökkihommia tota mieli.” (TKU/A/20/82/H4.)

Ruisrockin kesto on tapahtumajärjestelyjen puolesta hyvin selvärajainen. Festivaalin keston kuvautuu kuitenkin uusia puolia, kun tarkastellaan ystäväporukoiden festivaaliosallistumiseen liittyviä tekoja. Kuten rituaalisia toimintoja käsittelevässä alaluvussa tuli ilmi, Ruisrockiin osallistuminen alkoi haastateltavien kertoman mukaan festivaaliin valmistavilla toiminnoilla. Nämä luvussa 4.1 esitetyt valmistavat toiminnot sijoittuvat festivaalin ajallisessa tarkastelussa festivaalin valmistavaan vaiheeseen. Toisille tämä festivaaliviikonloppua edeltävä vaihe oli täynnä valmistautumisesta aiheutuvaa stressiä ja kiirettä, mikä tuli esiin esimerkiksi viidennen ryhmän haastattelussa: ”Kauhee stressi yleensä, kaikki pitäis ehtii tekemään. Sit perjantain hirveen sähläys päällä, kun pitäis mennä jo. Kaikki vaihees edelleen.” (TKU/A/20/84/H4.) Toisissa haastatteluissa korostui kuitenkin ennemmin innokkuus festivaalin koittamisesta ja sen odottamisen päättymisestä, kuten alla olevasta toisen haastattelun katkelmasta voidaan huomata:

Oikeestaan sit alkaa joku hehkuttaminen jossain WhatsAppissa. Jaetaan biisejä ja jaetaan kuvia siitä, mitä pakataa, mitä otetaan messiin. Tällasta niinku hehkutus, koht mennään tyyppistä. Varmistetaan, et kaikki on niinku pitääkin. (TKU/A/20/81/H1.)

Valmistavan vaiheen jälkeen siirrytään rituaalisessa ajassa heinäkuun ensimmäiseen viikonloppuun, Ruisrockin tapahtuma-ajankohtaan. Tähän aikaan sisältyvät kaikki luvussa 4.1 esitetyt rituaaliset toiminnot, joita ystäväporukat kertoivat suorittavansa festivaaliviikonlopun aikana. Festivaalialueella vietettyyn aikaan liittyi myös päiväkohtainen aikataulu, joka laadittiin festivaalin konserttiaikataulun ja ryhmän musiikillisten mieltymyksiensä mukaan. Haastateltavat kertoivat laativansa aikataulun suhteellisen tarkasti, kuten seuraavan neljännen ryhmän jäsenen puheenvuorosta käy ilmi: ”Joo kyl meil on aika tarkka aikataulu aina kun me sinne mennään” (TKU/A/20/83/H2). Aikataulua ei kuitenkaan haluttu noudattaa liian orjallisesti, mikä tuli esiin, kun sama haastateltava totesi: ”Tosiaan on se pohjasuunnitelma sit vähän, mut sit [- -] jotkut menee johonkin toisel keikal ja jotkut toisel, et ihan sit miten niinku huvittaa” (TKU/A/20/83/H2). Palaan konserttiaikataulun rooliin vielä yksityiskohtaisemmin rituaalista ääntä ja kieltä käsittelevässä luvussa 4.6.

Festivaaliviikonlopun sisällä jollekin päivälle annettiin haastatteluissa usein merkittävämpi rooli muihin päiviin verrattuna. Neljännessä ja viidennessä haastattelussa merkittävin päivä määrittyi pelkästään ajan kulun mukaan niin, että haastateltavat kertoivat lauantain olevan viikonlopun päivistä tärkein. Yksi viidennen ryhmän jäsenistä kuvaili festivaalitunnelman ensin nousevan perjantai kuluessa ja sen jälkeen rauhoittuvan kohti sunnuntaita: ”Ajatus on ehkä et perjantai on silleen, et siit saa sellasen hyvän nousun ja hyvän fiiliksen, ja sit lauantai on pääpäivä, ja sit sunnuntai on semmost niinku nauttimista” (TKU/A/20/84/H5).

Neljännen ryhmän jäsenille lauantai merkitsi sekä festivaalin tärkeintä aikaa että viikonlopun parasta asua. Kuten rituaalisia objekteja käsittelevässä luvussa 4.5 myöhemmin esitän, vaatteet olivat neljännelle ryhmälle muutoinkin merkittävä osa festivaaliosallistumisesta. Aika oli yksi muuttuja, joka omalta osaltaan vaikutti vaatteiden valintaan viikonlopun sisällä. Haastattelupuheen perusteella voidaan sanoa, että ryhmä yhdisti koko festivaaliviikonloppuun hyvin pukeutumisen, mutta viikonlopun sisällä oli myös vaihteita, jotka vaativat erityistä huomiota vaatevalintojen osalta: ”Se paras asu lauantain ja sit sunnuntain ehkä vähän mukavampi sitten” (TKU/A/20/83/H1).

Ensimmäinen ja kolmas ryhmä määrittivät niin ikään yhden päivän muita festivaaliviikonlopun päiviä merkittävämmäksi. Näissä haastatteluissa viikonlopun

oleellisin päivä ei kuitenkaan määrittynyt vain viikonpäivän mukaan. Ensimmäisessä haastatteluryhmässä toisaalta tunnistettiin lauantain rooli merkittävimpana festivaalipäivänä: ”Melkee ehkä se lauantai on se paras” (TKU/A/20/80/H1), mutta päiviä määriteltiin haastattelupuheessa kuitenkin myös musiikkiesiintyjien mukaan: ”[- -] toki se riippuu paljon niistä artisteista, et mitä siel on, tai ainakin just mulla. Silleen et oottaa aina sitä päivää eniten, mis on ne itelle lempiartistit.” (TKU/A/20/80/H1.) Sen sijaan kolmannessa haastattelussa yksi ryhmän jäsenistä muisteli edellisvuotta ja määritteli silloisen festivaalin tärkeimmäksi päiväksi ainoan päivän, jolloin ryhmä vieraili festivaalialueella: ”Sit taas perjantai, me oltiin esim. viime vuon perjantain siel festarialueel, et se on niinku mejän pääpäivä perjaatteessa” (TKU/A/20/82/H1).

Vaikka festivaaliviikonlopun ajankohta oli toki kaikille ryhmillä sama, sen kesto vaihteli ryhmien välillä. Useimmilla ryhmillä viikonloppu kesti perjantaista sunnuntaihin, mutta kolmas haastatteluryhmä kertoi saapuvansa Ruisrockin leirintäalueelle usein jo torstaina ja poistuvansa sieltä vasta maanantaina. Viides haastatteluryhmä puolestaan kuvaili, että heidän festivaaliviikonloppunsa alkaa perjantaina, mutta venyy niin ikään maanantaille saakka, jolloin koittaa ”Ruisrockin jälkeinen masennus” (TKU/A/20/84/H5), jota ryhmä pyrki kertomansa mukaan ehkäisemään käymällä yhdessä ravintolassa syömässä.

Festivaaliajan loppumista kuvailtiin myös muissa haastatteluryhmissä haikeana. Neljännen ryhmän jäsen kertoi, kuinka sunnuntaina virallisen festivaalin loppuessa ryhmä pyrki jatkamaan iltaa vielä jossain yökerhossa: ”[- -], kyl me nyt yleensä mun mielest ollaan tähdätty siihen, et mennään johonkin” (TKU/A/20/83/H3), jota toinen ryhmän jäsenistä perusteli sillä, ettei festivaaliajasta haluttu vielä luopua Ruisrockin festivaaliohjelman loputtua: ”Koska sit taas ei kuitenkaan haluu, et se loppuu vaan silleen niinku seinään, et nyt kotiin nukkumaan ja sit se oli siinä” (TKU/A/20/83/H1).

Sen sijaan kolmannen ryhmän haastattelussa festivaalin loppumiseen liittyvää tunnetilaa kuvailtiin ”haikeaksi” (TKU/A/20/82/H1; TKU/A/20/82/H3), mutta samalla ”helpottuneeksi” (TKU/A/20/82/H1; TKU/A/20/82/H5) ja ”tyytyväiseksi” (TKU/A/20/82/H3). Yksi kolmannen ryhmän jäsenistä ei liittänyt festivaalin loppumiseen lainkaan haikeuden tunnetta, vaan hänen puheessaan korostui nimenomaan helpotus omalla tavallaan raskaan ja intensiivisen viikonlopun loputtua: ”Ei siin ehk niin sellanen haikee fiilis tuu, mitä ehk luulis. Mut kun se on just aika raskast. Nii se on ihan

hyväkin päästä sielt pois. Ja tajuu, tuntee, et tarvii vähän nyt rauhottuu.” (TKU/A/20/82/H4.) Ensimmäisen ryhmän mielipide festivaalin loppumisesta mukaili tätä kolmannessa haastattelussa esitettyä mielipidettä. Vaikka ensimmäisen ryhmän haastattelussa mainittiin haikeuden tunne Ruisrockin loppuessa, oli ryhmän yhteinen mielipide haastattelun mukaan kuitenkin se, että ”[- -] onneks ei oo neljättä päivää. Ei pystyis.” (TKU/A/20/80/H2.) Toinen ryhmä koki haastattelupuheen perusteella niin ikään festivaalin ajan loppumisen positiivisena asiana. Loppumisen hetkeen liittyi ”[- -] hyvän tuntusta, semmosta nostalgista haikeutta [- -]” (TKU/A/20/81/H1) ja ”[v]äsynyttä onnellisuutta” (TKU/A/20/81/H2), mutta festivaalin ei kuitenkaan toivottu jatkuvan enää virallista ohjelmaa pidempään, vaan yhden viikonlopun todettiin olevan sopiva määrä Ruisrockia yhteen vuoteen, kuten seuraavasta aineistositaatista käy ilmi:

[- -] ihmiselämään kuuluu se tietty rajallisuuden käsittäminen, että tota se nostalgia joo ja se haikeus. Mutta [- -] ei oo ollu myöskään sitä, mun mielest minään vuonna, et sit kun se festari, tai päättyy se viikonloppu, et olispa vielä niinku vaikka yks päivä. Et kyl se on sit niinku aika aikansa kutakin. [- -] et tää oli hauskaa, mutta riittää kerran vuodessa. (TKU/A/20/81/H1.)

Useat ryhmät kuvailivat Ruisrockin loppuvan, kun he saapuvat kotiin sunnuntain festivaalipäivän jälkeen. Yksi kolmannen ryhmän jäsen kertoi, että heille festivaalin loppua merkitsi jo se, kun ryhmä jakaantui useaan autoon kotikaupunkiin paluuta varten. Festivaaliajan loppuminen ei kuitenkaan merkinnyt sen unohtamista, vaan varsinaisen festivaalin jälkeen alkoi rituaalisen kokonaisuuden kolmas ja viimeinen vaihe, eli festivaalin jälkeinen aika. Haastattelujen perusteella tämä noin viikon mittainen vaihe piti sisällään luvussa 4.1 esitetyt purkamisen toiminnot.

Viidennen ryhmän kohdalla festivaalin muistelu saattoi jatkua pidempäänkin. Yksi ryhmän jäsenistä määritteli rituaalin jälkeisen ajan kestävän viikon verran: ”No se viestittely jatkuu varmaan sen viikon suuriinpiirtein sen jälkeen ja sit se hiljenee” (TKU/A/20/84/H1), mutta toinen ryhmän jäsenistä kuitenkin totesi, että ryhmälle Ruisrockin muisteleminen oli tärkeää ympäri vuoden vähintäänkin ryhmäläisten ajatuksissa: ”Vaikkei nyt joka päiväs puheis, niin ainakin mieles” (TKU/A/20/84/H4). Tämän perusteella voidaan todeta, että ainakin viidennen ryhmän kohdalla Ruisrockin rituaali tuli osaksi ryhmäläisten elämää myös siihen liittyvien ajanjaksojen ulkopuolella ainakin silloin, kun ryhmä vietti aikaa yhdessä, kuten yksi ryhmän jäsenistä kertoi:

”Silleen kun nähdään niin kyl se joku juttu sinne aina juontaa sinne Ruisrockiin” (TKU/A/20/84/H2).

Ruisrockin historiallisena jatkumona voidaan pitää sen koko viisikymmenvuotista historiaa. Jokainen uusi Ruisrock liittyy osaksi tätä jatkumoa. Ystäväporukoiden kohdalla ryhmän oma Ruisrockiin osallistumiseen liittyvä rituaalinen jatkumo määräytyy kuitenkin sen mukaan, kuinka monta kertaa ryhmä on festivaaleilla vierailut. Ensimmäisen ja toisen ryhmän kohdalla tämä tarkoitti kolmea vuotta, kolmannen ryhmän kohdalla neljää ja neljännen ja viidennen ryhmän kohdalla kuutta vuotta.

Ryhmien rituaaliset toiminnat eivät kuitenkaan ole ryhmän oman historiallisen jatkumon ajan pysyneet haastatteluaineiston perusteella muuttumattomina, vaan rituaalien sisällöt ovat joltain osin vaihtuneet ajan kuluessa. Grimesin mukaan rituaaleille on kuitenkin tyypillistä, että ne voivat ajan kuluessa muuttaa muotoaan, funktiotaan tai nimeään tai jopa kuolla kokonaan pois (Grimes 2014, 263–264). Esimerkiksi kolmas haastatteluryhmä kertoi käyneensä festivaalialueella aikaisempina vuosina useammin, mutta nykyisin vain yhtenä päivänä ja viidennellä haastatteluryhmällä oli aiemmin tapana jäädä festivaaliporttien läheisyyteen viettämään aikaan ennen festivaalialueelle siirtymistä. Toiminnan osittainen muutos on linjassa myös Bellin traditionaalisuuden käsitteen kanssa, joka voi hänen mukaansa ilmetä toiminnan tarkan toiston lisäksi myös uutena menneisiin toimintatapoihin yhteyden muodostavana uudenlaisena toimintana (Bell 2009, 242).

Muuttuvista rituaaleista huolimatta kaikille ryhmille tuntui haastattelupuheen mukaan olevan selvää vähintäänkin suunnitelman tasolla, että omaa Ruisrockiin osallistumisen traditiota haluttiin jatkaa myös tulevaisuudessa. Esimerkiksi yksi viidennen haastatteluryhmän jäsenistä tokaisi, että ”[m]ä en kyl nää mitään loppuu täl. Siis se voi olla, et se on kaks vuotta ja sit se loppuu, mut ei mul täl hetkel oo niinku ajatustakaan siitä.” (TKU/A/20/84/H4.) Nuorista aikuisista koostuvan neljännen ryhmän jäsen kertoi, että ryhmällä oli jo ”[l]iput valmiina” (TKU/A/20/83/H4) ensi vuotta varten. Kaukaisemman tulevaisuuden kohdalla ryhmä mietti, kuinka perhe-elämän aloittaminen saattaisi vaikuttaa Ruisrockiin osallistumiseen. Yksi ryhmä jäsenistä kuitenkin tokaisi, että ”[j]uu juu, mennään sinne yhes nelikymppisinä” (TKU/A/20/83/H5) ja toinen

jäsenistä tuumi, että ryhmä palaa perhe-elämän jälkeen Ruisrockiin viimeistään ”[s]it kun päästään ilmatteeks, kun ollaan seiskyt” (TKU/A/20/83/H2).

Ruisrockin ajallinen tarkastelu osoittaa, että se on tapahtumana säännöllinen, mutta suhteellisen harvoin toistuva festivaali. Haastelujen perusteella sen ajallinen ulottuvuus kuitenkin vaihtelee jonkun verran ystäväporukoiden välillä. Karkeasti festivaaliosallistumiseen liittyvä aika voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka ovat festivaaliin valmistava aika, itse festivaaliviikonloppu ja festivaalin jälkeinen aika. Bellin ja Grimesin määritelmien tavoin haastatteluista välittyi kuva, kuinka osa festivaaliin liittyvistä rituaaleista on muovautunut ajan kuluessa (Bell 2009; Grimes 2014).

4.5 Rituaaliset objektit

Ryhmähaastattelujen perusteella Ruisrockiin osallistumiseen liittyy monia erilaisia rituaalisia objekteja, jotka palvelevat ystäväporukoiden toiminnassa erilaisia tarpeita. Tässä alaluvussa kartoitan näitä objekteja sekä tuon esiin mitkä objektit toistuvat ryhmästä toiseen, ja mitkä aiheuttivat ryhmien välille eroja.

Yksi jokaisessa ryhmähaastattelussa mainittu objekti oli ruoka. Haastatteluiden perusteella kaikkien ryhmien ruokailutottumukset noudattivat Ruisrockin aikana hyvin samantapaista kaavaa, mutta esimerkiksi ruokien sisällöt saattoivat vaihdella. Ennen alueelle lähtöä osa ystäväporukoista kuvaili tekevänsä majoituspaikallaan runsaan aamupalan tai syövänsä kaupasta ostettuja valmisruokia. Osan perinteisiin kuului puolestaan ravintolassa ruokailu. Esimerkiksi Turun ulkopuolelta Ruisrockiin saapuva kolmas haastatteluryhmä kertoi matkalla ruokailevansa aina samassa kauppakeskuksessa ja tekevänsä samalla ruoka- ja juomaostokset leirintäalueella vietettyä aikaa varten. Oli ruokailumuoto mikä tahansa, jokaiselle ryhmälle tuntui olevan tärkeää syödä ennen festivaalialueelle lähtöä.

Kaikki ryhmät kertoivat ruokailevansa seuraavan kerran festivaalialueella ja ostavansa festivaalialueen ruokakojuilta vähintään yhden lämpimän ruoan. Monille ryhmille ruokalajilla ei ollut niin väliä, vaan päivästä riippuen syötiin sitä, mitä teki mieli. Ruoan maku oli tärkeää, ja joillekin haastateltaville oli muodostunut myös toistuvia suosikkeja ja jopa traditionaalisia ruokapaikkoja: ”[- -] siit tullu vähän jopa semmonen traditio”

(TKU/A/20/84/H4), kuvaili yksi viidennen ryhmän jäsen omaa ruokavalintaansa. Monissa haastatteluissa kiiteltiin ruoan laadun ja monipuolisuuden lisääntymistä vuosien kuluessa. Näissä puheenvuoroissa sekä ruoka- että juomatarjonta nousivat tärkeiksi objekteiksi ja osiksi Ruisrockia, jotka määrittivät omalta osaltaan kokemusta koko festivaalista. Lämpimän ruoan ohella alueella saatettiin haastattelujen mukaan ostaa myös jotain pienempää syötävää. Osa ryhmistä lisäksi kertoi täydentävänsä ruokailuaan alueelle mukaan otetuilla eväillä. Etenkin ensimmäiselle ryhmälle eväät olivat tärkeä osa festivaalipäivää. Toinen ryhmän jäsenistä kertoi, että heillä oli aina mukana samoja eväitä: ”Meil on ollu siis karjalanpiirakoita, mitä ne on, Imatran riisipiirakoita, niit on ollu joka vuos” (TKU/A/20/80/H2), jonka toinen totesi olevan suoranainen välttämättömyys: ”Niitä on pakko” (TKU/A/20/80/H1).

Rituaalisena objektina ruoka piirtyi merkitykselliseksi myös rituaalisen ryhmän yhteisöllisyyden kannalta. Ruoka- ja juomatauat kokosivat ystäväporukat yhteen, jotka kertoman mukaan saattoivat hajaantua festivaalipäivän aikana pienempiin ryhmiin katsomaan eri esiintyjien konsertteja, kuten esitin aikaisemmin luvussa 4.2. Kappaleen alla olevasta lainauksesta käy ilmi, että ateriointi yhdessä vaikutti olevan etenkin toiselle haastatteluryhmälle erityisen tärkeää. Halu syödä yhdessä viestitti muille ryhmän jäsenille ryhmäläisten yhteistä ymmärrystä siitä, kuinka ryhmä toimii. Ryhmien yhteisiin toimintamalleihin palaan tarkemmin seuraavassa alaluvussa. Ruokailuhetket ovat tosin usein myös ihmisten arjessa hetkiä, jotka kokoavat esimerkiksi työyhteisön tai perheen yhteen saman pöydän ympärille, minkä vuoksi yhteiset ruokailuhetket festivaalin aikana vaikuttavat luonnollisilta.

[-] pitää olla just sellanen oikeenlainen kokoelma ihmisii, jotka tajuu silleen, et ehkä samalla tavoin sen, että jos mennään jätskille, jos mennään kahville, nii mennään yhdessä. Mut ei se tarkota sitä, et koko ajan pitäis olla vaan vierä vieressä. Mut et sit siin tulee kuiteski jälleen kerran sellanen niinku, yhteisten kokemusten jakaminen on mahdollista. Eikä silleen, et no me nähtiin sillon portilla, ja nyt kymmenen tuntii myöhemmin saatumoisin mentiin samaan dösään. Ja se on meille itseasias ollu tosi tärkeä asia. (TKU/A/20/81/H2.)

Usein ystäväporukat kertoivat syövänsä yhdessä vielä festivaalipäivän jälkeen ennen nukkumaanmenoa. Ruoka saattoi olla jotain majoituspaikalla valmistettua tai muualta mukaan haettua. Esimerkiksi toisessa haastattelussa ryhmän ruokailutapaa kuvailtiin seuraavasti: ”[-] se seremonia on silleen niinku, pääsee torille, jotain ruokaa mukaan ja

sit kämpille” (TKU/A/20/81/H2). Ruokatottumuksien suhteen suurimman poikkeuksen muihin ryhmiin verrattuna teki leirintäalueella majoittuva kolmas ryhmä. Heidän puheessaan festivaalialueella syöty ateria oli erityisen tärkeä, ”[k]oska siel leirinnäs ei jaksaa niin hirveesti mitään kokkailla, kun ei oo kauheesti vaihtoehtojaan. Tota aika semmost purkkiruoka, mitä nyt vähän tulee syöty sit siel.” (TKU/A/20/82/H4.)

Ruoan ohella alkoholi oli objekti, joka toistui jollain tavalla jokaisen ystäväporukan puheessa osana Ruisrockia. Alkoholia nautittiin usein yhteisen ruokailun yhteydessä ennen festivaalialueelle siirtymistä, matkalla kohti festivaalialuetta ja festivaalialueella sekä kolmannen haastatteluryhmän kohdalla leirinnässä. Lisäksi joidenkin Turun ulkopuolelta saapuvien ryhmien tapauksessa alkoholin kerrottiin usein olevan osa matkaa kohti Turkua ja Ruisrockia. Näiden ryhmien kohdalla alkoholi vaikutti ikään kuin valmistavan ryhmiä Ruisrockia varten, jolloin ryhmät siirtyivät päivän kuluessa osittain alkoholin käytön avulla arkisesta ajasta erityiseen rituaalin aikaan. Toinen haastatteluryhmä kuvaili alkoholinkäytön alkavan maltillisesti jo matkalla niin, että osittain alkoholinkäytön myötä rakentuva festivaalitunnelma voimistui päivän mittaan, lähestyen lakipistettään Ruisrockin festivaalialueen porttien jälkeen:

[- -] mitä varmaan joku autokunta allekirjottaa, et sit kun lähetään jonnekin niin sit se musiikki, ne jutut ja sit osittainen alkoholin nauttiminen. [- -] eikä myös oo tarkoitus vetää pää täytee ennen, kun päästään Turun motarille. Vaan [- -] se on sellasta, vähän niinku sinfonian sellasii alkusointuja, jotka sit hiljalleen voimistuu. Ja sit se rakentuu se crescendo sitten siinä, kun ollaan päästy sit siihen Ruissalon alueelle. Nii sit kun porttien jälkeen sä oot, nii sit se koko orkesteri vetää jo aika hyvin korvakäytävät täyteen sellasta hyvää sisältöä. Mut et totta kai se [alkoholi] kuuluu kans osana. (TKU/A/20/81/H2.)

Ensimmäistä haastattelua lukuun ottamatta ystäväporukat kertoivat juovansa festivaalialueella Ruisrockin omalta anniskelualueelta ostettujen tuotteiden lisäksi alueelle itse salakuljettamiaan alkoholijuomia, kuten luvussa 4.1 kävi ilmi. Alueelle kuljetetut alkoholijuomat vaihtelivat ryhmien välillä, mutta ryhmien sisällä suosittiin usein vuodesta toiseen samaa juomasekoitusta. Toisaalta salakuljetetut juomat olivat haastatteluaineiston mukaan niin oleellinen osa festivaalikokemusta, ettei niiden sisällöllä loppujen lopuksi vaikuttanut olevan merkitystä, kuten seuraavasta sitaatista käy ilmi: ”[- -] se kuuluu siihen kuplaan. Et se on ihan sama vaik siel olis tuulilasipesunestettä, niin jossain kohtaa joku sen juo.” (TKU/A/20/84/H1.)

Alkoholin merkitys ja siihen suhtautuminen vaihteli ystäväporukoiden välillä jonkin verran, mutta haastattelupuheen perusteella suurelle osalle sillä oli selkeä rooli festivaalin objektina, kuten voidaan huomata esimerkiksi tästä viidennen ryhmän jäsenen kommentista: ”[- -] mä muistan yhden kerran, kun yhten päivän mul jäi kaikki juotavat siihen portille. Kyl se niinku maailma romahti siin kohtaa. Et mitä nyt tehdään.” (TKU/A/20/84/H3.) Toisessa, kolmannessa ja viidennessä haastattelussa alkoholin kuvailtiin kuuluvan osaksi Ruisrockia ja sille annettiin selkeä ja merkittävä rooli. Esimerkiksi yksi kolmannen ryhmän jäsenistä totesi, että: ”Ei me varmaan Ruissiin mentäis, jos me ei siel juotais jotai” (TKU/A/20/82/H3). Alkoholi liitettiin haastattelupuheessa yhdessäoloon ja rentoutumiseen ja sen ajateltiin auttavan jaksamaan läpi pitkän Ruisrock-viikonlopun, mikä tulee ilmi seuraavissa sitaateissa:

Tosiaan se musiikki ei oo varmaan meille niin tärkeet. Se on just se, et pääsee hyvään fiiliksee. Sit tiet sä vaan rentoutuu siinä. Ei oo kiire mihinkään. Sit siin vähän siemaillaan ja istuu pitkään ja lähtee ehkä johonkin sitten. (TKU/A/20/82/H1.)

Se vois olla aika rankkaa ilman alkoholiä olla se koko aika siellä. Tota se musiikki ja kaikki säätäminen ja kaikki. Kyl siin vähän tarvii semmost. (TKU/A/20/82/H4.)

Neljännessä ryhmässä alkoholin käyttö oli niin ikään vuotuista, mutta vain osa ryhmän jäsenistä ajatteli sen olevan Ruisrockiin osallistumisen kannalta välttämätöntä. Tässäkin ryhmässä ajatus Ruisrockista ilman alkoholia kuitenkin tuntui osasta vieraalta, ja yksi ryhmän jäsenistä totesi, että ”[e]hkä se olis vaan vähän outoo, jos ei olis sitä pullo festareil” ja jatkoi vielä: ”Ja et ei kävis jossain anniskelualueel” (TKU/A/20/83/H3). Alkoholin nauttiminen on liitetty festivaalien aikaiseen vaihtoehtoiseen käyttäytymisen normistoon, joka rikkoo arkisia sosiaalisia rajoja, mutta on festivaalien ajan hyväksyttävää (Picard & Robinson 2006, 11–12). Haastatteluissa esiin nousut kytkös Ruisrockin ja alkoholin välillä tekee omalta osaltaan näkyväksi Ruisrockin aikaiset vaihtoehtoiset normit sekä ajatuksen erityisestä arkitodellisuudesta eroavasta festivaalin ajasta.

Alkoholia käyttävien ryhmien puheessa alkoholin nauttimisen päämääränä ei kuitenkaan usein kuvailtu olevan vahva humalatila, vaan ”pikku kiva” (TKU/A/20/83/H1). Vaikka alkoholin nauttimisen sekä jonkinlaisen päihtymisen koettiin näiden neljän ryhmän

piirissä kuuluvan Ruisrockiin, alkoholin vaikutuksen ei haluttu heikentävän muiden asioiden kokemista festivaaliviikonlopun aikana. Haastattelupuheen mukaan alkoholia käytettiin sen verran, että jokainen pystyi huolehtimaan itsestään, eikä aiheuttanut muille ryhmän jäsenille harmia, kuten esimerkiksi toisessa haastattelussa kävi ilmi: ”Et se ei oo mitenkää pääosassa, vaan silleen, että jos tekee mieli ottaa, nii sit ottaa. Mut ottaa silleen, et ei oo ikinä taakkana muille.” (TKU/A/20/81/H2.) Samoin kuin alkoholin nauttimisen matkalla kohti Ruisrockia kerrottiin valmistavan ryhmää arjesta eroavaa aikaa varten, se myös vaikutti ylläpitävän tätä tunnetta erityisestä ajasta läpi viikonlopun.

Seuraavassa toisen haastattelun sitaatissa toinen haastateltavista pohtii syitä alkoholinkäytölle. Sitaatin perusteella alkoholia voidaan pitää rituaalisena objektina, jonka nauttiminen Bellin ajatuksia mukaillen on performanssi, joka erottaa rituaalin arkitodellisuudesta eroavaksi erityislaatuiseksi toiminnaksi, sillä sen nauttiminen ei kuulu samalla lailla ryhmäläisten arkeen (Bell 2009). Toisaalta sitaatissa alkoholinkäytön kuvaillaan kumpuavan myös suomalaisesta alkoholikulttuurista:

No osahan selitty ihan vaan sellasella niinku perinnöllä, et minkälaiset juomakulttuurit Suomessa on. Ja toisaalta taas sitten se on omanlaisensa tapa aikuisten ihmisten myös heittää täysin vapaalle. Et kun ei sellasta käyttäytymistä muuten sitten halua, eikä pystykään toteuttamaan, sitten arjessa pitkin vuotta. (TKU/A/20/81/H2.)

Muista ryhmistä poiketen ensimmäisen haastatteluryhmän puheessa alkoholi ei saanut merkittävää roolia osana Ruisrockia. Kertoman mukaan ryhmä saattoi juoda muutaman annoksen matkalla festivaalialueelle tai ostaa joitain juomia Ruisrockin anniskelualueelta. Alkoholin salakuljettaminen ei kuulunut lainkaan heidän perinteisiinsä. Ryhmän puheessa Ruisrock kuvautui kuitenkin muiden ryhmien tavoin arjesta eroavaksi paikaksi ja ajaksi, jossa ryhmäläiset pystyivät käyttäytymään vapautuneesti. Heidän kohdallaan alkoholilla ei ollut asiaan samalla lailla osuutta kuin muilla ryhmillä, päinvastoin ryhmä kuvaili Ruisrockia paikaksi, jossa alkoholia ei tarvinnut käyttää rentoutumista varten, sillä Ruisrockin kuvailtiin olevan ”[- -]sellanen mesta, missä on niin kun nii elämän humalassa” (TKU/A/20/80/H2) sekä ainoa paikka, jossa esimerkiksi tanssiminen ilman alkoholia oli miellyttävää:

Et siel pystyy tanssii ja sekoilla vaikka oiskin selvinpäin. [- -] Se on varmaan ainut tilanne mis mä pystyn siihen. Mut sit esimerkiks baariin, niin kun must on hirveet mennä selvinpäin baariin. (TKU/A/20/80/H2.)

Alkoholin lisäksi myös muut Ruisrockiin liittyvät objektit aiheuttivat jonkin verran hajontaa ryhmien välillä. Objektit vaihtelivat ryhmien omien tarpeiden ja merkityksellisinä pitämien seikkojen mukaan. Vaatteet olivat yksi ryhmää jakava objekti. Toinen haastatteluryhmä tiedosti joidenkin pukeutuvan festivaaleille arjesta poikkeavalla tavalla, mutta se ei kuulunut heidän Ruisrock-perinteisiinsä, vaan he kertoivat panostavansa enemmän käytännöllisyyteen. Toisille vaatteilla oli enemmän merkitystä. Kolmas ryhmä kertoi, että ”[- -] voi siin vähän heittää sellast retroo päälle, mitä ei ehkä normist pitäis” (TKU/A/20/82/H4), kuitenkin niin, että ”[- -] on mukavat, mut silleen et näyttää vähän tyhmält. Vähän semmonen pelle lookki.” (TKU/A/20/82/H1.)

Kolmas ryhmä ei kuitenkaan keskustellut festivaalipukeutumisesta yhdessä ryhmän jäsenten kesken ennen festivaalia. Tämä sekä sopivien vaatteiden valinta oli kuitenkin tärkeää etenkin ensimmäiselle ja neljännelle ryhmälle. Ensimmäisen ryhmän jäsen kertoi tavastaan pakata vuosittain mukaan sama vaatekappale, jonka hän oli ostanut ensimmäistä Ruisrockiaan varten. Kuten alla olevasta lainauksesta käy ilmi, tämän tavan voidaan nähdä ilmentävän Bellin määritelmää pukeutumisen traditionaalisesta toistumisesta vuodesta toiseen (Bell 2009):

[- -] mul on ollu jokaises Ruissis semmonen Ruissi-huitula. [- -] Mä ostin sen siis sillon ihan ekaan Ruissiin, ja mä tajusin et se on ollu mul joka vuosi. Ja viime vuonnakin mä olin ihan silleen, et pakko ottaa se kyl se huitula sinne joku päivä päälle. Nii mä oisin kyl varmaa tänä vuonnakin sen pakannu. (TKU/A/20/80/H2.)

Neljännelle ryhmälle vaatteet olivat ensimmäinen asia, jota he kertoivat pohtivansa osana festivaalivalmistautumista. Vaatteiden kuvailtiin olevan usein arjesta eroavia ja uusia, jotka haluttiin ottaa ensikertaa käyttöön vasta Ruisrockissa. Lisäksi haastattelussa tuli esiin, että ryhmä oli edellisessä Ruisrockissa pukeutunut yhtenevään asuun: ”[- -] viime vuon meil oli vähän niinku tiimiasu. Et meil oli yhten päivän kaikil jotain lehmäkuvioist” (TKU/A/20/83/H3), sekä suunnitellut tekevänsä niin myös tulevaisuudessa. Vaikka pukeutumisesta mietittiin myös muissa ryhmissä, se vaikutti haastattelupuheen perusteella olevan merkityksellisintä neljännelle haastatteluryhmälle. Ryhmän puheessa pukeutuminen heijasteli Bellin määritelmää performatiivisuudesta, sillä yhtenäinen

pukeutuminen oli julkista ja harkittua itsensä esittämistä, joka samalla symbolisesti erotti ryhmän muista Ruisrock-kävijöistä sekä merkitsi rajaa arkitodellisuudesta (Bell 2009).

Haastatteluisa kävi ilmi, että Ruisrockiin osallistumiseen liittyi myös erilaisia tavaroita ja esineitä. Leirintäalueella majoittuvan kolmannen ryhmän haastattelussa mainittiin, että ryhmälle olennaisin mukaan pakattava tavara oli retkituoli: ”Se et kaikki ottaa retkituolit, nii se on se tärkein” (TKU/A/20/82/H2). Lisäksi ryhmäläiset kertoivat pakkaavansa mukaan teltat ja beer pong -pelin. Muita myös muissa haastatteluisa esiin tulleita objekteja olivat muun muassa aurinkorasva ja -lasit, käsidesi, nenäliinat, vesipullo, kaiuttimet, varavirta, istuinalusta ja sadetakki sekä lämpimät vaatteet iltaa varten. Monet halusivat kuitenkin ottaa festivaalialueelle mukaan mahdollisimman vähän tavaraa, jotta siellä liikkuminen olisi helppoa, mikä tuli esiin esimerkiksi toisen ryhmän haastattelussa: ”Pikemminkin meil on just se, et mahdollisimman vähän kamaa mukana, että sit voi singahdella paikasta toiseen” (TKU/A/20/81/H2).

Ruisrockiin osallistuminen edellytti aineiston perusteella myös erilaisten kulkuvälineiden käyttöä. Viidennettä haastatteluryhmää lukuun ottamatta kaikki ryhmät kertoivat saapuvansa Ruisrockiin Turun ulkopuolelta. Ryhmät totesivat Turkuun matkatessaan suosivansa usein omaa autoa. Etenkin kolmannen haastatteluryhmän puheessa autoilla oli suuri merkitys. Autojen käyttöön saaminen viikonlopun ajaksi oli tärkeä osa festivaalivalmistautumista, sillä yksi haastateltavista kertoi ryhmän todenneen leirintävarusteiden kuljettamisen julkisillakulkuväleillä turhan raskaaksi: ”Et mehän mentiin sillon tosiaan pari kertaa sil bussil, nii se oli kyl aika kauheet kantaa niit kaikkii kamoi sit sielt bussilt” (TKU/A/20/82/H2).

Turun päässä haastatteluryhmät kertoivat kulkevansa majoituspaikan ja festivaalialueen väliä festivaalibussilla tai polkupyörillä. Ensimmäinen, toinen ja kolmas haastatteluryhmä suosi festivaalibussia ja viides ryhmä polkupyöriä. Neljännen ryhmän jäsenet kertoivat kulkevansa päivästä ja henkilöstä riippuen jommalla kummalla näistä kulkuvälineistä. Molemmat kulkuvälineet herättivät käyttäjissään erilaisia tunteita. Haastattelupuheessa festivaalibussia pidettiin sekä käytännöllisenä ratkaisuna: ”Se on siis tosi hyvin toimiva konsepti” (TKU/A/20/81/H2), että epämiellyttävänä ihmismassan aiheuttaman ahtauden vuoksi: ”[- -] siin tulee semmonen hirvee tungos ja kaikki änkee, nii sit sekin on semmonen vähä ikävä juttu” (TKU/A/20/80/H1). Toiset haastateltavat

olivat vannoutuneita polkupyöräilijöitä, mutta pyörällä vain toisinaan kulkevien mielestä pyöräily oli epämiellyttävää ja vaarallista, kuten yksi neljännen ryhmän jäsenistä totesi: ”Osa tykkää siitä pyöräilystä ja osa ei. Mä en tykkää. Se pyöräily sinne [- -] on vielä ihan ok, mut se takasin tulo on vaan pelottavaa.” (TKU/A/20/83/H4.)

Viides haastatteluryhmä kertoi ajavansa vuodesta toiseen Ruisrockiin aina samoilla polkupyörillä. He kertoivat säilyttäneensä polkupyörien tangoissa jokaisen vuoden pyöräparkkiliput muistoina edellisistä vuosista. Lisäksi kahdella ryhmän jäsenellä oli kehystettynä kaikki Ruisrock-liput ja yksi kertoi säästäneensä ensimmäisen Ruisrockinsa käsiohjelman. Kaikki ryhmät kertoivat lisäksi ottavansa Ruisrockista muistoksi valokuvia tai videoita. Haastatteluissa kävi ilmi, että kuvia katseltiin yhdessä festivaalin aikana ja sen jälkeen: ”Joo yleensä kaikki lähettää kaikki kuvat, mitä on ottanu, nii lähetetään sit ryhmään ja sit me katotaan niit kuvii [- -]” (TKU/A/20/83/H1). Kuvia saatettiin julkaista myös haastateltujen omilla sosiaalisen median tileillä. Joillekin haastatteluryhmille oli myös tärkeää ostaa jotain festivaaleilta. Kaksi viidennen ryhmän jäsentä kertoi, että heillä oli ”vuosittainen traditio” (TKU/A/20/84/H1) ostaa festivaalialueelta muistoksi korvakorut. Neljäs ryhmä osti niin ikään vuosittain jotain kotiin viemisiä Ruisrockista. Muistojen ostaminen oli haastattelupuheen perusteella ryhmälle tärkeää ja sille varattiin aina oma aikansa: ”Meil on semmonen shoppailukierros, mikä tehdään aina sit joku päivä, semmonen et käydään ne kaikki kojut siin läpi” (TKU/A/20/83/H1).

Grimesin mukaan rituaaliseen objektiin voidaan viitata ikonina, joka voi laajassa mittakaavassa tarkoittaa mitä tahansa arvostettua valokuvaa, mikä vetoaa tiettyinä aikana tiettyihin henkilöihin, ja saa heidät palaamaan, vaalimaan, kehystämään tai jopa suukottomaan kyseistä kuvaa (Grimes 2014, 272). Erilaiset haastatteluissa esiin tulleet Ruisrockista muistuttavat objektit rinnastuvat tähän ikonikäsitteeseen. Haastateltavat kuvailivat palaavansa Ruisrockissa otettuihin valokuvaihin tai vaalivansa festivaaleilta mukaan tarttuneita esineitä. Siinä missä festivaaliliput saivat ympärilleen konkreettiset kehykset ja paikan seinältä, valokuvat kehystettiin nykyajan valokuva-albumeihin, ryhmäläisten sosiaalisen median kanavoille, joissa ne olivat tallessa sekä esillä muille ryhmän jäsenille ja sen ulkopuolisille henkilöille. Puhe muistoesineistä muistuttaa Bellin määritelmää sakraaleista symboleista erityisinä ja tunnelatautuneina objekteina (Bell 2009).

Haastateltavien puheessa Ruisrockiin liitettävät objektit olivat ruokia, juomia, esineitä, vaatteita ja kulkuvälineitä. Ruokailutottumukset olivat kaikilla ryhmillä samankaltaisia niin, että ryhmät söivät yhdessä ennen festivaalialueelle menoa, festivaalialueella sekä majoituspaikalle palaamisen yhteydessä. Suuri osa ryhmistä totesi alkoholijuomien olevan osa festivaaliosallistumisesta. Alkoholi erotti festivaalijan arjesta, mutta sen nauttimisen ei haluttu vaikuttavan muuhun toimintaan festivaaleilla. Vaatteiden merkitys vaihteli ryhmien välillä käytännöllisyyteen panostamisesta, yhdessä mietittyyn yhtenevään pukeutumiseen. Ryhmät kertoivat myös ottavansa Ruisrockista muistoksi valokuvia sekä hankkivansa muita muistoesineitä.

4.6 Rituaaliset äänet ja kielet

Käsittelen tässä aluvuossa Grimesin määrittelemää rituaalisen kielen elementtiä (Grimes 2014) oman tutkimukseni kontekstiin sovitettuna tavalla. Käsittelen ensin elementin nimeä sekä siihen lukeutuvia ulottuvuuksia, jonka jälkeen siirryn tarkastelemaan elementin sisältöjä. Tarkastelen ensin musiikin ja laajemmassa mittakaavassa äänimaailman merkityksiä. Tämän jälkeen käyn läpi Ruisrockiin liittyviä kielellisiä kirjoitettuja, puhuttuja tai muutoin sisäistettyjä elementtejä.

Olen lisännyt elementin nimeen sanan ääni korostaakseni musiikin merkitystä Ruisrock-rituaalien kontekstissa tämän elementin kohdalla. Käsitellessään elementtien nimeämisen, muodostamisen ja niiden välisten rajojen määrittämisen tutkimussidonnaisuutta, Grimes tuokin erikseen esiin musiikin hieman epäselväksi jäävän paikan hänen omissa elementeissään. Hän huomauttaa, että joku voisi miettiä mihin elementtiin musiikki kuuluu ja koittaa sovittaa sitä esimerkiksi osaksi rituaalisia objekteja tai kieliä. (Grimes 2014, 236.) Oman tutkimukseni kohdalla päätin sijoittaa musiikin osaksi kieltä.

Rituaalisen kielen kontekstissa Grimes nostaa esiin nimenomaan sanat, joita lauletaan rituaalisen musiikin aikana (Grimes 2014, 240). Omassa tutkimuksessani musiikissa ei kuitenkaan ole kyse mistään vuotuisesti toistuvista lyriikoista ja kappaleista tai välttämättä edes toistuvista musiikkigenreistä, sillä Ruisrockin kohdalla kappaleiden sanat vaihtuvat vuosittain vaihtuvien esiintyjien tai esiintyjien kappalevalintojen myötä. Kyse on ennemminkin musiikista asiana itsessään, ja sen kuuntelemisesta osana

festivaalirituaaleja. Tämän takia lisäsin elementin nimeen sanan ääni korostaakseni tätä musiikin tuottaman äänen kuuntelemisesta syntyvää kokemusta sekä siihen liittyviä merkityksiä ja toiminnan tapoja, joita käsittelin luvussa 4.1.

Suhtautuminen musiikkiin ei ollut ryhmien välillä samanlaista, vaan musiikin merkitys ja sen rooli osana festivaalia vaihteli ryhmien välillä. Musiikin oleellisuudesta kertoo se, että kysyttäessä erityisiä mieleen painuneita festivaalimuistoja jokainen ryhmä kertoi yhdestä tai useammasta musiikkiin liittyvästä muistosta. Kaikilla ryhmillä kolmatta lukuun ottamatta nämä erityiset muistot liittyivät Ruisrockin esiintyjien konsertteihin. Kolmas ryhmä kuitenkin kuvaili erityisiä muistojaan leirintäalueelta, jossa he olivat yhdessä kuunnelleet musiikkia kannettavalla matkakaiuttimella. Useissa muissakin haastatteluissa kuvailtiin, kuinka musiikkia kuunneltiin kaiuttimista osana festivaaliviikonloppua. Näissä haastatteluissa musiikin kuuntelu kaiuttimista vaikutti kuitenkin olevan vain lisäkeino musiikin kuuntelulle Ruisrockin konserttien ohella. Tältä pohjalta kolmas ryhmä eroaa muista ryhmistä sillä, että heidän puheessaan musiikilla on muihin ryhmiin verrattuna pienempi merkitys. Yksi ryhmäläisistä toteaaakin, että ”[- -] musiikki ei oo varmaan meille niin tärkeet” (TKU/A/20/82/H1), mikä ilmenee haastateltavien puheessa myös vähäisenä kiinnostuksena osallistua esiintyjien konsertteihin:

Ei siin oikeesti kovin montaa keikkaa tuu. Vaik sä oot siel kaks päivää ja koko ajan keikka pyörii. Mut ei siel niinku, oikeesti jos miettii mont keikkaa katonu about alusta loppuun, niin se on ehkä joku kaks tai kolme. (TKU/A/20/82/H4.)

Sen sijaan ensimmäinen ryhmä kertoi, että musiikilla oli festivaaliosallistumisen kannalta jopa merkittävin rooli: ”Kun me kuitenkin ollaan loppujen lopuks menty sinne sen musiikin perässä” (TKU/A/20/80/H2). Ryhmälle myös festivaaleilla esiintyvillä artisteilla oli väliä, ja he kertoivatkin punnitsevansa osallistumisestaan Ruisrockiin kulloisenkin vuoden esiintyjäkattauksen mukaan. Haastattelun perusteella tämän ryhmän kohdalla rituaalinen ääni vaikutti siis jo valintaan siitä, lähdetäänkö Ruisrockiin ylipäätään.

Toisen, neljännen ja viidennen ryhmän puheessa musiikilla oli festivaalin kannalta suuri merkitys. Sillä kuka festivaaleilla esiintyy ei kuitenkaan ollut juuri väliä, vaan ryhmät

totesivat ostavansa liput ennen kuin välttämättä edes tietävät festivaalin esiintyjä. Toinen ryhmä luotti näin tehdessään siihen, että Ruisrockissa ”[- -]on kuitenkin se koko kotimainen kerma” (TKU/A/20/81/H1). Yksi neljännen ryhmän jäsenistä sen sijaan totesi, että ”[- -] esimerkiksi tää vuosi, ei mul nyt ainakaan tuu mieleen ketään [esiintyjää], mikä mul olis ollu silleen, et ton takii mä meen [Ruisrockiin]” (TKU/A/20/83/H3), johon toinen ryhmän jäsen kuitenkin jatkoi: ”Kyl siel sit aina on joku semmonen [esiintyjä] minkä halua, ihan niinku pakko nähdä” (TKU/A/20/83/H1). Huolimatta siitä, ettei kertoman mukaan yksittäisillä esiintyjillä ollut neljännelle ryhmälle merkitystä, ryhmässä summattiin konserttien olevan pääasia festivaaliosallistumisessa, kuten tästä puheenvuorosta käy ilmi: ”Sit loppujen lopuks vaiks eka just on silleen, et perjaattees ihan sama ketä siel esiintyy, mut kyl ne keikat on kuitenkin se juttu” (TKU/A/20/83/H4).

Viidennen ryhmän haastattelussa keskusteltiin siitä, että nykypäivänä esiintyjät eivät enää olleet festivaaliosallistumiseen motivoiva tekijä samalla tavalla, kuin ne olivat menneinä vuosina olleet, vaan Ruisrockiin ”[- -] mennään ihan sama ketä siel on esiintymäs [- -]” (TKU/A/20/84/H1). Yksi ryhmäläinen perusteli osallistumiseen motivoivien syiden muutosta sillä, että Ruisrockin musiikkitarjonta oli vaihtunut, eikä festivaaleilla enää kuulu omia lempiartisteja. Viidennen ryhmän kohdalla rituaalinen ääni oli siis rituaalisen ajan kuluessa muuttunut ja vaihtanut merkitystään niin, ettei haastattelun perusteella ryhmälle ollut Ruisrockin kontekstissa enää niin tärkeää kuulla omaa lempimusiikkia, vaan ylipäättään kuulla musiikkia ja osallistua Ruisrockiin. Kertoman mukaan viidennelle ryhmälle musiikin rituaalista ääntä oli kahdenlaista: suunnittelematonta, mutta viihdyttävää sekä suunniteltua ja omiin suosikkeihin lukeutuvaa: ”Tai et osa niist esiintyjist tempaa mukanaan ja sit osa on semmosii, ketä vasta varten mennään kattomaan” (TKU/A/20/84/H1).

Huolimatta siitä, millaisen merkityksen haastatteluryhmät antoivat Ruisrockin esiintyjäkiinnityksille, konserttien aikataulu vaikutti jollain tavalla festivaaliosallistumiseen. Kuten mainitsin aikaisemmin rituaalisen ajan yhteydessä luvussa 4.4, kaikki ryhmät tekivät haastattelupuheen perusteella jokaiselle festivaalipäivälle aikataulun Ruisrockin konserttiaikataulun ja omien musiikillisten mieltymyksiensä mukaan. Konserttiaikataulu vaikutti myös musiikkiin välinpitämättömämmin suhtautuvan kolmannen ryhmän kohdalla. Haastattelun mukaan sen perusteella tehtiin päätös, minä päivänä ryhmä vieraili festivaalialueella: ”[- -] niin

kyl me katotaan just se, niit esiintyjii sen verran, et kantsiiks mejjän ottaa mielummin perjantai vai lauantai lippu esimerkiks” (TKU/A/20/82/H5).

Haastatteluista piirtyi siis kuva, että rituaalinen ääni ja kieli vaikuttivat yhdessä myös rituaalisen ajan hallintaan – siihen mitä tehdään ja milloin tehdään. Ensinnäkin ryhmän musiikkimaun perusteella tehdyt ajankäytölliset valinnat linkittivät rituaalisen äänen rituaaliseen aikaan. Toiseksi näitä valintoja tehtiin Ruisrockin järjestäjien laatiman konserttiaikataulun pohjalta, joka antoi raamit musiikkimakuun perustuvien valintojen tekemiselle. Grimesin teoriaa lainaten tätä aikataulua voisi verrata rituaaliseen kirjoitukseen, joka omalta osaltaan ohjaa rituaalin kulkua (Grimes 2014). Tällöin rituaalisen äänen voidaan nähdä vaikuttavan musiikin välityksellä, ja rituaalisen kielen rituaalia ohjaavan kirjoituksen osalta, festivaaliviikonlopun kulkuun ja etenkin rituaalisen ajan hallintaan.

Kuten jo aiemmin esitin, jokainen ryhmä mainitsi kuuntelevan musiikkia osana festivaalirituaaleja myös konserttien ulkopuolella. Kaikki ryhmät kertoivat kuuntelevansa ainakin jonkin verran Ruisrockin esiintyjien musiikkia jo ennen festivaaliviikonloppua. Ensimmäisessä, toisessa ja kolmannessa haastattelussa lisäksi todettiin, että ryhmäläiset toisinaan tutustuivat myös heille entuudestaan tuntemattomien Ruisrockiin kiinnitettyjen esiintyjien musiikkiin, joko oman mielenkiinnon tai toisen ryhmäläisen musiikkisuosituksen perusteella.

Toinen ensimmäisen ryhmän jäsenistä mainitsi yhdeksi syyksi entuudestaan tuntemattoman musiikin kuuntelulle myös musiikin sanoitusten opetteluun: ”Nii sitä mä sit kuuntelin etukäteen, et mä en kuole siel keikalla, kun mä en tiedä mitään biisei” (TKU/A/20/80/H2). Tätä sama haastateltava perusteli sillä, että konsertteihin eläytymisen ja niistä nauttiminen oli helpompaa, mikäli laulujen sanoitukset olivat tuttuja jo entuudestaan: ”No ei ehkä tarvii osaa, mut se et tietää, ettei ihan silleen vaan seiso siellä, kun ei yhtään pysty fiilistelee” (TKU/A/20/80/H2). Konserttien aikana mukana laulaminen tuli esiin myös muissa haastatteluissa. Musiikki sai siis äänellisestä painotuksesta huolimatta myös jotain kielellisiä ominaisuuksia niiden haastateltavien kohdalla, jotka kokivat esiintyjien laulujen sanojen mukana pysymisen tärkeänä. Tämä ei kuitenkaan ollut kaikille merkityksellistä, vaan toisen ryhmän haastattelussa keskusteltiin myös siitä, ettei hyvän konserttitunnelman saavuttaminen edellyttänyt kaikkien laulujen

sanojen osaamista kokonaisuudessaan, sillä Ruisrockin hyvän tunnelman kerrottiin tarttuvan haastateltaviin muutoinkin, kuten seuraavan aineistositaatin perusteella voidaan todeta: ”[- -] ei sil oo mitään merkitystä, sä et välttämät kaikkia sanoja [- -] osaa jokaseen biisiin. Mut et se fiilis mikä siel on, nii se on niinku nii tarttuvan hyvä.” (TKU/A/20/81/H2.)

Lisäksi musiikkiin liittyvä rituaalinen ääni saattoi vaikuttaa haastateltaviin myös varsinaisen Ruisrockin rituaalin ulkopuolella. Toinen ensimmäisen ryhmän jäsenistä kuvaili, kuinka hän palasi muistoissaan Ruisrockiin katsoessaan nauhoitusta yhtyeen konsertista, jonka musiikin hän henkilökohtaisesti liitti Ruisrockiin. Grimesin teoriaa lainaten yhtyeen musiikin kuuntelua voidaan pitää haastateltavalle rituaalisena äänenä varsinaisen rituaalisen ajan jälkeen (Grimes 2014): ”Mut sitten nyten esim. vappuna mä katoin sen keikan, ja [- -] siit tuli silleen hyvä fiilis, kun siit tulee myöskin Ruissi-muistot mieleen” (TKU/A/20/80/H1).

Haastattelupuheen pohjalta voidaan siis sanoa musiikin olevan tärkeä osa Ruisrockia ja etenkin siihen liittyvää rituaalista ääntä. Musiikkifestivaalin kontekstissa tämä havainto vaikuttaa myös loogiselta sekä jopa oletettavalta. Kuitenkin kysyttäessä seikkoja, jotka haasteltavien mielestä tekevät Ruissalon saaresta Ruisrockin festivaalialueen ja erottavat sen arkisesta Ruissalosta eroavaksi paikaksi, vain toisessa haastatteluryhmässä mainittiin Ruisrockin äänimaailma: ”[- -] tältäähän se näyttää niin kun pelkästään, kun ei oo sitä koko festariin liittyvää infrastruktuuria ja ihmisiä ja kaikkee sitä vilinää ja ääntä ja hajuja ja tälleen näin” (TKU/A/20/81/H2). Kuten aineistositaatista käy ilmi, tämäkään ryhmä ei kuitenkaan erikseen puhunut musiikista, vaan yleisemmin paikan äänimaailmasta.

Kolmannessa haastattelussa yksi haastateltavista viittasi Ruisrockin äänimaailmaan myös negatiivisempaan sävyyn meluna, joka häiritsi muuta kommunikointia: ”Soitat jollekin, nii siel on niin kova melu, et sä saa siit mitään selvää siit puheesta” (TKU/A/20/82/H5). Grimes onkin todennut, ettei se mikä lasketaan rituaalille merkitykselliseksi ääneksi, ole itsestään selvää, vaan merkityksellisen äänen ja merkityksettömän melun ero riippuu tarkoituksesta, määritelmästä, perspektiivistä ja vastaanotosta (Grimes 2014, 274). Edellisessä kolmannen haastattelun sitaatissa alueella pauhaava musiikki oli puhelimessa puhumisen kontekstissa muuttunut merkityksellisestä äänestä häiritseväksi meluksi. Haastatteluaineiston mukaan ääni ei siis itsessään luo rituaalista paikkaa, mutta sillä on

kuitenkin rituaalisen kokonaisuuden kannalta suuri merkitys, joka tuli esiin esimerkiksi puheessa musiikista sekä konsertteihin osallistumisesta, jonka kerrottiin olevan tärkein festivaalialueella suoritettava toiminta, kuten luvussa 4.1 toin esiin.

Grimesin mukaan rituaalia käsitteleviä keskusteluja sekä tapoja puhua rituaalista voidaan jo itsessään pitää osana rituaalista kieltä (Grimes 2014, 240), jolloin myös haastatteluissa tuotettua puhetta voidaan tarkastella osana rituaalien elementtejä. Haastattelutilannetta tarkasteltaessa tulee ottaa kuitenkin huomioon, että keskustelut olivat järjestettyjä sekä tutkijan moderoimia, mikä on osaltaan saattanut vaikuttaa rituaaliseen kieleen ja siihen, mitä sanotaan ja miten sanotaan. Lisäksi Victor Turner muistuttaa, ettei sitä mitä ihmiset voivat sanojen avulla rituaaleista kertoa, voida täysin verrata todelliseen rituaaliseen kokemukseen, tai siihen tietoon, jota rituaaleista voidaan saada niitä havainnoimalla (Turner 1982, 19–20).

Yleisesti haastattelujen perusteella Ruisrockista puhutaan iloisesti ja innostuneesti. Kaikissa haastatteluissa festivaaliin viitattiin positiivisesti latautuneilla ilmauksilla, ja se oli haastateltavien mukaan ”kesän hienoin viikonloppu” (TKU/A/20/84/H3) sekä ”[p]aras festari, mitä on” (TKU/A/20/83/H2). Haastattelujen lopussa haastateltavat kuvailivat myös itse haastattelua ja sen suomaa mahdollisuutta puhua Ruisrock-rituaaleista miellyttäväksi, kuten esimerkiksi seuraavassa puheenvuorossa tulee ilmi: ”Ei ollu iso vaiva, mukavahan näit on muistella” (TKU/A/20/82/H1). Ajoittain puhe sai joissain haastatteluissa kuitenkin myös negatiivisia sävyjä, kun haastateltavat kuvailivat ikävämpiä festivaaleihin liittyneitä muistoja, kuten vuoden 2019 sunnuntai-illan esiintyjien peruuntumista, joka neljännen haastatteluryhmän mukaan ”[- -] ei oo kauheen lämmin muisto sitten se” (TKU/A/20/83/H4).

Kuten rituaalisia toimintoja käsittelevästä luvusta 4.1 ja rituaalista aikaa tarkastelevasta luvusta 4.4 kävi ilmi, ryhmäläisten keskinäisessä kanssakäymisessä festivaali oli läsnä jo ennen festivaaliviikonloppua sekä sen jälkeen. Ennen Ruisrockia, eli festivaaliin valmistavana rituaalisena aikana, ryhmäläiset kuvailevat suunnittelevansa osallistumistaan Ruisrockiin kasvotusten sekä tekstiviestien välityksellä. Festivaalin jälkeisenä aikana osa ryhmistä puolestaan kertoi muistelevansa festivaaliviikonlopun tapahtumia. Tätä kommunikointia voidaan pitää osana rituaalista kieltä, joka välittyy sekä puhutussa että kirjoitetussa muodossa ennen ja jälkeen varsinaista festivaaliviikonloppua.

Vaikka voidaan olettaa, että myös festivaaliviikonloppu pitää sisällään monia keskusteluita ja kommunikaatiota, vain toinen haastatteluryhmä mainitsi haastattelun kuluessa useaan otteeseen festivaaliviikonlopun eri vaiheissa käytyt keskustelut. Kuten alla olevasta aineistositaatista voidaan lukea, näiden keskustelujen tarkoituksena oli yhdessä reflektoida ja käsitellä sitä, mitä ryhmäläiset olivat festivaalipäivien aikana nähneet ja kokeneet. Sitaatissa toinen ryhmän jäsen kertoo ryhmän tavasta keskustella matkalla festivaalialueelta majoituspaikalle sekä Turusta takaisin kotikaupunkiin. Muissa haastatteluissa ei mainittu reflektointia keskustelua lainkaan. Vaikka yksinomaan haastattelujen pohjalta ei voida väittää, etteikö muissakin ryhmissä samanlaista keskustelua käytäisi, voidaan kuitenkin haastatteluaineiston valossa päätellä reflektointia keskustelun olevan erityisen tärkeää toiselle haastatteluryhmälle.

Myös kans sit paluumatka ei oo silleen, et kuski ainoostaan olis hereillä ja jol olis pulssi. Vaan et sit eri tavalla palastellaan se, et mitä kaikkee sitä on nähny ja kokenu sit sen reissun aikana. [- -] sitä kans tulee tehty sillen, kun kävellään sinne yödösälle. Kun eri tavalla sitten pystyy kans kertoo, et mitä on ehkä nähny päivän aikana, versus mikä nyt ei välttämät tuu mieleen, kun siin alueella liikutaan. [- -] sit kans kuullaan, et mitä muil on jääny mieleen, ja mitä on nähty ja kuultu ja koettu. (TKU/A/20/81/H2.)

Haastattelupuheessa Ruisrockiin liittyvästä kielenkäytöstä oli löydettävissä myös erilaisia termejä ja ilmaisuja, joita haastateltavat käyttivät puhuessaan festivaalista. Termit vaihtelivat haastattelujen välillä, mutta niiden teemoista oli löydettävissä myös yhtäläisyyksiä. Jotkin termit eivät välttämättä erikseen esiintyneet ryhmien jokaisen jäsenen puheessa. Ne tulivat esiin tilanteissa, joissa yksi tai useampi ryhmän jäsenistä kertoi jostain ryhmää yhdistävästä toimintatavasta tiettyä termiä käyttäen. Muut ryhmän jäsenet saattoivat myötäillä kertomusta tai jatkaa tilanteen selittämistä, enää uudelleen termiä välttämättä toistamatta tai pysytellä hiljaa ja antaa toisille jäsenille tilaa kertoa tapahtumista. Haastattelujen perusteella päätettiin termien olevan osa ryhmien sisäistä kielenkäyttöä, sillä termejä ei esimerkiksi tarvinnut selittää toisille jäsenille, vaan ne vaikuttivat olevan kaikille tuttuja. Tämän takia käsitellen seuraavaksi haastatteluissa esiin tulleita termejä ryhmien yhteisenä tapana käyttää kieltä ja kommunikoida.

Kolmatta ja viidennettä haastatteluryhmää yhdisti tapa puhua Ruisrockista ”kuplana” (TKU/A/20/82/H4; TKU/A/20/84/H1; TKU/A/20/84/H3; TKU/A/20/84/H4;

TKU/A/20/84/H5), joka haastattelupuheen perusteella tarkoitti, että Ruisrock oli oma muusta maailmasta ja arkitodellisuudesta erillään oleva paikka, kuten aikaisemmin esitin luvussa 4.3. Paikkojen lisäksi myös objekteihin viitattiin erilaisilla termeillä. Toiselle, viidennelle ja neljännelle ryhmälle alkoholin salakuljettamisen ympärille oli muodostunut erilaisia puhetapoja. Toinen haastatteluryhmä viittasi tapaan salakuljettaa Ruisrockiin alkoholijuomia ”piilopulloalakulttuurina” (TKU/A/20/81/H2). He puhuivat näistä juomista ”piilopulloina” (TKU/A/20/81/H1; TKU/A/20/81/H2), joiden valmistamiseen tarvittiin ”piilopulloainekset” (TKU/A/20/81/H1). Vastaava termi viidennelle haastatteluryhmälle oli ”jemmapullo” (TKU/A/20/84/H2) Salakuljetettavien pullojen valmistamiseen viitattiin puolestaan neljännessä haastattelussa ”labrana” (TKU/A/20/83/H4; TKU/A/20/83/H5).

Alkoholin lisäksi myös muihin rituaalisiin objekteihin liittyi omaa termistöään. Viidennen ryhmän kaksi jäsentä nimitti festivaalilta vuosittain muistoksi ostamiaan korvakoruja ”ruiskorvakoruiksi” (TKU/A/20/84/H1) ja ensimmäisen ryhmän toisella jäsenellä oli ollut mukanaan joka vuosi vaate, jota hän nimitti ”Ruissi-huitulaksi” (TKU/A/20/80/H2). Lisäksi esiintyjien konsertteihin liittyi erilaista sanastoa. Viides haastatteluryhmä kutsui illan viimeistä esiintyjää ”jytky-jytky-bändiksi” (TKU/A/20/84/H4), ”teknopumpuksi” (TKU/A/20/84/H1) tai ”teknoreivipumpuksi” (TKU/A/20/84/H1). Puolestaan neljännessä haastattelussa joidenkin esiintyjien konsertteihin osallistumiseen viitattiin ”sekoamisena” (TKU/A/20/83/H1; TKU/A/20/83/H3), joka tarkoitti haastateltavien puheessa voimakasta musiikkiin eläytymistä ja sen mukana liikkumista, jota käsittelin tarkemmin rituaalisten toimintojen yhteydessä luvussa 4.1.

Viides ryhmä kertoi myös ilmauksesta, joka oli syntynyt tekstiviestin näppäilyvirheestä, ja jäänyt sen jälkeen elämään yhden haastateltavan mukaan jopa perinteenä: ”Eli reivikontti oikeelta nimeltä, mut joku onneton kirjotti Whatsappiin reivikontti, niin se on jääny aika hyvin elämään. Jonkin näkönen perinne sekin varmaan on.” (TKU/A/20/84/H3.) Kertoman mukaan termin käytössä olikin käytännöllisyyden sijaan kyse termiin liittyvän muiston ylläpitämisestä kielellisen ilmaisun avulla: ”Joka toiseen viestiin se pitää jotenkin mahduttaa, vaik ei sil olis mitää, käytännös mitään merkitystä. Kukaan ei olis siel tai mitään muuta, mut sit se kontti ja se meininki pysyy hengis.” (TKU/A/20/84/H3.) Toinen viidennen ryhmän puheeseen tarttunut ilmaus oli

”Ruisrockin jälkeinen masennus” (TKU/A/20/84/H5), joka kuvasti festivaalin loppumiseen liittyviä negatiivisia tunteita.

Ruisrockin konserttiaikataulun lisäksi kirjoitettu kieli tuli haastatteluissa esiin myös maininnoissa ryhmien jäsenten kirjoittamista teksteistä. Toinen ensimmäisen haastatteluryhmän jäsenistä kertoi ryhmän tavasta kirjoittaa lista festivaaleille mukaan pakattavista tavaroista. Kolmannen ryhmän jäsen puolestaan kuvaili, kuinka ryhmällä ”[- -] on excelit pystyssä” (TKU/A/20/82/H2) leirintäalueella pelaamastaan beer pong -pelin pisteistä. Jotkut ryhmät kertoivat myös Ruisrockin järjestäjien pystyttämiin julisteihin tai kyltteihin liitetystä merkityksistä. Toinen ensimmäisen ryhmän jäsenistä kuvaili festivaalibussien kylkien Ruisrock-teksteistä noussutta innostusta etenkin ryhmän ensimmäisenä Ruisrock-vuotena: ”[- -] kun niis busseis kun luki Ruisrock, ja sit meil oli jotkut kamerat, ja me oltiin silleen vau nois lukee Ruisrock nois busseissa” (TKU/A/20/80/H2). Puolestaan toisen ryhmän haastattelussa festivaaliporttien Ruisrock-tekstikyltti kuvautui kuin symboliksi sille, että ryhmä oli jälleen saavuttanut Ruisrockin festivaalialueen: ”Noku näkee portit, siel lukee se Ruisrock, vuosiluku tälleen, ja sit jää venaa siihen. Ja sit joo päästään sisään, nii sit ollaan silleen et jes.” (TKU/A/20/81/H1.)

Kirjoitettu kieli määritteli osittain myös joidenkin ryhmien kohdalla rajaa sallitun ja kielletyn toiminnan välillä. Osa ryhmistä mainitsi joitain Ruisrockin virallisia sääntöjä, joiden he kertoivat sääntelevän heidän festivaaliosallistumisestaan. Viides ryhmä luetteli joitain käyttäytymistä ohjaavia järjestysääntöjä, minkä jälkeen yksi ryhmän jäsenistä kuitenkin totesi: ”Siis jos kävis niin, et ei olis lippuu ja ois mahdollisuus jollain vilunki kostil sinne mennä, nii kyl se täs tapaukses olis täysin sallittuu. Olis se melkeen mitä vaan.” (TKU/A/20/84/H4). Vaikka viides haastatteluryhmä siis mainitsi joitain Ruisrockin virallisia sääntöjä, he pitivät haastattelun perusteella osaa säännöistä joustavina ja kokivat niiden rikkomisen mahdolliseksi tilanteen niin vaatiessa. Myös ensimmäinen haastatteluryhmä nojasi puheessaan Ruisrockin järjestyssääntöihin pohtiessaan sitä, mikä festivaaleilla oli kiellettyä. Ryhmän jäsenet mainitsivat joitain yksittäisiä tekoja ja toinen jäsenistä summasi, ettei hän tekisi mitään, mitä voitaisiin pitää laittomana, kuten kiipeäisi roska-astioiden päälle:

Enkä ehkä lähtis mihinkään roskisten päälle tanssimiseen. Jotenkin, no mä muutenkaan en tykkää niin kun tehä mitään tollasta ns. laitonta. [- -] mua

ahdistaa se, et jos jonkun vartijan täytyy tulla sanoo mulle, et käyttäydypä kunnolla. (TKU/A/20/80/H2.)

Viidennestä ryhmästä poiketen ensimmäinen ryhmä siis ei nähnyt kirjoitettuja järjestyssääntöjä joustavina. Näin ollen Bellin ajatus rituaalien kulkuun vaikuttavista säännöistä (Bell 2009) kävi ensimmäisen ryhmän kohdalla toteen joustamattomampana kuin muiden ryhmien kohdalla. Ensimmäisen ja neljännen ryhmän vertailu puolestaan osoittaa, että haastatteluryhmät saattoivat suhtautua sääntöihin myös täysin päinvastaisesti, jolloin se mikä toiselle ryhmälle oli kiellettyä, oli toiselle mieluinen festivaaliaktiviteetti. Tämä tuli esiin, kun neljännen ryhmän jäsen erikseen mainitsi ryhmäläisten tavasta nimenomaan kiivetä roska-astioiden päälle kuuntelemaan musiikkia: ”Nii ja yleensä sit me ollaan semmosii, et me noustaan aina johonkin roskiksen päälle. Se on jotenkin niin siistii.” (TKU/A/20/83/H2.) Voidaan siis todeta, että haastattelujen nojalla Ruisrock-kävijät eivät liitä festivaaliosallistumiseen välttämättä yhdenmukaisia sääntöjä, vaan kävijät tulkitsevat ja suhtautuvat sääntöihin eri tavoilla.

Neljännen sekä toisen haastatteluryhmän puheen perusteella festivaaliosallistumista määrittelevät ohjeistukset eivät välttämättä lähde ainoastaan jostain ylemmän tahon – eli tässä tapauksessa Ruisrockin järjestäjien – laatimista säännöistä, vaan ryhmästä itsestään. Yksi neljännen ryhmän jäsenistä mainitsi ensin joitain arkielämää koskevia yleispäteviä käytösnormeja, mutta näitä tärkeämpiä ryhmälle vaikutti haastattelupuheen perusteella olevan ryhmäläisten välinen kommunikointi siitä, mihin kukin oli menossa: ”[- -] et tietää, et ei voi vaan lähtee. Et kyl sun pitää jollekin kertoo mihin sä meet. Ja sit sun pitää just sopii, et mis me nähdään.” (TKU/A/20/83/H1.) Toisella ryhmällä ajatukset olivat samankaltaisia. Säännöissä oli järjestyssääntöjen sijaan ennemminkin kyse siitä, kuinka ryhmässä ollaan ja toimitaan niin, että ryhmä toimii halutulla tavalla, kuten seuraavasta sitaatista voidaan päätellä:

Kyl siin on aika semmonen selkee jotenkin vakiintunu se tapa, et miten ollaan tos porukassa ja miten sit ikään kuin käyttäydytää. Ja et porukkana mennään yksikkönä ja ollaan. Ja okei voidaan hajautuu, mutta sit palataan takas yhteen. (TKU/A/20/81/H1.)

Neljännen ja toisen ryhmän kohdalla rituaalia ei siis määrittänyt jokin kirjoitettu ohjeistus tai sääntöteksti, vaan Grimesin teoriaa lainaten säännöissä oli enemmän kyse suullisesta ohjeista ja tiedosta siitä, miten Ruisrockissa kuuluu käyttäytyä ryhmän sisäisen toiminnan

koodiston mukaisesti (Grimes 2014). Näiden ryhmien kohdalla tämä tarkoitti etenkin sitä tapaa, kuinka ryhmässä ollaan yhdessä ja kommunikoidaan toisten kanssa. Toisaalta oli kyse sitten Ruisrockin virallisten sääntöjen noudattamisesta tai ryhmän sisäisten normien mukaan toimimisesta, näyttää Bellin määrittelemä traditionaalinen ja muodollinen kulttuurin sosiaalisten ja moraalisten käytäntöjen sekä ohjeiden seuraaminen (Bell 2009), käyvän haastattelujen perusteella Ruisrockin kontekstissa toteen.

Huomionarvoista on kuitenkin se, että neljäs ryhmä teki yhden ryhmäläisen kohdalla poikkeuksen, ja antoi hänelle luvan rikkoa ryhmän yhteisiä sosiaalisia ohjeita. Tämän luvan ryhmä oli antanut jäsenelle, jolla oli aikaisemmin rituaalisten ryhmien yhteydessä luvussa 4.2 esittelemäni ”sekoilijan rooli” (TKU/A/20/83/H3). Yksi ryhmän jäsenistä kertoi, että vastoin aikaisemmin kerrottua, tämän jäsenen annettiin lähteä ryhmästä yksinään. Sama jäsen perusteli tätä toimintatapaa sillä, että ryhmä tiesi tämän ”sekoilijan” löytävän myös muita tuttuja festivaalialueelta: ”Et se on kyl ainut ketä jätetään yksin, koska se taas löytää jonku ihmisen. Siis kun se kävelee, nii siin on joku sen tuttu ja sit se on niitten kaa.” (TKU/A/20/83/H1.)

Haastatteluihin osallistuneiden ystäväporukoiden luonne selittää omalta osaltaan tätä neljännessä ryhmässä esiintynyttä mahdollisuutta rikkoa yhteisiä normeja. Grimesin mukaan toiset ryhmät ovat enemmän ryhmien jäsenten omissa käsissä kuin toiset, jolloin esimerkiksi sukulaisuuteen, sosiaaliseen luokkaan tai kansalaisuuteen sidotut luokat ovat suhteellisen pysyviä statuksia, joita emme itse pysty valitsemaan, vaan ne annetaan meille ulkoapäin. (Grimes 2014, 283.) Ruisrockiin liittyvien ryhmien syntymisen mahdollisuuteen on toki omalta osalta vaikuttanut monet ryhmien jäsenten ominaisuudet, mutta pohjimmiltaan ne ovat silti ystäväryhmiä, joiden yhdessäolo perustuu enemmän jäsenten yhteiseen haluun olla yhdessä, kuin ulkopuolelta annettuun muottiin. Ryhmien jäsenten läheiseen ystävyteen perustuva side selittää samalla mahdollisuutta rikkoa ryhmän sosiaalisia normeja. Bellin mukaan sosiaalisesti intiimeissä tilanteissa, joissa ihmiset ovat tuttuja toisilleen käytännöllisyys ajaa usein muodollisuuden edelle (Bell 2009, 238–239). Haastatteluryhmien sisäistä toimintaa voidaan pitää tällaisena intiiminä tilanteena. Ryhmillä siis oli omat muodolliset tapansa toimia, mutta neljännen ryhmän kohdalla vaikuttaa haastattelun perustella siltä, että ryhmä jousti sosiaalisesta normistaan yhden jäsenen kohdalla, sillä se oli käytännöllisempää, kuin muodollisen normin ylläpitäminen tämänkin jäsenen kohdalla.

Haastatteluaineiston perusteella Ruisrockiin liittyvä rituaalinen ääni koostui etenkin musiikista ja rituaalinen kieli puheesta, kirjoitetuista teksteistä sekä ääneen lausutuista kirjoittamattomista normeista. Musiikki oli oleellinen osa festivaalia jokaiselle ryhmälle. Yhtä haastattelua lukuun ottamatta etenkin esiintyjien konsertteja pidettiin tärkeinä, vaikkei jokaiselle ryhmälle itse esiintyjillä ollut merkitystä. Haastattelujen perusteella Ruisrockiin liittyvistä asioista keskusteltiin festivaaliviikonlopun lisäksi sitä ennen sekä sen jälkeen. Festivaalin liittyvä puhe oli pääosin positiivista ja siihen liitettiin erilaisia ryhmien sisäisiä termejä. Kirjoitetun kielen osalta festivaaliosallistumiseen vaikutti aineiston perusteella Ruisrockin konserttiaikataulu ja järjestyssäännöt. Omaa käyttäytymistään ryhmät ohjasivat kuitenkin virallisten sääntöjen lisäksi ryhmässä sisäistettyjen sosiaalisten normien avulla.

5 Lopuksi

5.1 Johtopäätökset

Tutkimukseni pääkysymys on ollut selvittää viidestä ryhmähaastattelusta koostuneen aineistoni pohjalta millaisia rituaaleja Ruisrockiin osallistumiseen liittyy vakituisesti festivaaleilla vierailevilla ystäväporukoilla. Olen tutkimuksessani esitellyt näitä rituaaleja Ronald Grimesin määrittelemien rituaalien elementtien (Grimes 2014) ja Catherine Bellin rituaalien piirteiden (Bell 2009) avulla.

Kuten analyysissäni käy moneen otteeseen ilmi, muodostamieni elementtien rajat ovat osin keinotekoisia. Olen Grimesin ajatusta seuraten osoittanut, kuinka esittämäni elementit muodostuvat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa (Grimes 2014) niin, että esimerkiksi rituaalista toimintaa on vaikeaa tarkastella ilman muiden elementtien käsittelyä tai rituaalisen ryhmän toimintatapoja ymmärtää tarkastelematta niin rituaalisia toimintoja, objekteja kuin kieltäkin. Ruisrockiin osallistumisen rituaalinen kokonaisuus muodostuu siis monesta eri liikkuvasta osasta, jotka eivät toimi tyhjiössä erillään toisistaan, vaan muodostavat dynaamisen rituaalin kokonaisuuden.

Elementtien rajojen keinotekoisuudesta huolimatta ne ovat tutkimuksessani toimineet hyvinä analyysin työkaluina, joiden avulla olen määritellyt Ruisrockiin osallistumiseen liittyviä moninaisia rituaaleja. Elementit ja niiden piirteet osoittavat, kuinka olen rituaalitutkimuksen näkökulmaa hyödyntämällä voinut tarkastella Ruisrockia kokonaisvaltaisena ja laaja-alaisena ilmiönä, mikä ei muita tutkimusmetodeja hyödyntämällä olisi välttämättä ollut mahdollista. Lisäksi rituaalitutkimus ei rajoittanut tarkasteluani vain samanlaisina toistuviin seikkoihin, vaan pystyin yhtäläisyyksien lisäksi tuoda esiin tapoja, joilla Ruisrockiin osallistuminen eroaa eri ryhmien välillä. Rituaalinäkökulmaa hyödyntämällä olen osoittanut, mikä Ruisrockiin osallistumisen kontekstissa on mahdollista, mikä välttävää ja mikä neuvoteltavissa tai yksilön päätettävissä olevaa.

Analyysini pohjalta Ruisrock-rituaalit muodostuvat kuuden rituaalisen elementin varaan, jotka ovat rituaaliset toiminnat, toimijat ja ryhmät, paikat, ajat, objektit sekä äänet ja kielet. Näistä elementeistä voidaan löytää piirteitä muodollisuudesta, traditionaalisuudesta, sääntöjen mukaisuudesta, sakraaleista symboleista ja performatiivisuudesta.

Ruisrockiin liittyvät rituaaliset toiminnat voidaan analyysini pohjalta jakaa ajallisesti kolmeen kategoriaan. Ensimmäinen valmistavan toiminnan kategoria kattoi erilaisia käytännön järjestelyjä festivaaliosallistumista varten. Toiseksi kategoriaksi muodostui festivaaliviikonlopun aikana suoritettava toiminta, joka piti sisällään muun muassa matkustamisen, majoituspaikan, salakuljettamisen ja festivaalialueen toiminnat. Festivaaliviikonloppuun liittyi myös performatiivisuuden piirteitä konsertteihin osallistumisen yhteydessä. Kolmas toiminnan purkamisen kategoria kattoi kaikki festivaaliviikonlopun jälkeen tehtävät toiminnat. Jokaisen kategorian sisällä toiminnoista löytyi ryhmien välillä yhtäläisyyksiä ja eroja kuitenkin niin, että ryhmillä oli oma traditionaalinen toiminnan paletti, jonka sisällä toiminta vaihteli jonkin verran päivästä ja vuodesta riippuen.

Analyysissäni korostui etenkin ryhmien jäsenten muodostama kollektiivinen rituaalinen toimija, mutta tein joitain havaintoja myös ryhmien sisäisistä yksittäisistä rituaalisista toimijoista. Ryhmien sisäinen dynamiikka muodostui ryhmien jäsenten erilaisten roolien myötä, jotka vaihtelivat ryhmien välillä. Yhteistä kaikille ryhmille oli kuitenkin se, ettei

ryhmillä ollut johtajaa, vaan päätöksiä tehtiin kompromissien ja jokaisen ryhmäläisen omien mielihalujen perusteella. Ryhmät olivat selkeästi jäsenilleen tärkeitä sekä festivaalien ulkopuolella että Ruisrockin kontekstissa, ja festivaaleille osallistumista jonkun muun ryhmän kanssa pidettiin hankalana ajatuksena. Ryhmät suhtautuivat varauksella uusiin jäseniin, mutta törmäsivät festivaalin aikana mielellään muihin tuttuihin sekä osa ryhmistä koki yhteisöllisyyden tunteita koko festivaalikansaa kohtaan.

Ruisrockin sijainti Turun Ruissalossa luonnon ympäröimänä oli haastatteluaineiston perusteella festivaalin kannalta välttämätön traditionaalinen paikka. Alueen maantieteellinen sijainti eristi sen muusta kaupungista ja sinne matkustaminen loi omalta osaltaan paikan tunnelmaa. Festivaalialue oli korvaamaton ja muuttumaton rituaalin paikka, joka säilytti rituaalisen luonteensa kuitenkin vain festivaalin ajan. Rituaalinen paikka rakentui siellä olevien rakenteiden ja ihmisten varaan ja sen tunnistaminen tutun rituaalin paikaksi Ruisrockin ulkopuolella oli hankalaa. Vaikka paikka oli välttämätön rituaalin onnistumisen kannalta, sai se sakraalin symbolin aseman vasta siellä suoritetun rituaalisen toiminnan myötä. Sen sijaan ystävien majoituspaikkojen rituaalinen luonne muodostui täysin rituaalisten toimintojen pohjalta. Näin ollen majoituspaikat saattoivat vaihdella vuodesta toiseen, jolloin ne säilyttivät rituaalisen luonteensa vain festivaaliviikonlopun ajan.

Rituaalinen aika jakautui analyysissä rituaalisen toiminnan kategorioita myötäileviin vaiheisiin, eli festivaaliin valmistavaan, festivaaliviikonlopun ja festivaalin jälkeiseen aikaan. Ruisrock on säännöllinen, mutta suhteellisen harvan esiintymistiheyden tapahtuma, jonka oma historiallinen jatkumo oli haastatteluiden teon aikana kestänyt viisikymmentä vuotta. Haastatteluryhmien omat rituaaliset jatkumot sen sijaan olivat jatkuneet kolmesta kuuteen vuotta, minkä aikana osa ryhmien toiminnoista oli traditionaalisuudelle ominaisella tavalla muuttunut. Ryhmät tekivät jokaiselle päivälle oman aikataulun ja määrittivät yhden päivän muita festivaalipäiviä tärkeämmäksi. Festivaalin loppuminen herätti haastattelusta ja osin haastateltavasta riippuen haikeuden tai tyytyväisyyden tunteita.

Ruisrockiin osallistumiseen liittyvät objektit olivat ryhmien välillä monin paikoin samanlaisia joitain poikkeuksia lukuun ottamatta. Kaikkia ryhmiä yhdistivät samankaltaiset ruokailutottumukset ja useimmat ryhmistä jakoivat myös yhtenäisen

suhtautumisen alkoholiin, jonka kulutus sai paikoin performatiivisuuden piirteitä. Muut objektit vaihtelivat ryhmien välillä sen mukaan, mitä ryhmä koki tarvitsevansa tai mikä oli heille merkityksellistä. Osalle ryhmistä festivaalivaatteet olivat tärkeä objekti ja he suhtautuivat niihin traditionaalisesti sekä performatiivisesti. Festivaaliosallistumiseen liittyi myös erilaisia kulkuneuvoja. Lisäksi kaikille ryhmille oli tärkeää ottaa festivaaleilta muistoksi valokuvia ja osa haastateltavista osti traditionaalisesti festivaaleilta myös erilaisia tavaroita. Valokuvat, ostokset ja muut muistoiksi otetut festivaalituotteet vertautuivat analyysissä sakraaleihin symboleihin.

Valtaosalle ryhmistä rituaalinen ääni musiikin ja etenkin konserttien kontekstissa näytteli merkittävää osaa festivaaliosallistumisessa. Toisille ryhmille yksittäisillä esiintyjillä oli kuitenkin suurempi merkitys kuin toisille. Haastattelut olivat itsessään osa rituaalista kieltä, ja niissä Ruisrockista puhuttiin iloiseen sävyyn. Ryhmät muodostivat oman aikataulunsa rituaalista kieltä edustavan konserttiaikataulun sekä omien musiikillisten mieltymyksiensä mukaan. Kirjoitettu kieli oli osa festivaaliosallistumista myös haastateltavien omien kirjoitusten, Ruisrock-tekstikylttien sekä Ruisrockin virallisten järjestyssääntöjen muodossa. Säännöt muodostivat ryhmien sisäisten kirjoittamattomien sosiaalisten normien kanssa traditionaaliset ja muodolliset toiminnan rajat. Lisäksi Ruisrock oli esillä ryhmien puheessa ja viesteissä ennen festivaalia, sen aikana sekä sen jälkeen ja siihen liittyi jokaisen ryhmän kodalla erilaisia termejä.

Tutkimukseni alakysymyksiä tarkoituksena oli selvittää, kuinka näiden rituaalien elementtien myötä muotoutuvat Ruisrockiin osallistumiseen liittyvät rituaalit jakautuvat kronologiselle janalle. Niin kuin aiemmin kertosin, olen etenkin ensimmäisessä analyysiluvussani 4.1 esittänyt, mitä rituaaleja suoritetaan ennen festivaalia, mitä festivaaliviikonlopun kuluessa ja mitä sen jälkeen sekä jakanut rituaalisen ajan samaa kronologiaa noudattavaan kolmeen vaiheeseen sitä käsittelevässä analyysiluvussa 4.4. Grimesin mukaan tämänkaltainen rituaalin jaottelemisen rituaalisen kokonaisuuden alku-keski- ja loppuosaan onkin rituaalitutkimuksen kontekstissa tyypillistä, vaikka se ei aina kohtaakaan rituaalin osallistujien omien näkemysten kanssa (Grimes 2014, 266).

Rituaalit etenevät aina ajan kuluessa, jolloin niiden havainnoiminen käytännössä vaatii niiden lineaarisesta seuraamisesta alusta loppuun. Sama pätee myös festivaalien kohdalla, jotka saattavat toki koostua lukuisista samanaikaisista tapahtumista, mutta

festivaalitapahtuma itsessään etenee silti ajan mukana. Tämän pohjalta voidaan todeta, että Ruisrockin ajattelemisen tutkimukseni alakysymysten mukaisena kronologisesti etenevänä kertomuksena on loogista. Toisaalta Grimesin mukaan kuitenkin rituaalien vaiheiden käsittäminen siirtymäriittiteorian tavoin kolmeksi tarkasti toisistaan eroavaksi vaiheeksi, voi hämärtää huomaamasta mahdollisia vaiheiden sisäisiä vaiheita tai itseään toistavia kehiä. (Grimes 2014, 266–267.)

Näin ollen voidaan siis pohtia, onko tutkimukseni alakysymyksiin vastaaminen edes toimivin tapa tarkastella festivaalirituaaleja vai asettavatko ne ennemminkin analyysille paineen saada rituaalit taipumaan kolmivaiheiseen malliin. Mielestäni kuitenkin näin ei ole. Oma tutkimusaineistoni koostui havainnointiaineiston sijasta vain haastatteluaineistosta. Tämä aiheutti aineistooni omat puutteensa, mutta samalla sen myötä sekä itselläni että haastateltavillani oli mahdollisuus rikkoa kaavaa ja tehdä tilaa toistuvien toimintojen ja toiminnan kehien kuvailulle. Näin ollen haastattelut, niiden runko tai niistä muodostunut aineisto ei pakottanut rituaaleja kolmivaiheiseen kaavaan. Muodostin lopulliset kolme vaihetta sisältöineen vasta analyysiä tehdessäni. Tutkimukseni alakysymyksien ja muodostamieni vaiheiden on tarkoitus auttaa hahmottamaan festivaaliosallistumiseen liittyvien rituaalien kulkua, kuitenkin pakottamatta toimintoja täysin lineaarisiksi tai vain yhteen vaiheeseen kuuluviksi. Toki voidaan silti väittää, että haastateltavat itse eivät välttämättä tunnista muodostamiani vaiheita omasta festivaaliosallistumisestaan.

Vaikka analyysini perusteella Ruisrockiin liittyvien rituaalien kronologinen jakaminen on tiettyyn pisteeseen asti mahdollista sekä hyödyllistä, ei näiden ajallisten vaiheiden rajoja kuitenkaan pidä ottaa mustavalkoisina totuuksina. Ensinnäkin vaiheiden rajat vaihtelevat myös oman tutkimusaineistoni sisällä. Esimerkiksi kolmas haastatteluryhmä aloitti festivaaliviikonlopun jo torstaina, kun muille ryhmille perjantai merkitsi festivaaliviikonlopun ja Ruisrockin alkua. Toiseksi toimintojen voidaan nähdä kiertävän kehää vaiheiden sisällä. Festivaaliviikonloppuun sijoittuva keskimäinen vaihe koostui kolmesta päivästä, joiden kuluessa haastateltavat suorittivat lähestulkoon samanlaiset teot aina uudestaan kunkin päivän kohdalla. Kolmanneksi toiminnot olivat päällekkäisiä myös vaiheiden välillä niin, että muun muassa musiikin kuuntelu oli osa sekä valmistavaa vaihetta että festivaaliviikonlopun kattavaa vaihetta. Neljänneksi kaikkien kuhunkin

vaiheeseen kuuluvien toimintojen suorittaminen ei ollut ryhmien sisällä välttämätöntä, vaan toimintaa saatettiin osin varioida päivästä ja vuodesta riippuen.

Ryhmien välisestä ja sisäisestä toiminnan vaihtelevuudesta huolimatta, voidaan kuitenkin todeta, että ryhmät olivat muodostaneet omat sisäiset Ruisrockiin osallistumisen traditionsa, jotka muodostuivat ryhmän omista käsityksistä kuhunkin rituaaliseen elementtiin liittyen. Kaikki elementit eivät välttämättä toistuneet vuodesta toiseen identtisinä, mutta haastattelujen perusteella jokaiselle ryhmälle oli muodostunut oma traditionaalinen Ruisrockiin osallistumisen paletti, jonka sisällä ryhmät muokkasivat osallistumistaan. Grimesin mukaan rituaalien elementeistä koostuvat rituaalit muodostavatkin diakronisen ja ajan kuluessa kasvavan, kehittyvän ja rappeutuvan rituaalien kokonaisuuden, joka voi olla kestoltaan melko pitkä tai hyvin lyhyt (Grimes 2014, 232). Traditionaalisuuden merkitys tuli analyysissäni esiin myös siinä, että lähes jokaisesta yksittäisestä elementistä oli erikseen löydettävissä piirteitä Bellin määrittelemästä traditionaalisuudesta (Bell 2009).

Traditionalismi on tärkeä rituaaleihin yhdistettävä ulottuvuus. Toiminta, jota emme varsinaisesti kutsu rituaaliksi voi vaikuttaa rituaalin kaltaiselta, jos siihen liittyy traditionaalisuuden muotoja. Traditionalismi esiintyy usein yhdessä muodollisuuden kanssa, mutta se ei suinkaan ole pakollista. (Bell 2009, 243.) Analyysissäni muodollisuus esiintyi vain rituaalisen kielen yhteydessä ja silloinkin sitä vastoin toimiminen oli käytännöllisyyden vuoksi mahdollista. Tällainen traditionaalinen rituaalisuus ilman muodollisuutta on tyypillistä pientä piiriä, kuten Ruisrockiin osallistuvia ystäväporukoita, koskevien rituaalien yhteydessä (Bell 2009, 243).

Traditionaalisen toiminnan esiintyminen on loogista myös siinä mielessä, että Ruisrock itsessään on hyvin samankaltaisena ja traditionaalisenä toistuva tapahtuma, joka pitää sisällään useita vuosittain toistuvia ominaisuuksia. Vaikka esimerkiksi esiintyjät toki vaihtuvat vuosien välillä, uusienkin esiintyjien konsertit muodostavat yhteyksiä menneiden esiintyjien konsertteihin, sillä ne tarjoavat hyvin samankaltaisen kehyksen konsertteihin osallistumisen toiminnalle. Myös alueella liikkuminen ja kaikki muu toiminta muodostaa vahvoja linkkejä menneisyyden toimintaan. Esimerkiksi ryhmien majoituspaikat saattoivat vaihtua, mutta siellä tehty toiminta oli kuitenkin samanlaista, jolloin linkki menneisyyteen oli vahva. Tällainen toiminnan osittainen muutos noudattaa

myös Bellin teoriaa traditionaalisuudesta, jossa toiminta saattaa muuttua, kunhan se muodostaa linkkejä menneeseen toimintaan (Bell 2009).

Bellin piirteistä muuttumattomuus oli ainoa piirre, jota analyysini perusteella ei esiintynyt Ruisrockiin osallistumiseen liittyvissä rituaaleissa. Tarkasti ja kontrolloidusti suoritettavat toiminnat, mielenhallinta ja itsekontrolli (Bell 2009) vaikuttavatkin piirteiltä, joita on hankala yhdistää nykymaailmassa perinteistä karnevaalikulttuuriakin edustaviin populaarimusiikin festivaaleihin (Söderholm 1989, 64.). Ruisrockiin liittyvät rituaalit ovat siis sisällöltään hyvin samanlaisina toistuvia, mutta niiden oikeanlainen suorittaminen ei sen sijaan vaadi tarkasti kontrolloituja liikkeitä, eikä haastatteluaineiston perusteella rituaalien avulla havitella parempaa henkilökohtaista mielenhallintaa taikka itsekontrollia.

Loppujen lopuksi analyysini pohjalta voidaan siis sanoa, että Ruisrockiin osallistumiseen liittyy joukko erilaisia rituaaleja, jotka voidaan karkeasti jakaa festivaalia edeltäviin, sen aikaisiin ja sen jälkeisiin rituaaleihin. Rituaalit piirtyvät esiin toiminnan elementin avulla, mutta toiminnan tarkempi tarkastelu osoittaa, kuinka rituaalinen kokonaisuus rakentuu myös kuuden muun elementin, eli toimijoiden ja ryhmien, paikkojen, aikojen, objektien sekä äänen ja kielen elementtien myötä. Elementeistä voidaan puolestaan löytää piirteitä etenkin traditionaalisuudesta, performatiivisuudesta, sakraaleista symboleista ja sääntöjen noudattamisesta. Elementit ja rituaaleille tyypilliset piirteet noudattavat monelta osin ryhmien välillä samanlaista kaavaa, mutta myös selkeitä eroja voidaan havaita. Erilaisten juhlien, kuten festivaalien, kontekstissa kulttuurisesti määritellyn käyttäytymistavan kehyksen sisällä avautuukin usein runsaasti mahdollisuuksia henkilökohtaiselle kekseliäisyydelle (Turner 1982, 12). Voidaankin väittää, että jokaisen ryhmän festivaalirituaalit edustavat kulttuurisesti säänneltyä festivaaliosallistumisen kehystä, joka määrittää käyttäytymisen ja rituaalien muodostamisen rajoja Ruisrockin kontekstissa. Tämän kehyksen sisällä ryhmät ovat muodostaneet oman Ruisrockiin osallistumiseen liittyvän rituaalien paletin, jonka sisällä he päättävät, mitä toimintoja kunakin päivänä ja vuotena suoritetaan.

5.2 Mahdolliset jatkotutkimukset

Rituaalitutkimukselle on ominaista, että tutkimusaineistoa kerätään haastattelujen lisäksi havainnoimalla rituaaleja niiden tapahtumahetkellä. Myös Ronald Grimes on esitellyt käyttämäni rituaalien elementtiteorian oman tutkimuksensa yhteydessä, jossa tutkimusaineistoon kuului havainnointiaineistoa (Grimes 2014). Vuoden 2020 Ruisrockin peruuntumisen vuoksi jouduin oman tutkimukseni kohdalla luopumaan havainnointiaineiston keräämisestä ja turvautua ainoastaan haastatteluaineistoon. Populaarimusiikin festivaaleihin liittyviä rituaaleja tulisi tulevaisuudessa tutkia haastatteluaineiston ohella myös havainnointiaineiston pohjalta, jotta niitä olisi mahdollista ymmärtää paremmin. Havainnoin avulla tutkija ei jää itseni tavoin vain haastateltavan muistitiedon ja sen informaation varaan, mitä haastateltavat haluavat tai osaavat rituaaleistaan kertoa, vaan hänen voi olla mahdollista päästä vielä syvemmälle rituaalien ominaisuuksiin, kuin omassa tutkimuksessani oli mahdollista.

Jotta voisimme ymmärtää kokonaisvaltaisemmin populaarimusiikin festivaaleihin liittyviä rituaaleja, tulee tulevaisuudessa tutkimuksen keskittyä myös muihin Ruisrockin kaltaisiin festivaaleihin. Lisäksi aiheitta voisi olla hedelmällistä tarkastella määrällisen tutkimuksen keinoin, jolloin ei ehkä saataisi yhtä syväluotavaa tietoa rituaaleista, kuin esimerkiksi omassa tutkimuksessani, mutta voitaisiin sen sijaan tarkastella muun muassa tietynlaisten rituaalien yleisyyttä suuremman otannan avulla.

Kulttuurien tutkimuksen tai laajemmin humanististen tieteiden piirissä populaarimusiikin festivaaleja voitaisiin toki tarkastella myös monesta muusta kuin rituaalien näkökulmasta käsin. Tutkimus voisi paneutua tarkemmalla otteella esimerkiksi festivaaleihin liittyviin tunteisiin tai merkityksiin tai tarkastelun fokus voitaisiin siirtää festivaalien esiintyjiin taikka järjestäjiin. Lisäksi tulevina vuosina koronaviruspandemia ja sen aiheuttamat festivaalien peruuntumiset sekä mahdolliset tulevaisuuden muutokset festivaalien käytännöissä muodostavat uuden tutkimusalueen festivaalitutkimuksen kentälle. Tästä näkökulmasta käsin voidaan tarkastella esimerkiksi festivaalien peruuntumisen vaikutusta etenkin oman tutkimukseni tapaan vakituisten festivaalikävijöiden kohdalla, joille festivaaleista on muodostunut tärkeän vuosittaisen rituaali.

Joka tapauksessa on selvää, että musiikkifestivaalit ovat tärkeä osa populaarikulttuuria ja sen ilmiöitä. Niiden tarkastelu paljastaa meille olennaista tietoa nyky-yhteiskuntamme tavoista viettää merkityksellistä vapaa-aikaa, jolloin niiden tutkimista voidaan pitää tulevaisuudessakin tärkeänä.

Lähteet

Aineisto

Haastatteluäänitteet ja niiden litteraatiot on arkistoitu Turun yliopiston historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon.

TKU/A/20/80	TKU/A/20/80/H1; TKU/A/20/80/H2
TKU/A/20/81	TKU/A/20/81/H1; TKU/A/20/81/H2
TKU/A/20/82	TKU/A/20/82/H1; TKU/A/20/82/H2; TKU/A/20/82/H3; TKU/A/20/82/H4; TKU/A/20/82/H5; TKU/A/20/82/H6
TKU/A/20/83	TKU/A/20/83/H1; TKU/A/20/83/H2; TKU/A/20/83/H3; TKU/A/20/83/H4; TKU/A/20/83/H5
TKU/A/20/84	TKU/A/20/84/H1, TKU/A/20/84/H2; TKU/A/20/84/H3; TKU/A/20/84/H4; TKU/A/20/84/H5

Kirjallisuus

Abercrombie, Nicholas & Brian Longhurst

1998 *Audiences: A Sociological Theory of Performance and Imagination.*
Lontoo: Sage Publications.

Alasuutari, Petri

2011 *Laadullinen tutkimus 2.0.* 4. painos. Tampere: Vastapaino.

Bell, Catherine

1992 *Ritual Theory, Ritual Practice.* Oxford: Oxford University Press.

2009/1997 *Ritual: Perspectives and Dimensions.* Oxford: Oxford University Press.

Borges, Ana Pinto & Paula Rodrigues & Álvaro Matias

2016 Customer Satisfaction and Expenditure Behaviour in Musical Festivals: The Optimus Primavera Sound Case Study. *Tourism Economics* 22 (4), 825–836.

Bowen, Heather E. & Margaret J. Daniels

2005 Does the Music Matter? Motivations for Attending a Festival. *Event Management* 9 (3), 155–164.

Cantell, Timo

1996 *Kaupunkifestivaalien yleisöt: Kuopio tanssii ja soi, Tampereen teatterikesä, Turun musiikkijuhlat, Ruisrock.* Tilastotietoa taiteesta Nro. 14. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Cormany, Diane L.

2015 Coachella Fans, Online and Translocal. *Journal of Popular Music Studies* 27 (2), 184–198.

Crompton, John L. & Stacey L. McKay

1997 Motives of Visitors Attending Festival Events. *Annals of Tourism Research* 24 (2), 425–439.

Eskola, Jari & Jaana Vastamäki

2010 Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*, 26–44. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Eskola, Jari & Juha Suoranta

1998 *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Falassi, Alessandro

1987 Festival: Definition and Morphology. Alessandro Falassi (toim.) *Time out of Time: Essays on the Festival*, 1–10. Albuquerque: University of New Mexico Press.

Feltmann, Kristin & Tobias H. Elgán & Johanna Gripenberg

2019 High Levels of Alcohol Intoxication and Strong Support for Restrictive Alcohol Policies Among Music Festival Visitors. *Substance Abuse Treatment, Prevention and Policy* 14.

Finland Festivals

2016 Festivaalien käyntimäärät 2016. Vuoden 2016 käyntitilastot: Festivaalien suosio jatkuu vahvana. (Viitattu 27.4.2020).
<http://www.festivals.fi/tilastot/festivaalien-kaeyntimaaeraet-2016/#.Xqan4m5uI2w>

2019 Ruisrock loppuunmyyty – huikeisiin kävijämääriin yltävä festivaali tuo Turun alueelle miljoonia euroja, 1.7.2019. (Viitattu 2.3.2020).
<http://www.festivals.fi/ruisrock-loppuunmyyty-huikeisiin-kavijamaariin-yltava-festivaali-tuo-turun-alueelle-miljoonia-euroja/#.Xl0Y1m5uI2w>

Gauthier, Francois

2014 Intimate Circles and Mass Meetings. The Social Forms of Event-Structured Religion in the Era of Globalized Markets and Hyper-Mediatization. *Social Compass* 6 (2), 261–271.

Gelder, Gemma & Peter Robinson

2009 A Critical Comparative Study of Visitor Motivations for Attending Music Festivals: A Case Study of Glastonbury and V Festival. *Event Management* 13 (3), 181–196.

Getz, Donald

- 2002 Festival. Jafar Jafari (toim.) *Encyclopedia of Tourism*, 226–227. Lontoo: Routledge.
- 2010 The Nature and Scope of Festival Studies. *International Journal of Event Management Research* 5 (1), 1–47.

Gilmore, Lee

- 2010 *Theater in a Crowded Fire: Ritual and Spirituality at Burning Man*. California: University of California Press.

Grimes, Ronald L.

- 2011 Ritual, Media, and Conflict: An Introduction. Ronald L. Grimes & Ute Husken & Udo Simon & Eric Venbrux (toim.) *Ritual, Media, and Conflict*, 3–33. New York: Oxford University Press.
- 2014 *The Craft of Ritual Studies*. Oxford: Oxford University Press.

Grönroos, Tuuli-Maria

- 2011 *Yleisöt musiikkifestivaalin toiminnassa: Kaustinen Folk Music Festivalin, Kuhmon Kamarimusiikin, Pori Jazzin ja Ruisrockin yleisöt, yleisöjen odotukset ja niihin vastaaminen festivaalijärjestäjien näkökulmasta*. Musiikkitieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Musiikin laitos.

Henttonen, Milja

- 2012 *Yhteiskuntavastuu tapahtumaverkoston toiminnassa, case: Flow Festival*. Liiketaloustieteen ja markkinoinnin pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Turun kauppakorkeakoulu.

Hirsjärvi, Sirkka & Helena Hurme

- 2008 *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus.

Hjalager, Anne-Mette

- 2009 Cultural Tourism Innovation Systems – The Roskilde Festival. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 9 (2–3), 266–287.

Ihalainen, Sanna

- 2019 Ruisrockin toimitusjohtaja Juhani Merimaa tietää, mitä yleisö haluaa: ”Festarit eivät ole enää pelkkää musiikkia vaan kokonaisvaltaisia elämyksiä”. *Seura*, 13.8.2019. (Viitattu 23.4.2020).
<https://seura.fi/asiat/ajankohtaista/ruisrockin-toimitusjohtaja-juhani-merimaa-festarit-eivat-ole-ena-pelkkaa-musiikkia-vaan-kokonaisvaltaisia-elamyksia/>

Immonen, Kari

- 1995 Se oli aika mahdoton tilanne. Markku Into & Matti Komulainen & Antero Laiho (toim.) *Ruisrock: Ensimmäiset 25 vuotta*, 22. Helsinki: Tammi.

Into, Markku & Matti Komulainen & Antero Laiho

- 1995 *Ruisrock: Ensimmäiset 25 vuotta*. Markku Into & Matti Komulainen & Antero Laiho (toim.) Helsinki: Tammi.

Isomäki, Anette

2011 *Bistoravintolat Ruisrockissa. Palvelujen tuottamisen ja johtamisen opinnäytetyö.* Turun ammattikorkeakoulu.

Joukas, Mia

2014 *Festivaalin brändin vahvistaminen muotoilun menetelmillä: Case Tammerfest.* Muotoilun opinnäytetyö. Lahden ammattikorkeakoulu, Muotoilu- ja taideinstituutti.

Kiib, Hans & Gitte Marling & Line Marie Bruun Jespersen

2017 *The Orange Feeling. Mood and Atmosphere at Roskilde Festival. Ambiances, Varia.*

Kinnunen, Maarit & Antti Haahti

2015 *Visitor Discourses on Experiences: Reasons for Festival Success and Failure. International Journal of Event and Festival Management 6 (3), 251–268.*

Kinnunen, Maarit & Kerttu Uhmavaara & Maiju Jääskeläinen

2017 *Evaluating the Brand Image of a Rock Festival Using Positive Critical Incidents. International Journal of Event and Festival Management 8 (2), 186–203.*

Kinnunen, Maarit & Mervi Luonila & Antti Honkainen

2019 *Segmentation of Music Festival Attendees. Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism 19 (3), 278–299.*

Kittilä, Jukka & Jaakko Mikkola

2020 *Ruisrock 1970–2020: Tarinat, totuudet ja myytit.* Helsinki: Johnny Kniga Kustannus.

Kukkonen, Tiina

2001 *Festivaalien talous 1999 – Finland Festivals ry:n jäsenten talouden rakenne 1999 ja kehitys vuodesta 1993.* Helsinki: Taiteen keskustoimikunta, tutkimusyksikkö.

Kyheröinen, Taija

2007 *Ruisrock ristitulessa: Diskurssianalyttinen tutkielma festivaalin mediakuvan ja identiteetin muotoutumisesta 1970–1972 ja 2004–2005.* Musiikkitieteen pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Taiteiden tutkimuksen laitos.

Kähkönen, Maija

2019 *Tapahtuman markkinointi sosiaalisessa mediassa: Ruisrock.* Liiketalouden opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu.

Lehtola, Petri

2019 Ruisrock, rauha ja rakkaus. Puoli vuosisataa festarijättiläistä. *Yle Elävä arkisto*, 9.7.2019. (Viitattu 17.4.2020).
<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/07/04/ruisrock-rauha-ja-rakkaus-puoli-vuosisataa-festarijattilaista#1990-luku>

Lempiäinen, Ilona

2018 *Tuska-festivaalien kansainvälisten kävijöiden palvelun parantaminen ja informaation lisääminen*. Matkailu- ja palveluliiketoiminnan opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu.

Lund Hvidtfeldt, Dan & Lene Tanggaard

2019 Creativity as a Meaningful, Socio-(im)material Practice: The Emergence of Roskilde Festival. *Culture & Psychology* 25(4), 544–558.

Luonila, Mervi

2016 *Festivaalituotannon merkitysten verkosto ja johtaminen – tapaustutkimuksia suomalaisista taidefestivaaleista*. Väitöskirja. Taideyliopiston Sibelius-Akatemia. *Studia Musica* 70.

Lyysaari, Pasi

1998 *Selvitys musiikkitapahtumien järjestämisestä Turussa*. Turku: Turun kaupunki.

McMorland, Leigh-Ann & Deirdre Mactaggart

2007 Traditional Scottish Music Events: Native Scots Attendance Motivations. *Event Management* 11 (1–2), 57–69.

Mikkola, Helena

2018 *Ruisrock sponsorointikohteena: Miten sponsorit hyötyvät Ruisrockista?* Liiketalouden ja markkinoinnin opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu.

Moberg, Marcus & Christopher Partridge

2017 Introduction. Christopher Partridge & Moberg, Marcus (toim.) *The Bloomsbury Handbook of Religion and Popular Music*, 1–9. Lontoo: Bloomsbury Publishing.

Närhi, Ari

1990 *Rockfestivaali uutisena: Ruisrock Helsingin Sanomissa 1970–1989*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto, Tiedotusopin laitos. Julkaisuja, sarja A.

Paarto, Moona

2018 *Seksuaalinen häirintä suomalaisilla musiikkifestivaaleilla: Yleisyys, ilmeneminen ja puuttuminen*. Kulttuurituotannon opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Picard, David & Mike Robinson

2006 *Remaking Worlds: Festivals, Tourism and Change*. David Picard & Mike Robison (toim.) *Festivals, Tourism and Social Change: Remaking Worlds*, 1–31. Clevedon: Channel View Publications.

Pietilä, Ilkka

2017 Ryhmäkeskustelu. Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*, 111–130. Tampere: Vastapaino.

Raimo, Ilkka

1990 Soitannollinen Seura Turun musiikkijuhlien järjestäjänä 1960–1972. Ilpo Tolvas (toim.) *Turun Soitannollinen Seura 200 vuotta*, 208–234. Turku: Turun Soitannollinen Seura.

Rauhala, Sini

2013 *Vapaaehtoistyön voima – Provinssirock-tapahtuman vapaaehtoistyön kehitysprosessi*. Kulttuurituotannon opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Ruisrock Festival

2020a Ruisrockin lauantai on nyt loppuunvarattu. Ruisrock Festival Facebook-julkaisu, 2.2.2020. (Viitattu 27.4.2020).

<https://www.facebook.com/ruisrock/photos/a.10152504543404389/10157091159084389/?type=3&theater>

2020b Tehän olitte nopeita. Ruisrock Festival Facebook-julkaisu, 11.2.2020. (Viitattu 27.4.2020).

<https://www.facebook.com/ruisrock/photos/a.10152504543404389/10157116374869389/?type=3&theater>

2020c Huh! Piletit hupenee nopsaan. Ruisrock Festival Facebook-julkaisu, 13.2.2020. (Viitattu 27.4.2020).

<https://www.facebook.com/ruisrock/photos/a.10152504543404389/10157120569769389/?type=3&theater>

2020d Ruisrock Plus -lipuista on tullut runsaasti kyselyjä! Ruisrock Festival Facebook-julkaisu, 17.2.2020. (Viitattu 27.4.2020).

<https://www.facebook.com/ruisrock/photos/a.10150233531779389/10157132772904389/?type=3&theater>

2020e Surullisia uutisia: Ruisrockia ei järjestetä tulevana kesänä vallitsevan koronavirustilanteen vuoksi. Ruisrock Festival Facebook julkaisu, 21.4.2020. (Viitattu 27.4.2020).

<https://www.facebook.com/ruisrock/photos/a.10150233531779389/10157342284889389/?type=3&theater>

Ruisrock – 50 kesää meren rannalla.

2019 Dokumenttielokuva. Ohjaus Joonas Josefsson. Toimitus Veli Kauppinen ja Harri Hakanen. Yleisradio, YLE Areena.

<https://areena.yle.fi/1-50110701>

Ruusuvuori, Johanna

2010 Litteroijan muistillista. Johanna Ruusuvuori & Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*, 424–431. Tampere: Vastapaino.

Sulkunen, Pekka

1990 Ryhmähaastattelujen analyysi. Klaus Mäkelä (toim.) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*, 264–285. Helsinki: Gaudeamus.

Suoninen, Marja

2003 Suomirock kansallisen kulttuurin asialla. Ruisrockin Eppu-jupakan yllättävä käänne. Kimmo Saaristo (toim.) *Hyvää paha rock 'n' roll: Sosiologisia kirjoituksia rockista ja rockkulttuurista*, 113–140. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Söderholm, Stig

1989 Rock ja kulttuurin trauma – Seksuaalisuuden teesit rockmusiikkiin kohdistuvassa vastustamisessa. Jaana Lähteenmaa (toim.) *Rockin seksuaalisuus*, 45–70. Helsinki: Gaudeamus.

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi

2018 *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Turner, Victor

1982 Introduction. Victor Turner (toim.) *Celebration: Studies in Festivity and Ritual*, 11–30. Washington: Smithsonian Institution Press.

Turun musiikkijuhlat

2020a Historia. (Viitattu 17.4.2020).

<https://www.turunmusiikkijuhlat.fi/historia/>

2020b Turun musiikkijuhlat perutaan elokuulta. (Viitattu 21.5.2020).

<https://www.turunmusiikkijuhlat.fi/2020/05/musiikkijuhlat-perutaan-elokuulta-2020/>

Valpas, Katja

2018 *Logistiikka festivaalilla alihankkijoita tukien. Case: Ruisrock 2017*. Kulttuurituotannon opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Valtioneuvosto

2020 Koronavirusepidemian aikaiset rajoitukset. (Viitattu 27.4.2020).

<https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/rajoitukset-ja-suositukset>

Vila, Irene

2017 *Festivaalien kansainvälinen markkinointi Facebookissa – Floppi vai kultakaivos?* Kulttuurituotannon opinnäytetyö. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

Väntänen, Ari

2001 *Hippi-invaasiosta instituutioksi: Ruisrock festivaalin yhteiskunnallinen luonne vuosina 1970–1999*. Sosiologian pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto, Sosiaalitieteiden laitos.

Willett, Ralph W.

2003 Music Festivals. John Shepherd & Paul Oliver & David Horn & Peter Wicke & Dave Laing (toim.) *Continuum Encyclopedia of Popular Music of the World. Volume 1: Media, Industry and Society*, 281–284. Lontoo: Continuum.

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelujen haastattelurunko

Aluksi

- Haastateltavien informointi tutkimuksesta, haastattelusta, nauhoituksesta ja arkistoinnista.
- Haluatteko osallistua tutkimukseen?
- Taustatiedot: Nimi, ikä, asuinpaikka, sukupuoli?

Teema 1: Paikka

- Montako kertaa olette käyneet ja olitteko tänä vuonna menossa?
- Mitä Ruisrock merkitsee teille?
- Voisiko Ruisrock olla muualla kuin Ruissalossa?
- Käyttekö festivaaliajan ulkopuolella Turussa / Ruissalossa?
 - o Millaiselta paikka tuntuu silloin?
 - o Mikä tekee paikasta Ruisrockin?
 - o Mitä paikka merkitsee Ruisrockin ulkopuolella?

Teema 2: Ryhmä

- Miten teidän festivaaliporukka on syntynyt ja muotoutunut tällaiseksi?
- Voisiko porukkaan päästä vielä mukaan?
- Onko selvää, että mennään aina tällä porukalla?
- Nähdäänkö / Pidetäänkö yhteyttä tällä porukalla myös festivaalin ulkopuolella?

Teema 3: Valmistautuminen festivaaliin

- Millä perusteella päätetään, että mennäänkö festivaaleille vai onko aina selvää, että mennään?
- Vaikuttaako osallistumiseen esim. esiintyjät?
 - o Kuunnellaanko esiintyvien artistien musiikkia ennen festivaalia?
- Mikä on ensimmäinen asia, joka tehdään festivaaliosallistumisen eteen?
- Mitä festareille pakataan mukaan?
- Millaisia merkityksiä vaatteilla tai muulla ehostautumisella on?
 - o Liittykö festareihin arjesta eroavia vaatteita tai suunnitellaanko niitä yhdessä?

Teema 4: Festivaaliviikonloppu

- Liittykö festivaaliviikkoon viimeisten päivien valmistautumista tai erilaisia tunteita?
- Miten olette matkustaneet Turkuun? Liittykö tähän matkaan mitään muistoja?
- Mitä Turun päässä tapahtuu ensimmäiseksi?
- Kuinka festivaalialueelle päästään? Liittykö matkaan mitään muistoja?
- Mitä festivaalialueella tapahtuu? Kuvailkaa aikaa festivaalialueella?
 - o Miten osallistutte keikoille?
 - o Mitä festivaalialueella syödään tai juodaan?
 - o Millaisia muita aktiviteetteja festivaalialueella oloon liittyy?
 - o Miten festivaalialueella liikutaan? Pysytäänkö koko ajan yhdessä vai voidaanako jakautua?
- Miten tehdään päätöksiä mitä tehdään ja milloin?
 - o Mitä jos porukassa ollaan eri mieltä?
 - o Koetteko, että porukalla on jonkinlaista johtajaa tai komentoketjua?
 - o Onko porukan jäsenille muodostunut jonkinlaisia muita rooleja?
- Onko jotain mitä teidän porukka ei tekisi festareilla? Miksi?
 - o Onko tämä kaikille selvää vai onko joku, joka enemmän muistuttaa tai päättää tällaisista asioista?
- Onko teillä jotain erityisiä yhteisiä festaritapahtumia, jotka ovat jääneet mieleen?
- Mitä muistoja liittyy festivaalialueelta poistumiseen?
- Mitä tapahtuu illalla festaripäivän jälkeen?
 - o Missä majoitutte festariviikonlopun ajan?
 - o Mitä majoituspaikalla tapahtuu?
- Mitä tapahtuu aamuisin lauantaina ja sunnuntaina?
- Onko päivillä väliä?
 - o Eroaako perjantai, lauantai tai sunnuntai jotenkin?
- Mitä tapahtuu sunnuntaina kun virallinen festari loppuu ja poistutte alueelta?
- Milloin festivaali loppuu ja mitä tunteita siihen liittyy?

Tässä oli tärkeimmät kysymykseni, mutta mitä te vielä haluaisitte kertoa? Haluatteko palata johonkin aiemmin käsiteltyyn asiaan?